

Nebeski Trio

Taj Gipson (Ty Gipson)

Sadržaj:

PRVO POGLAVLJE - JEDNO PITANJE NAD SVIM DRUGIMA	2
DRUGO POGLAVLJE - OSNOVNA BRIGA PIONIRA	7
TREĆE POGLAVLJE - TRINITARNO PUTOVANJE ELEN VAJT.....	24
ČETVRTO POGLAVLJE - KAPIJA PANTEIZMA.....	37
PETO POGLAVLJE - ZAVETNI TRINITARIZAM	47
ŠESTO POGLAVLJE – ZAVETNI KOMUNIKATOR	56
SEDMO POGLAVLJE - POSREDNIK VEČNOG ZAVETA.....	64
OSMO POGLAVLJE - NEOPHODNA JEDNAKOST	73
DEVETO POGLAVLJE – NEGIRANI ZAVET	84
DESETO POGLAVLJE - ZAVETNA ZAJEDNICA	98

PRVO POGLAVLJE - JEDNO PITANJE NAD SVIM DRUGIMA

„Da li je sila ili ljubav krajnja kod Boga? Odgovorite tačno na to jedno pitanje i mi imamo odgovor na sva pitanja vredna pažnje.“

Džordž Mekdonald (George Macdonald), škotski propovednik iz devetnaestog veka, postavlja pred nas jedno pitanje, odgovor na koje postavlja osnovu za odgovor na svako drugo pitanje koje vredi:

Da li je sila ili ljubav stvaralačka moć univerzuma? Onaj ko tačno odgovori na ovo pitanje ima ključ za sva pravedna pitanja. (George Macdonald, England's Antiphon 1868)

Kakvo genijalno jednostavno, a opet duboko perceptivno sočivo za pronalaženje smisla za... u redu... za skoro sve.

Lično, ne mislim da je Mekdonaldova smela tvrdnja preterivanje. Svakako se čini da postoje samo dva moguća načina da se shvati konačna stvarnost i Bog iza nje. Ili sila ili ljubav, kako je rekao, je „stvaralačka moć“, ili stvaralačka sila koja definiše univerzum i karakter Boga koji ga je stvorio.

Ne mogu da smislim treću opciju.

Nadovezujući se na Mekdonaldovu ideju, predložio bih da isto važi i za sisteme verovanja. Svaka doktrina koju mi ljudi formulišemo može se pratiti ili do premise sile ili ljubavi. Ako je „Bog ljubav“ (1. Jovanova 4:8), logično sledi da bi svaka prava doktrina objašnjavala Božju ljubav, a svaka lažna doktrina bi na neki način umanjila ljubav u korist sile.

Da, Bog je moćan. Biblija kaže da je Bog „Svemogući“ (1. Mojsijeva 17:1; Otkrivenje 1:8). S pravom koristimo reč „svemoćan“ da opišemo Boga. Pa ipak, čak i svemoć ima svoja ograničenja, u stvari, izuzetno značajna ograničenja. Postoje stvari koje čak ni Svemogući Bog ne može učiniti. Sama Biblija navodi najmanje četiri od njih:

Bog „ne može lagati“ (Titu 1:2), za razliku od toga da neće.

Bog „ne može da se odrekne“ (2. Timotiju 2:13), što će reći, Bog ne može biti upravo ono što nije po karakteru. Bog je nepromenljivo veran svom identitetu.

Bog „ne može biti iskušavan zlom“ (Jakov 1:13).

I Bog ne može spasiti osobu koja izabere da bude izgubljena, koliko god bi to želeo (2. Petrova 3:9).

K. S. Luis (C.S. Lewis) objašnjava ideju ovako:

Njegova svemoć znači moć da se učini sve što je suštinski moguće, a ne da se učini suštinski nemoguće. Možete Mu pripisati čuda, ali ne gluposti. Ovo nije granica Njegove moći. Ako odlučite da kažete: „Bog može dati stvorenju slobodnu volju i istovremeno joj

uskratiti slobodnu volju“, niste uspeli da kažete ništa o Bogu: besmislene kombinacije reči ne dobijaju odjednom značenje samo zato što imamo prefiks za njima dve druge reči: „Bog može“. Ostaje istina da su sve stvari moguće kod Boga: unutrašnje nemogućnosti nisu stvari već ništavila. Za Boga nije više moguće nego za najslabije od Njegovih stvorenja da sprovedu obe međusobno isključive alternative; ne zato što Njegova sila naiđe na prepreku, već zato što glupost ostaje besmislica čak i kada govorimo o Bogu. (C.S. Lewis, The problem of pain).

Pravimo ogromnu teološku grešku kada svemoć pretvorimo u sve-kontrolu . Iscrpna kontrola u kontekstu slobodnog moralnog delovanja nužno bi podrazumevala prinudu. Ako postoji nešto što Svemogući Bog ne želi, to je kontrola. Bog *poseduje* svu moć, a ipak *ne koristi* svu svoju moć da uvek uradi na svoj način. U trenutku kada izjednačimo svemoć sa potpunom kontrolom, treba da računamo sa činjenicom da se ljubav i prinuda međusobno isključuju. Oni jednostavno ne mogu istovremeno da zauzimaju isti relacioni prostor. Zamišljati Boga kao posednika apsolutne kontrole znači eliminisati sve smislene koncepcije ljubavi iz naše vizije stvarnosti.

Poenta je i jednostavna i duboka: za Boga je ljubav konačna, a ne sila.

Bog ima moć.

Bog je ljubav.

I sva moć koju Bog *ima* koristi se za vršenje ljubavi koja *je* Bog .

U okviru Božje suštinske strukture, Božje *sposobnosti* služe Božjem *karakteru*, a ne obrnuto.

Ljubav se javlja samo voljnim ukrštanjem neutralnog prostora koji leži između slobodnog pojedinca i jednako slobodnog drugog pojedinca. Ako je suština Božijeg identiteta ljubav, iz toga sledi da Bog ne koristi silu u svojoj potrazi da uspostavi odnos sa nama. Implicitna za biblijsku ideju da je „Bog ljubav“ je ideja božanskog samoograničenja: Bog ne može da kontroliše one za koje bi hteo da ga vole. Ako je ljubav željeni cilj , sama moć sile ne može biti sredstvo za njeno postizanje. Zbog toga biblijski narativ prikazuje Boga kako obuzdava svoju moć u korist udvaranja, privlačenja, mamljenja, pozivanja i preklinjanja:

„Pogledajte u mene, i spašćete se svi krajevi zemaljski.“ Isaija 45:22.

„Odavna mi se javljaše Gospod. Ljubim te ljubavlju vječnom, zato ti jednako činim milost.“ Jeremija 31:3.

„Ali evo, ja ću je primamiti.“ Osija 2:14.

„I kad ja budem podignut od zemlje, sve ću privući k sebi.“ Jovan 12:32.

„Koliko puta htjeh da skupim čeda tvoja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila, i ne htjeste!“ Matej 23:37.

„Jer ljubav Božija nagoni nas... da oni koji žive ne žive više sebi, nego onome koji za njih umrije i vaskrse... Tako smo mi poslani mjesto Hrista, kao da Bog govori kroz nas; molimo vas u ime Hristovo, pomirite se s Bogom.“ 2. Korinćanima 5:14-15, 20.

Dakle, da, Bog može sve — bilo šta. „Bogu je sve moguće.“ (Matej 19:26). Ali iz toga logično ne sledi da su kod Boga sve ne-stvari moguće. Bog može učiniti bilo šta osim onoga što logično leži izvan područja mogućnosti – kao što je stvaranje dve susedne planine bez doline između, ili stvaranje postojećih stvari koje ne postoje, ili izazivanje ljubavi u srcu čoveka sa slobodnom voljom koji ne bira da voli. Ili – dosežući sve do samog temelja same stvarnosti – Bog ne može biti ljubav bez nekoga koga voli, u onoj meri u kojoj ljubav podrazumeva usredsređenost na drugog. Bog ne može biti ljubav osim ako se Bog, kao Bog, sastoji od sebe i drugih. Odnosno, ako Bog jeste i uvek je bio ljubav, onda je Bog nužno društvena dinamika neke konfiguracije koja uključuje i sopstvo i drugost.

I ovo nas dovodi do teme o kojoj je reč.

Pretvorite Boga u apsolutno, usamljeno sopstvo, i svaki koherentan pojam ljubavi će nužno nestati iz vaše teologije, a sve što će vam ostati je neka vrsta bezlične moći. U tu rečenicu ubacujem reč *koherentan*, jer, da, mogli biste proizvoljno da izjavite da je „Bog ljubav“ usred vašeg insistiranja da je Bog usamljeno sopstvo, ali bi brzo došlo do kontradiktornosti. Bez poznavanja Boga kao dinamike odnosa više od jedne osobe, premisa da je „Bog ljubav“ nestaje kao dim u teološkom dimnjaku. U tom trenutku, na mesto ljubavi mora nužno biti postavljena još jedna temeljna premisa, a jedina preostala premisa je sila ili moć.

Na stranicama koje slede istražićemo implikacije koje proizilaze iz teološke premise, u njenom antitrinitarnom obliku, da je Bog usamljeno sopstvo. Za razliku od toga, takođe ćemo istražiti implikacije društvene teologije Boga, koju ćemo nazvati „zavetni trinitarizam,“ iz razloga koji će postati divno očigledni kako nastavljamo.

Ova knjiga nosi naziv *Nebeski trio*. To je nastavak mog prethodnog izdanja, *Sinovstvo Hristovo*, koje je istraživalo identitet Isusa kao „Sina Božijeg“. U toj studiji smo se uključili u ono što smo nazvali „starozavetno čitanje Novog zaveta“, dozvoljavajući jevrejskoj naraciji o Mojsiju i prorocima da nam kaže šta apostoli misle kada kažu da je Isus „Sin Božji“. Dok je *Sinovstvo* napisano za široku publiku studenata Biblije iz različitih verskih sredina, *Trio* nudi perspektive od posebnog interesa za Adventiste sedmog dana. Istražuje antitrinitarna gledišta osnivača adventističkog pokreta, kao i gledište Elen Vajt, koja se smatra proročkim glasom adventnog pokreta.

Prvo ćemo identifikovati „Ključnu brigu pionira“. Pripremite se za veliki Aha! u trenutku kada otkrivamo na šta su ovi rani Adventistički studenti Biblije zaista ciljali svojim odbojnošću prema Trojstva. Opšte je poznato da su adventistički pioniri bili antitrinitarni, ali malo pažnje je posvećeno specifičnoj zabrinutosti koju su izražavali. Ako obratimo pažnju na naročitu prirodu njihove brige, postaje očigledno da je Crkva adventista sedmog dana došla do svog sadašnjeg trinitarnog položaja, ne uprkos pionirima, već kao neizbežni rezultat njihove brige. Pioniri su bili studenti Biblije u procesu. Za razvoj teologije je potrebno vreme, tako da pioniri nisu bili bez slepih tačaka. Ali kao pošteni tragači za istinom, bili su željni učenja. Bez obzira na njihove slepe tačke, ja smatram da su oni uputili crkvu u pravom smeru i tako doprineli formiranju sadašnje doktrine o Bogu koju drži Crkva Adventista sedmog dana.

Posle ovoga ćemo ispitati „Trinitarni proces kod Elen Vajt.“ Videćemo da se Elen Vajt, dok je bila okružena antitrinitarnom braćom koje je veoma poštovala, uzdržala od bilo kakvih antitrinitarnih izjava. Što je još važnije, shvatila je legitimnost specifične zabrinutosti koju su njena braća izrazila, dok se klonila dubokih problema koji su se nalazili neposredno ispod površine njihovih antitrinitarnih pogleda. Kao rezultat toga, Elen Vajt je formulisala bogatu trinitarnu sliku Boga koja je bila utemeljena na individualnoj ličnosti svakog člana Božanstva, zasnovanu na svesti o zavetnoj prirodi Boga. U ovom poglavlju ćemo takođe otkriti kako se antitrinitarna doktrina uklapa u panteizam.¹ Ovo je veza koju je Elen Vajt uočila i kojoj se obratila. Shvatam da je ovo provokativan predlog, ali kada postavimo delove na svoje mesto, uveren sam da ćete ga smatrati ubedljivim.

Zatim ćemo se istorijski potruditi da detaljnije razmotrimo kako antitrinitarna teologija može biti „Kapija panteizma“. Svet je pun sistema verovanja. Ovo poglavlje sugerise da se skoro svaki sistem verovanja može posmatrati kao suštinski hebrejski ili grčki u svojoj orijentaciji na stvarnost. Iz hebrejskog načina mišljenja, mi dobijamo zavetnu viziju Boga – odnosnu, slobodnu, otvorenu, dinamičnu, empatičnu. Od grčkih filozofa dobijamo monistički prikaz Boga – usamljenog, fiksnog, zatvorenog, apsolutnog. Da, istorija ideja je malo neurednija nego što obuhvataju ove dve kategorije, ali mnogo toga što se dešava u ljudskoj psihi može se objasniti unutar dihotomije koja postoji između hebrejskog i grčkog okvira.

Pošto ste stekli radno znanje o hebrejskoj i grčkoj misli, ponudićemo kratku istoriju Boga pod naslovom „Zavetni trinitarizam“. Naš cilj ovde će biti da dozvolimo hebrejskom Svetom pismu da formira našu sliku o Bogu, primećujući koliko je lepa, divna i ubedljivo drugačija ova slika od grčkog pogleda.

Zatim ćemo ući u vitalnu biblijsku istinu o posredovanju, koja otvara naše razumevanje za Božju aktivnost u ljudskoj istoriji pre Hristovog utelovljenja. Pod naslovom ovog poglavlja „Zavetni komunikator“, mi ćemo ispitati dva starozavetna otkrovenja koja prikazuju Boga kako uvek u ljubavi komunicira sa svim ljudskim bićima u domenu naših misli i osećanja.

U nastavku našeg istraživanja posredovanja, sledeće poglavlje nosi naslov „Posrednik večnog saveza“. Ovde ćemo u okviru biblijskog narativa naići na prisustvo Dva Jahvea, jednog na nebu i nevidljivog ljudskom vidu, a drugog aktivnog na zemlji u vidljivom obliku.

U poglavlju „Neophodna jednakost“ videćemo kako poznavanje Boga kao nedeljive društvene jedinice ljubavi usmerene na druge vitalno utiče na naše razumevanje Hristove žrtve na krstu na Golgoti. Ako se, u konačnoj analizi, veruje da je Bog usamljeno sopstvo, Isusova smrt na krstu može se smatrati samo krajnjim činom Božje usredsređenosti na sebe za koga je samožrtvovanje nemoguće.

Jednom kada shvatimo zavetne jednakosti Hrista sa Ocem, u „Negiranom zavetu“ moći ćemo da uočimo nasuprot tome da antitrinitarna doktrina predstavlja suštinski hijerarhijsku sliku Boga i

¹ Doktrina u kojoj su Bog i fizički univerzum sinonimi, što znači da Bog nije lično biće koje postoji odvojeno od univerzuma.

ljudskih odnosa. Na naše zaprepašćenje, otkrićemo da hijerarhijske strukture ne odražavaju idealnu zrelost odnosa na koju nas novi zavet poziva u Hristu.

Konačno, razmislićemo o Hristovoj crkvi kao o „Zavetnoj zajednici“. Postaće očigledno da naša slika o Bogu neizbežno utiče na naše razumevanje toga šta je crkva i kako je Hristos poziva da funkcioniše u svetu.

Sve u svemu, na narednim stranicama ćemo otkriti da zaista postoji samo jedno pitanje koje će upravljati svim drugim.

Da li je sila ili ljubav krajnja kod Boga?

Odgovorite tačno na to jedno pitanje i mi imamo odgovor na sva pitanja vredna pažnje.

DRUGO POGLAVLJE - OSNOVNA BRIGA PIONIRA

„Postojeći stav Crkve adventista sedmog dana je veran suštinskoj brizi ranih adventističkih pionira, i mi smo im dužni što su nas uputili u pravom smeru.“

Crkvu adventista sedmog dana se pojavila sredinom 1800-ih godina sa grupom ljudi sastavljena uglavnom od tinejdžera i mlađih ljudi iz različitih denominacija. Većina njih su bili učesnici onoga što je poznato kao Mileritski pokret, koji je predvodio baptistički propovednik Vilijam Miler (William Miller). Verovali su da će se drugi Hristov dolazak desiti u oktobru 1844. Kada Hristos nije došao, Mileriti su doživeli ono što je postalo poznato kao „Veliko razočarenje“, što je, ako razmislite, manjkava ocena. U suštini, bili su emotivno slomljeni.

Izašavši iz bolnog i ponižavajućeg iskušenja, osnovna grupa vernika nastavila je da zajedno strastveno proučava Bibliju. Pošto su bili iz različitih denominacija, njihova teologija je bila mešavina različitih perspektiva. Ali svi su imali bar jednu zajedničku osobinu: nisu hteli bezumno da slede bilo koje crkveno verovanje. Oni su bili oduševljeni time što su odbacili sve pretpostavke i sami proučavali Bibliju. Sve što su želeli bilo je da ponizno pretražuju stranice Svetog pisma kako bi otkrili njegova čista učenja. Oni su bili grupa teoloških entuzijasta sa minimalističkom orijentacijom u težnji izbegavanja nametnutih sistema verovanja. „Biblija, i samo Biblija“, bila je njihov jedini kredo.

Ovaj proces ličnog i grupnog proučavanja postepeno je proizveo opšti konsenzus zajedničkih verovanja o nekolicini teoloških pitanja. Grupa je otkrila uzbuđljive i moćne biblijske istine koje su bile izgubljene iz vida tokom mračnog doba. Na kraju su ovi vernici postali poznati kao „Adventisti sedmog dana“, zbog njihovog verovanja u sedmi dan kao Božije subote i njihove dragocene nade u drugi Hristov dolazak.

SPECIFIČNA ZABRINUTOST

Ova raznolika grupa proučavalaca Biblije, kao što se i očekivalo, imala je različite poglede na različite teološke teme. Većina ovih pojedinaca, koji će se kasnije smatrati „pionirima“ adventističkog pokreta, bili su poluarijanci.² To jest, verovali su da je Hrista na neki način stvorio Otac. Stoga su odbacili učenje o Trojstvu. Ali, kao što ćemo otkriti, oni su odbacili specifične okvire doktrine o Trojstvu, i to iz određenog razloga. Prateći specifičnu zabrinutost adventističkih pionira do njegovog logičnog zaključka, videćemo da je Crkva adventista sedmog dana na kraju odbacila arijanstvo i usvojila teološki bogatu verziju trinitarizma koja je odgovorila na zabrinutost pionira.

² Sveštenik po imenu Arije (oko 250-336. godine nove ere) smatrao je da je Otac stvorio Sina kroz čin stvaranja, uzvisio Ga na jedinstven položaj dajući mu titulu „Sin“, a Sin je bio inferioran Ocu jer je imao drugačiju supstancu/prirodu. To učenje se zove „arijanstvo“. Modifikujući pogled na Arija, poluarijanizam tvrdi da je Sin nastao tako što je emanirao od Oca u neko vreme pre Njegove inkarnacije i stoga On ima istu božansku prirodu kao i Otac. Dok neki zagovornici poluarijanizma veruju da je Sin inferiorniji od Oca, drugi zagovornici poluarijanizma ističu Njegovu jednakost sa Ocem.

Posljednjih godina došlo je do ponovnog oživljavanja antitrinitarnog interesovanja u nekim grupama adventista, iako ga je Adventistička crkva sedmog dana u celini otvoreno odbacila. Oni koji vode antitrinitarni pokret obraćaju se za podršku adventističkim pionirima. Ali ne bi trebalo to da rade, iz razloga koji će uskoro postati očigledni. Dok su mnogi adventistički pioniri bili antitrinitarni, većina njih nije bila antitrinitarna u istom smislu kao što je to aktuelni antitrinitarni pokret. Teološka briga adventističkih pionira imala je veze sa određenom istinom koju su smatrali vitalnom, a to je bilo ovo:

Hristova ličnost različita od ličnosti Oca.

Kada zaista odvojimo vreme da pročitamo šta su pioniri napisali o Trojstvu, otkrivamo da su bili protiv određenog pogleda na Trojstvo zvanog „modalizam“, što je „doktrina da osobe Trojstva predstavljaju samo tri modusa ili aspekta božanskog otkrivenja, a ne različite i koegzistirajuće osobe u božanskoj prirodi“ (Oxford Online Dictionary). Modalizam je u suštini hristijanizovana verzija starogrčkog monizma, što je „doktrina da postoji samo jedno vrhovno biće“ (Google Dictionary). Modalizam isključuje svaku predstavu da se Bog sastoji od tri različita lična bića koja su jedno po prirodi i karakteru.

Ironično, u preokretu zapleta kojeg sadašnji antitrinitarni očigledno nisu svesni, otkrićemo da njihovo gledište potiče iz paganskih korena i da je to zapravo verzija gledišta protiv kojih su bili adventistički pioniri. Adventistički pioniri, čak i sa svojim slepim tačkama u vezi sa Hristovim Sinovstvom, postoje u teološkom smeru koja je proizvela trenutnu doktrinu o Bogu koju drži Crkva adventista sedmog dana. Suprotno onome što se tvrdilo, oni nisu teološki precizni aktuelnog antitrinitarnog pokreta koji se nalazi na marginama adventizma. Značajnim delom zahvaljujući brizi adventističkih pionira, stav na koji se zadržala crkva adventista sedmog dana najizrazitije nije modalistički okvir Trojstva. To je, nasuprot tome, ono što bi se moglo nazvati „zavetnim trinitarizmom“, koje oslikava najlepšu relaciju Boga koja se može zamisliti.

U ovom poglavlju ćemo ispitati neke od najjačih antitrinitarnih izjava koje su dali adventistički pioniri. Dok to budemo činili, njihova specifična teološka zabrinutost će postati očigledna. Sve izjave koje ćemo ovde razmotriti napisali su pioniri Adventističke crkve sedmog dana, sa izuzetkom EJ Vagonera (E.J. Waggoner) koji je bio sina pionira i uticajnog teologa druge generacije u ranom adventizmu. Molimo vas da pročitate njihove izjave tempom koji će vam omogućiti da obradite tačno ono što su govorili, obraćajući posebnu pažnju na delove koje sam naglasio podebljanim slovima. Dosledan obrazac mišljenja će biti očigledan.

JN LAFBORO (J.N. LOUGHBOROUGH)

Počnimo sa JN Lafboroom. Jedna od najranijih netrinitarnih izjava koja se pojavila u adventizmu, objavljena je u Adventističkom pregledu u subotnom glasniku (The Advent Review and Sabbath Herald) 1861. Počinjemo sa ovom izjavom jer je ona jedna od najjasnijih reprezentacija suštinske brige adventističkih pionira:

Nije baš u skladu sa zdravim razumom govoriti da je tri jedno, a jedno tri. Ili kako to neki izražavaju, nazivajući Boga „trojednim Bogom“, ili „tri-jedan Bog“. Ako su Otac, Sin i

Sveti Duh svaki Bog, to bi bila tri Boga; jer tri puta jedan nije jedan, nego tri. **Postoji smisao u kome su oni jedno, ali ne i jedna osoba, kako tvrde trinitarni.**

To je protivno Svetom pismu. Skoro svaki deo Novog zaveta koji možemo da otvorimo i koji ima priliku da govori o Ocu i Sinu, predstavlja ih kao **dve različite osobe**. Samo sedamnaesto poglavlje Jovana je dovoljno da pobije doktrinu o Trojstvu. Više od četrdeset puta u tom jednom poglavlju Hristos govori o svom Ocu kao **posebnoj osobi od samog sebe**. Njegov Otac je bio na nebu, a on na zemlji. Otac ga je poslao. Dao mu je one koji su verovali. Tada je trebalo da ode k Ocu. I upravo u ovom svedočenju on nam pokazuje u čemu se sastoji jedinstvo Oca i Sina. To je isto što i jedinstvo članova Hristove crkve. „Da svi jedno budu, kao ti, oče, što si u meni i ja u tebi; da i oni u nama jedno budu, da i svijet vjeruje da si me ti poslao. I slavu koju si mi dao ja dadoh njima, da budu jedno kao mi što smo jedno.“ **Jednog srca i jednog uma**. Sa **jednom svrhom** u svemu planu osmišljenom za spasenje čoveka. Pročitajte sedamnaestu glavu Jovana i vidite da li ona u potpunosti ne negira doktrinu o Trojstvu.

Da bismo verovali u tu doktrinu, kada čitamo Sveto pismo, moramo verovati da je **Bog poslao sebe** u svet, umro da pomiri svet **sa sobom, vaskrsao sebe** iz mrtvih, uzdigao se **sebi** na nebo, posreduje **pred sobom** na nebu da pomiri svet **sebi i jedini je posrednik između čoveka i njega samog**. Neće biti dovoljno da zameni ljudsku prirodu Hrista (prema Trinitarnima) kao Posrednika; jer Klark (Clarke) kaže: „Ljudska krv ne može više umiriti Boga od svinjske krvi.“ (Komentar na 2 Samuilova 21:10). Moramo verovati i da se Bog u vrtu **molio sebi**, ako je moguće, da ukloni čašu **od sebe**, i hiljadu drugih takvih apsurdna. (JN Lafboro, Adventistički pregled i subotni glasnik, 5. novembar 1861.)

Molim vas zapazite protiv čega se Lafboro bori i za šta se zalaže.

On je protiv toga da se Bog prikaže kao „jedna osoba“. Neka se to jasno zapazi, jer će to kako idemo dalje postajati sve važniji. Lafboro je protiv doktrine Boga koja bi izbrisala činjenicu da su Isus i Otac „dve različite osobe“. On želi da shvatimo da postoji stvarni odnos unutar unutrašnje stvarnosti Boga, a ne samo projekcija odnosa koji zapravo ne postoji. Otac i Sin *nisu* dve manifestacije jedne osobe, već dve osobe koje su „jednog srca i jednog uma“. Lafboroovo gledište je, dakle, bilo teološka preteča onoga što je na kraju postalo zvanični stav Crkve adventista sedmog dana. Pokušavao je da afirmiše različitu božansku ličnost i Oca i Sina, definišući njihovu „jednost“ kao jedinstvo srca, uma i svrhe.

Međutim, Lafboro je bio u procesu proučavanja. Bio je mladi student Biblije koji je formulisao misli u jednom mladom pokretu. On je jasno znao dve stvari, ali je bio nejasan u pogledu teološkog rešenja. Dve stvari koje je jasno znao bile su da (1) Otac i Sin nikako ne mogu biti jedna te ista osoba, jer (2) to bi iskorenilo ideju o stvarnom odnosu između njih dvoje. Ono što mu je bilo nejasno je da, dok postoji trinitarizam koji briše različitu ličnost Oca i Sina (modalizam), postoji trinitarizam koji insistira na različitoj ličnosti njih dvoje (zavetni ili relacioni trinitarizam, koji ćemo istraživati dok nastavimo naše proučavanje). U ovoj ranoj fazi adventističkog pokreta, Lafboro nije mogao da vidi verziju Trojstva koje bi odgovorilo na njegovu zabrinutost. Ali upravo je to mesto gde je adventizam završio u dogledno vreme kroz

proučavanje. A ovaj teološki razvoj bio je u značajnoj meri posledica legitimne zabrinutosti koju su izrazili Lafboro i neki drugi pioniri. Oni su postavili kurs za adventizam koji je omogućio pokretu da zaobiđe modalizam u korist autentične relacijske doktrine o Bogu, što će Elen Vajt na kraju artikulirati kao „Nebeski trio“.

DŽOZEF BEJTS (JOSEPH BATES)

Zatim, hajde da razmotrimo Džozefa Bejtsa. U svojoj autobiografiji, ovaj adventistički pionir se tačno priseća zašto je smatrao da nije moguće prihvatiti Boga kao Trojstvo:

Razmatrajući trojstvo, zaključio sam da je nemoguće da verujem da je Gospod Isus Hristos, Sin Očev, takođe Svemogući Bog, Otac, **jedno te isto biće**. Rekao sam svom ocu: „Ako možeš da me ubediš da smo jedno u tom smislu, da si ti moj otac, a ja tvoj sin; a takođe da sam ja tvoj otac, a ti moj sin, onda mogu da verujem u trojstvo.” (Džozef Bejts, *Autobiografija starešine Džozefa Bejtsa*, str. 204 1868.)

Opet, suštinska briga je u potpunosti prikazana. Bejts odbacuje specifičnu ideju. On smatra da je nemoguće poverovati da se Bog sastoji od jedne osobe koja projektuje iluziju tri osobe. To jest, Bejts je odbacio modalizam.

Vidite li šta ovo znači za trenutnu trinitarnu debatu?

Odbacujući doktrinu o Trojstvu, Bejts nije odbacio ono što je postalo pozicija Adventističke crkve. U stvari, Bejts je usmeravao na trenutnu poziciju crkve iako je još nije mogao u potpunosti da sagleda. On je odbacivao ideju da su Otac, Sin i Duh jedna te ista osoba, znajući da bi takva slika Boga svela Boga na nevezano biće i dala novozavetni prikaz odnosa između Oca i Sin apsurdna šarada. Kao i kod Lafboroa, Bejtsovo razmišljanje je stoga težilo stavu koji je na kraju formulisala Crkva adventista sedmog dana. Ova pozicija smatra da se Bog sastoji od tri pojedinačne osobe koje su jedno na način koji ne eliminiše njihove različite identitete. Drugim rečima, na Bejtsovu zabrinutost je odgovoreno i zadovoljeno doktrinom o Trojstvu koja je na kraju razvijena i koju trenutno drži crkva. Drugačije rečeno, Crkva adventista sedmog dana ne zastupa modalistički pogled na Trojstvo i, stoga, ne drži stav protiv koga su se Bejts i drugi pioniri borili.

Bejts je, kao i Lafboro, bio u procesu proučavanja kao student Biblije. Njegova suštinska briga bila je ista kao i ona koju je izrazio Lafboro i, stoga, predstavljala je teološki most ka sadašnjem stavu crkve. Dužni smo Bejtsu što nas je udaljio od modalizma ka doktrini Boga koja je izrazito među osobna. Kako bi drugačije bilo moguće reći da je „Bog ljubav“ sa bilo kojim koherentnim značenjem.

RF KOTREL (R. F. COTTRELL)

Godinu dana kasnije, Rozvel Fener Kotrel (Roswell Fenner Cottrell) je izrazio, u manje artikulisanom obliku, istu zabrinutost koju su izrazili Lafboro i Bejts. Videćete da on takođe

pokazuje napor da razume Hristovo Sinovstvo, ali nije dovoljno biblijski pismen da shvati njegovo značenje. Čini se da je svestan svog nedostatka u tome što prihvata činjenicu da je Hristos Bog, a ipak, Sin Božiji, jednostavno zato što Biblija tako kaže: „Ako Sveto pismo kaže“ nešto, „Ja verujem,“, rezonuje on. Kotrel prepoznaje izazov koji sa sobom nosi potvrđivanje dve na izgled kontradiktorne izjave Svetog pisma, ali sve što može da uradi jeste da se složi sa dve tvrdnje bez razumevanja kako obe mogu biti istinite. Pratite njegovo razmišljanje ovde:

Ali ako me pitaju šta mislim o Isusu Hristu, moj odgovor je, verujem svemu što Sveto pismo kaže o njemu. Ako ga svedočanstvo predstavlja kao da je bio **u slavi sa Ocem pre nego što je svet postao**, verujem u to. Ako se kaže da je on **u početku bio sa Bogom, da je bio Bog**, da je sve stvoreno kroz njega i za njega, i da bez njega nije stvoreno ništa što je stvoreno, verujem u to. Ako Sveto pismo kaže da je **on Sin Božiji**, ja verujem u to. Ako se objavi da je Otac poslao svog Sina na svet, verujem da je **imao Sina da pošalje**. (RF Kotrel, Adventistički pregled i subotni glasnik, 1. jun 1869).

Da su jedna osoba tri osobe, a da su tri osobe samo jedna osoba, je doktrina za koju tvrdimo da je suprotna razumu i zdravom rasuđivanju. Biće i atributi Božiji su iznad, izvan, van domašaja mog čula i razuma, ali ja im verujem: Ali **doktrina kojoj prigovaram** je suprotna, da, to je reč, samom smislu i razumu koju je sam Bog usadio u nas. Takvu doktrinu on ne traži od nas da verujemo. Čudo je izvan našeg razumevanja, ali svi mi verujemo u čuda koji verujemo sopstvenim čulima. Ono što vidimo i čujemo uverava nas da postoji sila koja je izvršila najdivnije čudo stvaranja. Ali naš Stvoritelj nam je pokazao da je apsurdno **da jedna osoba treba da bude tri osobe, a tri osobe samo jedna osoba**; i u svojoj otkrivenoj reči nikada nije tražio da to verujemo...

Ali držanje **doktrine o Trojstvu** nije toliko dokaz zle namere koliko opijanja onim vinom koje su pili svi narodi. Činjenica da je ovo bila jedna od vodećih doktrina, ako ne i najglavnija, na osnovu koje je rimski biskup uzdignut do pape, ne govori mnogo u njenu korist...

Otkrivenje je izvan nas; ali ni u kom slučaju to nije u suprotnosti sa pravim razumom i zdravim razumom. Bog nije tvrdio, kao što su pape, da može da „pravdu čini od nepravde“, niti nam je, pošto nas je naučio da brojimo, rekao da nema razlike između **jednine i množine**. Hajde da verujemo svemu što je otkrio, i da ništa tome ne dodajmo. (RF Kotrel, Adventistički pregled i subotni glasnik, 6. jul 1869).

Kotrel nastoji da zaštiti individualnu Hristovu ličnost, poput Lafboroa i Bejtsa, što je dobra stvar. Ali on biva zarobljen u teološkom ćorsokaku jer se zalaže za pojednostavljeni pristup koji ne uzima u obzir šta sama Biblija uči označavajući Isusa kao Sina Božijeg. On vidi izolovane stihove ne uzimajući u obzir njihov širi narativni kontekst. On veruje „sve što Pismo kaže“ o Hristu, ali očigledno još ne zna sve što Pismo kaže o Hristu.

S jedne strane, Kotrel potvrđuje Hristovo božanstvo, pošto Biblija eksplicitno kaže da je Hristos Bog. Ali onda on skoči napred sa: „Ako Sveto pismo kaže da je Sin Božiji, ja verujem u to. Ako se objavi da je Otac poslao svog Sina na svet, verujem da je imao Sina da pošalje.“ Ovde je izložena očigledna slepa tačka, očigledna onima koji su se potrudili da shvate šta Pismo kaže o

Hristovom Sinovstvo. Ne možemo kriviti Kotrela što nije znao ono što nije znao, ali ono što nije znao mu je stvorilo značajne probleme.

Umesto da pokušava da pita Pismo šta podrazumeva nazivajući Hrista i „Bogom“ i „Sinom Božjim“, Kotrel jednostavno pretpostavlja da ako se Isus zove „Sin“, to mora da znači da ga je, u nekom trenutku i u nekom smislu, Otac doveo u postojanje kao *božanskog* sina. Ovaj zaključak pretpostavlja da je božanstvo kvalitet bića koji se može dovesti u postojanje, ili preneti stvorenom biću, što je premisa panteizma, kao što ćemo uskoro otkriti. Naravno, Kotrel ne uviđa ovu implikaciju. Ali delujući na osnovu ove pretpostavke, on propušta celu poentu Hristovog sinovstva onako kako ga samo Sveto pismo uobličava. On vidi pojedina drveća (stihove), ali ne vidi šumu (priča koja se otkriva u stihovima).

SINOVSTVO HRISTOVO

Hajde da ukratko pregledamo narativ o sinovstvu u Svetom pismu radi nas samih, kako bismo istakli veliku priču koju su Kotrel i drugi pioniri prevideli.

Kada pisci Novog zaveta Isusa nazivaju „Sinom Božjim“, oni svesno razrađuju Njegov sinovski identitet iz starozavetnog pisma, koje glasi ovako:

Bog je stvorio prvog čoveka, Adama, na svoju sliku, i taj čovek je bio „sin Božji“ (1. Mojsijeva 1:26; Luka 3:38).

Pošto je pao u greh, Božji sin Adam je preneo svoju zakonitu „vlast“ nad zemljom na Sotonu (Postanje 1:28; Luka 4:5-6).

Bog je tada obećao da će iskupiti Adamov pad rođenjem deteta u materici žene, drugog Adama, novog sina Božijeg, i tako spasiti čovečanstvo iz našeg sopstvenog genetskog domena (1. Mojsijeva 3:15).

Obećanje novog sina Božjeg tada je objavljeno Avramu i Sari (1. Mojsijeva 12:1-3). Ostvarenje ovog obećanja je bukvalno cela poenta starozavetne priče, a njegovo ispunjenje u Hristu je bukvalno cela poenta Novog zaveta (2. Korinćanima 1:20).

Zavetni par — Avram i Sara — rađa Isaka, koji je u Svetom pismu identifikovan kao „sin“ „obećanja“ (1. Mojsijeva 21:1-7; Galatima 4:23). Priča se jasno usredsređuje na niz sinova. U ovom trenutku, koncept prvorođenosti pojavljuje se u narativu — to jest, pravo „prvorođenog“ sina pokreće priču napred (1. Mojsijeva 27:19, 32; 43:33; 48:14-18). Prvorođeni sin je kanal kojim se obećanje saveza prenosi s generacije na generaciju.

Isak i Reveka imaju sina, u nizu zavetnih sinova, kome daju ime Jakov. Jakovljevih dvanaest sinova postali su narod i Bog ih je nazvao „Moj sin, moj prvenac“ (2. Mojsijeva 4:22-23). Bog im takođe kaže: Ja sam vas „rodio“ u svrhu zaveta različitu od svih drugih naroda (5. Mojsijeva 2:18). I upravo ovde imamo poreklo jezika i pojma *jedinorodnog sina Božijeg*. Shvaćena u kontekstu, ova fraza znači Božjeg jedinstvenog *zavetnog sina*, ne u nekom mističnom smislu, kao da je Bog bukvalno rodio Izrael u postojanje, već pre da je Bog izneo Izrael kao naciju za

svoju zavetnu svrhu. Isto tako, ovaj jezik ne ukazuje na to da je Bog bukvalno rodio Hrista u postojanje kao sekundarno božanstvo negde u večnosti, već da je Hrist rođen u svetu unutar zavetne loze procesa ljudskog rađanja.

Sledeći u naraciji – kroz lozu Avrama, Isaka, Jakova i Izraela – David je po zavetu „rođen“ kao Božji „sin“ i stoga je tip Mesije koji dolazi (Psalam 2:1-7; 89:19- 29). Nakon Davida u zavetnoj liniji, Solomona je Bog takođe označio kao „moj sin“ (1. Dnevnikova 22:10).

Kada pročitamo celu priču, poenta i smisao sinovskog jezika Svetog pisma ne mogu biti jasniji.

Konačno, baš kao što je obećano, dugo očekivani mesijanski Sin Božiji je rođen od žene na svet. Kako se Novi zavet otvara, izričito nam je rečeno da je On dugo očekivani „Sin Davidov“, „Sin Avraamov“ i, kao takav, „Sin Božiji“ (Matej 1:1; 2:15; 3:17; 4:3). Takođe nam je rečeno, isto tako eksplicitno, da On nije niko drugi do sam Bog u telu (Matej 1:23; Jovan 1:1-5; 1. Timotiju 3:16). Isus je Sin Božiji u zavetnom smislu, kao ispunjenje celokupnog Adamovog, Avramovog, Davidovog narativa. Biblijska priča nikada ne ispituje Njegovo ontološko,³ metafizičko⁴ poreklo, osim što nas obaveštava da On nije niko drugi do Bog, večni Bog, u telu.

Dok se Kotrel oseća prinuđenim da potvrdi da je Isus Sin Božji, on očigledno nije svestan celokupnog plana biblijskih misli o tom pitanju, tako da ne može da shvati istinu koju s pravom potvrđuje. On je lojalan onome što Biblija kaže u nekoliko samostalnih stihova, ali zanemaruje ono što Biblija kaže u celini u vezi sa Hristovim sinovstvom. Kao rezultat toga, on nesvesno završava sa manjim Bogom kojeg je rodio veći Bog. Biblija, u stvari, ne uči da je Hristos počeo da postoji kao božanski Sin Božiji u nekom trenutku u prošlosti, već da je sam Bog počeo da postoji kao zavetni Sin Božiji, ili drugi Adam, u trenutku Njegovog utelovljenja.

DŽEJMS VAJT (JAMES WHITE)

Godine 1868, Džejsms Vajt je pisao na isti način kao Lafboro, Bejts i Kotrel:

Isus se molio da njegovi učenici budu jedno kao što je on bio jedno sa svojim Ocem. Ova molitva nije razmatrala jednog učenika sa dvanaest glava, već dvanaestoricu učenika, učinjenih jednim u cilju i trudu u cilju svog učitelja. Ni Otac i Sin nisu delovi „**trojednog Boga**“. Oni su **dva različita bića**, ali jedno u dizajnu i ostvarenju iskupljenja. (Džejsms Vajt, Životni incidenti , str. 343, 1868)

³ Ontologija istražuje prirodu bića, nastajanja i postojanja. U okviru teologije, antitrinitarizam tvrdi da se biblijska upotreba reči „rođeni“ u vezi sa Hristom odnosi na Njegovu ontologiju, ili kako i kada je počeo da postoji.

⁴ Metafizika istražuje apstraktne koncepte vezane za prirodu i suštinu postojećih stvari, uključujući uzrok stvari i njihov odnos prema vremenu i prostoru. U okviru teologije, antitrinitarizam tvrdi da je Hristos božanski po volji Oca, ali ne iste ili jednake božanske supstance sa Ocem, jer je Otac izazvao Njegovo postojanje.

Opet, osnovna briga je očigledna: Otac i Sin svaki poseduju različitu ličnost. Jasno je da je modalizam bio verzija doktrine o Trojstvu kojoj su se Džejs Vajt a i drugi pioniri opirali. Verovali su da je odnos između Boga Oca i Boga Sina stvaran, i nastojali su da zaštite tu istinu iz značajnih teoloških razloga. Ako su Otac i Sin bili samo projektovani načini izražavanja koji emituju iz jednog bića, onda je čitava dinamika odnosa između njih o kojoj čitamo u Jevanđeljima besmislena fikcija.

Ali čak i dok su se Džejs Vajt i drugi pioniri protivili modalističkom pogled na Trojstvo, sam Džejs Vajt je tražio zajednički jezik sa trinitarnima:

Adventisti SD drže Hristovo božanstvo toliko blizu Trinitarnima da mi ovde ne vidimo nikakvo protivljenje. (Džejs Vajt, Adventistički pregled i subotni glasnik, 12. oktobar 1876)

Jasno je da su pioniri smatrali da je apsurdno posmatrati Oca, Sina i Svetog Duha kao jedno biće koje projektuje tri osobe, oni su verovali u Hristovo božanstvo. Džejs Vajt je pokušavao da to razjasni. Nešto manje od godinu dana kasnije, ušao je dublje u tu temu. Dok su se Lafboro, Bejts i Kotrel postavili protiv modalizma, Džejs Vajt je osetio potrebu da afirmiše Hristovo božanstvo i, u tom procesu, skovao je neku korisnu terminologiju koja će kasnije uticati na razmišljanje njegove žene, Elen. Pogledajte šta kaže ovde:

Možemo gledati na Oca i Sina **pre nego što su svetovi stvoreni** kao na **firmu jednake moći** koja stvara i sprovodi zakon . Hristos tada nije ošteti Boga jer je sebe smatrao jednakim Ocu. Greh ulazi u svet i dolazi do pada. **Hristos izlazi iz ove firme** na određeno vreme i preuzima na sebe slabost Avramovog semena, da bi mogao da dopre do onih koji su oslabljeni prestupom. Svojom **božanskom rukom** naš divni Iskupitelj drži nebeski presto, a svojom **ljudskom rukom** dopire do dubine ljudske bede, i tako postaje spona između neba i zemlje, posrednik između Boga i čoveka . (Džejs Vajt, Adventistički pregled i subotni glasnik, 29. novembar 1877)

Ovo je fenomenalan razvoj misli, posebno s obzirom na istorijski kontekst u kojem je Džejs došao do toga. Ovde vidimo preliminarni napor da se proširi okvir u vezi sa adventističkom doktrinom o Bogu. Do ove tačke, Džejs i njegovi kolege adventistički pioniri samo su insistirali na jasnoj ličnosti Hrista pored Oca. Sada, Džejs dalje razmišlja kako bi razradio implikacije šta ta posebna ličnost znači ako je sam Isus božanski.

Džejs Vajt nudi tri uvida, koja su, iako su još u prvoj fazi razvoja, prilično briljantna:

1. On predlaže da osobe koje sada poznajemo kao Oca i Sina treba posmatrati kao da su oboje postojali pre stvaranja, i da bi ih u njihovoj koegzistenciji pre stvaranja trebalo posmatrati kao „**firmu jednake moći koja stvara i sprovodi zakon**“. Zapamtite ovoj jezik, jer će se ponovo pojaviti u kasnijim spisima Elen Vajt. Za sada, korisno je jednostavno primetiti da je Džejs Vajt već, u ovoj ranoj fazi pokreta, razabirao ta dva bića kao „firmu jednake moći“ koje su postojale zajedno pre stvaranja i pada – ne kao Otac i Sin, koje su uloge nakon stvaranja, nego kao „firma jednake moći“.

2. Zatim nam Džejms slika hronološki. On sugerise da je jedno od bića koje je postojalo unutar „firme jednake moći“ pretrpelo tranziciju pozicije: „Greh ulazi u svet i dolazi do pada“, objašnjava on, a zatim „Hrist izlazi iz ove firme“. Ovo je rana i revolucionarna percepcija unutar adventističkog pokreta. Džejms je shvatio da Isus Hristos — božanska osoba koju poznajemo u istoriji otkupljenja kao Sina Božijeg — nije ništa drugo do „jednak“ sa božanskom osobom koju poznajemo u istoriji otkupljenja kao Boga Oca. Oni su koegzistirali kao „firma jednake moći“, sve dok jedan od njih nije izašao iz te firme da bi se upustio u aktivnosti koje su bile neophodne zbog pada u greh.
3. Brat Vajt zatim objašnjava zašto je Hrist izašao iz „firme jednake moći“. On je to učinio da bi postao „posrednik između Boga i čoveka“. I uz to, ovaj adventistički pionir dao nam je i njegovoj supruzi Elen ključni uvid koji bi dao smisao čitavoj teološkoj zagonetki Hristovog sinovstva. Zašto je jedan od članova „firme jednake moći“ odlučio da „istupi“ i zauzme drugu poziciju? Učinio je to da bi čovečanstvu posredovao poznanje Boga.

Hvala, Džejms Vajt!

Sa ovom pozadinom, kao što ćemo uskoro otkriti, Elen Vajt će nastaviti da dalje razvija dve ključne ideje koje su izneli Džejms Vajt i drugi pioniri:

- različita ličnost svakog od tri člana Božanstva, što čini odnos između njih trojice stvarnim i ljubavi koja definiše Božji identitet stvarnim.
- identifikacija tri člana Božanstva kao jednakih i zajedno večnih „moći“ pre preuzimanja uloge Oca, Sina i Duha, u okviru poduhvata stvaranja i iskupljenja.

OPŠTA CRKVENA IZJAVA, 1883

Zbog činjenice da su neki od vođa Crkve adventista sedmog dana odbacili doktrinu o Trojstvu ne ponudivši dovoljno objašnjenja da razjasne svoju metu kao modalizam, nastao je problem. Oni su otvorili crkvu za optužbu za arijanstvo – jeres koja poriče suštinsko i večno Hristovo božanstvo, a potiče od aleksandrijskog sveštenika Arija (oko 250. do 336.).

Ali namera pionira nije bila da poriču Hristovo božanstvo. U stvari, oni su nastojali da afirmišu Hristovo božanstvo nedvosmislenije od onoga što su verovali da trinitarizam postiže svojim modalističkim pogledom na Boga. Tako su krenuli da postignu svoj cilj potvrđujući božansku ličnost Hrista različitu od Oca.

Nema problema do sada.

Ali oni su prevazišli cilj tako što su takođe sugerisali da je Hristos morao na neki način izaći iz Oca u večnoj prošlosti, izjednačavajući se, barem, sa poluarijanizmom. Znali su da im ovo stvara problem koji nisu nameravali da naprave, ali nisu znali kako da ga reše. To je verovatno bilo zbog metode dokazivanja na osnovu tekstova kao metode proučavanja Biblije u kojoj su bili tako dobri, što ima svoje mesto kada se koristi sa okom uprtim u veću priču u kojoj se nalaze svi

pojedinačni stihovi Svetog pisma. Ipak, do 1883. smatrali su potrebnim da jasno potvrde Hristovo božanstvo, čak i uz zadržavanje nebiblijske ideje da je Hristos morao biti doveden u postojanje od strane Oca:

Grešite ako pretpostavljate da SD adventisti uče da je Hristos ikada stvoren . Oni veruju, naprotiv, da je on „ **rođen** “ od Oca i **da se može ispravno nazvati Bogom** i kao takav obožavan. Oni takođe veruju da je svet, i sve što jeste, stvorio Hristos u zajednici sa Ocem. Oni, međutim, veruju da je **negde u večnim vekovima prošlosti postojala tačka u kojoj je Hrist došao u postojanje**. Oni smatraju da je neophodno da je Bog u njegovom biću **prethodio Hristu**, da bi Hristos mogao **biti rođen od njega** i da bi održao **odnos sina** prema njemu. Oni se drže **različitosti ličnosti** Oca i Sina, **odbacujući kao apsurd ono obeležje trinitarijanstva koje insistira da su Bog, Hristos i Sveti Duh tri osobe, a ipak samo jedna osoba**. Adventisti SD smatraju da su Bog i Hrist jedno u smislu da se Hrist molio da njegovi učenici budu jedno; tj. jedan duhom, svrhom i radom. (Adventistički pregled i subotni glasnik , 17. april 1883)

Ova izjava je bila korisno pojašnjenje za svoje vreme, ali je takođe bila manjkava u shvatanju problema i bila je daleko od razumevanja gde leži teološko rešenje. Iako je razjasnila suštinsku zabrinutost adventističkih pionira, takođe je otkrila slepu tačku koja je postojala u ovoj fazi teološkog razvoja crkve.

S jedne strane, izjava je insistirala na tome da adventisti veruju da je Hristos Bog, što je bilo vitalno potrebno pojašnjenje. U izjavi je takođe bilo jasno da upravo zbog ovog verovanja adventisti ne mogu da prihvate „trinitarizam koji insistira da su Bog, Hristos i Sveti Duh tri osobe, a ipak samo jedna osoba“. To jest, s pravom su odbacili modalizam. Zasada je dobro. Ali onda izjava pogrešno pretpostavlja da, da bi bili istiniti Svetom pismu – to je plemenita težnja – oni moraju smatrati da je Hristos, iako je u potpunosti Bog, morao biti doveden u postojanje od strane Oca. U to su se osećali prinuđenim da poveruju, zbog činjenice da se za Njega kaže da je „rođen“.

Šta se ovde dešavalo?

Pa, adventistički pioniri su bili studenti Biblije u procesu proučavanja, deo mladog pokreta koji je pronalazio svoj teološki put napred u svetu punom loše teologije. U ovom trenutku u svojoj studiji, videli su pojavu reči „rođeni“ u Novom zavetu, ali su je videli izolovano od šireg narativa Starog zaveta. Kao rezultat toga, osećali su se obaveznim da tumače „rođeno“ kao opis Hristovog ontološkog i hronološkog porekla. Greška je razumljiva, s obzirom na činjenicu da nisu uzeli u obzir šta znači reč „rođeni“ u široj biblijskoj priči. Zbog njihove slepe tačke u vezi sa celokupnom naracijom o sinovstvu Svetog pisma, oni nisu znali šta da rade sa činjenicom da Novi zavet označava Hrista kao „Sina Božijeg“. Zato su osećali, u svojoj odanosti Svetom pismu, da moraju da veruju da je Hrist bio i potpuno božanski, a ipak da je na neki način nastao u nekom „trenutku“. Rani adventistički pioniri su išli u pravom smeru, ali su još uvek imali načina da razrade implikacije Hristovog božanstva.

Jedini način da se krene napred bio bi da se provuče dovoljno daleko da se vidi šira biblijska slika, koja, u okviru sopstvene unutrašnje narativne logike, jasno definiše šta sama priča znači

označavajući Hrista kao Božjeg „jedinorodnog Sina“. Ako to ne učinite, neizbežno se stvaraju neobične metafizičke, vanbiblijske, čak i spiritualističke ideje. Ovo postaje očigledno kada sada razmatramo izuzetne napore Eleta Džozefa Vagonera (Ellet Joseph Waggoner) i Urija Smita (Uriah Smith).

ELET DŽOZEF VAGONER

Elet Džozef Vagoner je bio adventistički lekar, propovednik i pisac druge generacije. Najpoznatiji je po svojim naporima da u Crkvu adventista sedmog dana uvede dobru vest o opravdanju verom. Nasleđujući arijanske sklonosti od svojih teoloških predaka, on se takođe okušao u pokušaju da odbrani ideju da je Hristos, negde u večnosti, počeo da postoji nekom vrstom akcije rađanja od strane Oca. Evo šta je imao da kaže po tom pitanju:

Zagovarajući **savršenu jednakost** Oca i Sina i činjenicu da je Hristos **po samoj prirodi Bog**, ne želimo da budemo shvaćeni kao učenje **da Otac nije bio pre Sina**. Ne bi trebalo da bude potrebno podržavati ovaj stav, **da neki ne pomisle da je Sin postojao čim je postojao Otac**; ipak neki idu do te krajnosti, koja ništa ne dodaje Hristovom dostojanstvu, već umanjuje čast koja mu pripada, pošto mnogi odbacuju celu stvar radije nego da prihvate teoriju koja je tako očigledno neskladna **sa jezikom Svetog pisma**, da je **Isus jednorodni Sin Božiji**. On je rođen, a ne stvoren. On je od suštine Oca, tako da je u samoj svojoj prirodi Bog; i pošto je to tako, „bi volja očina da se u nj useli sva punina“. Kol 1:19... Dok su oba iste prirode, Otac je prvi što se tiče vremena. **On je veći** i po tome što nije imao početak, **dok je Hristova ličnost imala početak**. (EJ Vagoner, Znaci vremena , 8. april 1889).

Sve stvari proizlaze konačno od Boga, Oca; čak je i **sam Hristos proizašao i izašao od Oca, ali je Ocu ugodilo da u Njemu obitava sva punina** i da On bude direktni, neposredni posrednik u svakom činu stvaranja. Naš cilj u ovoj istrazi je da iznesemo Hristov zakoniti stav o **jednakosti sa Ocem** , kako bi se **Njegova moć otkupljenja** mogla bolje ceniti. (EJ Vagoner, Hrist i njegova pravda , str. 19 1890).

Sveto pismo izjavljuje da je Hristos „jedinorodni sin Božiji“. On je **rođen** , a ne stvoren. Što se tiče toga kada je **rođen** , nije na nama da se raspitujemo, niti bi naš um to mogao shvatiti da nam je rečeno. Prorok Mihej nam govori sve što možemo o tome da znamo ovim rečima: „A ti, Vitlejeme Efrato, ako i jesi najmanji među tisućama Judinijem, iz tebe će mi izaći koji će biti gospodar u Izrailju, kojemu su izlasci od početka, od vječnijeh vremena.“ Mihej 5:2.. Bilo je vreme kada je Hristos izašao i došao od Boga, iz nedra Očevog (Jovan 8:42; 1:18), ali to vreme je bilo **toliko unazad** u danima večnosti da je za konačno razumevanje **praktično bez početak**. (Isto, str. 21-22 1890).

On **sam po sebi** poseduje besmrtnost i može dati besmrtnost drugima. **Život je svojstven Njemu** , tako da se ne može uzeti od Njega, ali dobrovoljno ga položivši, može ga ponovo uzeti. (Isto, str. 22 1890).

Neka mu, dakle, niko, ko uopšte poštuje Hrista, ne odaje manje časti nego što daje Ocu, jer bi to značilo isto toliko obeščašćenje Oca, nego neka se svi sa anđelima na nebesima **klanjaju Sinu**, nemajući straha da oni obožavaju i služe stvorenju umesto Tvorcu. (Isto, str. 24 1890).

Vagoner pokušava nepotrebno balansiranje, držeći se onoga što misli da je biblijska ideja o Bogu Ocu koji rađa Boga Sina, dok istovremeno napreduje u svom razmišljanju da potvrdi potpuno Hristovo božanstvo. Korača napred, ali se zaglavio na reči „rođen“. Dakle, on pogrešno shvata Sinovstvo Hristovo. Bolno je gledati ga kako se muči. Tačno izvan njegovog perifernog vida nalazi se odgovor na problem koji pokušava da reši. Sve što treba da uradi je da se osvrne unazad iz Novog zaveta u Stari, ali to nikada ne čini. Kao ni bilo ko od adventističkih pionira pre njega. Svi su se zaglavili u reči „rođeni“, pa su se osećali obaveznim da u tu reč ulože metafizičko značenje koje Sveto pismo nikada ne daje.

Ne uspevajući da shvati širi biblijski narativ o zavetnoj sinovskoj lozi, Vagoner se sapliće oko sebe sa neprimernim kontradiktornostima. Ne treba da razumemo, insistira on, da je „Sin postojao čim je Otac postojao“, jer je, naravno, „Otac bio... pre Sina“, utoliko što postoji očigledna hronologija postojanja u odnosu Otac i Sina.

Ali onda, osećajući da nema stvarnog smisla da postoji stvoreni Bog, Vagoner mora da insistira na tome da „rođen“ mora da znači nešto misteriozno drugačije od reči „stvoren“, iako on ne može da shvati taj pojam. A zašto on to ne može shvatiti? Pa, zato što ne postojati, a zatim biti načinjen da postoji, bilo da taj uzročni događaj nazivate „nastajanjem“ ili „stvaranjem“, konceptualno su jedna te ista stvar. Na nekom nivou, on to zna. Dakle, on mora da izvuče ideju iz ničega — a to je zaista iz ničega. On kaže da je „vreme“ u kome je Bog rodio Hrista „bilo toliko unazad u danima večnosti da je za konačno razumevanje praktično bez početka“. Laički rečeno, to se zove, **filozofska izmišljotina**. To je u osnovi vežba da ne kažete ništa smisleno dok pokušavate da zvučite kao da nudite inteligentno objašnjenje. Ali to nije bezazlena filozofska izmišljotina. Zadržavanje ideje da se Bog može učiniti da postoji nakon što nije postojao, je, kao što ćemo uskoro videti, preteča oboženja ljudskih bića, poznatog kao panteizam. Vagoner sugerise da je božanstvo kvalitet bića koji se može dovesti u postojanje, i da je to ono što je Bog učinio sa Hristom. Bog je, prema Vagoneru, rodio Boga koji ranije nije postojao. Nije iznenađujuće, dakle, da je panteizam, ili barem panenteizam, upravo mesto gde je doktor Vagoner završio.

Ne postoji biblijsko opravdanje za Vagonerovu tvrdnju da je onaj koga znamo kao Hrista imao drevnu tačku početka. Čak i nekoliko odlomaka iz Svetog pisma koje koristi da podrži tu ideju ne govore ono što on pokušava da ih natera da kažu. Očigledno dolazi do Biblije sa idejom, a zatim baca nekoliko stihova na tu ideju kao podršku.

Njegov ključni tekst je, naravno, Jovan 3:16, u kojem se Isus naziva Božjim „jedinorodnim Sinom“. Ali, kao što smo videli, reč „rođeni“ ima jasno značenje u okviru starozavetnog narativa, koje dostiže svoje ispunjenje u Hristu. On je jedinorodni Sin Božiji u zavetnom, a ne u ontološkom smislu. On je Sin Božiji u lozi Adama, Avrama, Isaka, Jakova, Izraela, Davida i Solomona. Zajedno sa svim drugim ranim adventističkim skolarima, Vagoner previđa ovaj

biblijski materijal. Niko od njih nikada ne pominje, a kamoli da računa, narativ o sinovstvu Starog zaveta. To jednostavno nikada ne ulazi u njihove interpretacije. Kao da pokušavaju da otvore zaključana vrata bez priloženog ključa, koji im je u ruci dok nogama udaraju po vratima.

Sledeće, Vagoner koristi Kološanima 1:19. Ali on koristi tekst da prenese nešto što ne kaže. Hristos „je od suštine Oca“, objašnjava Vagoner, „tako da je u samoj svojoj prirodi Bog; i pošto je to tako 'milo je Ocu da u njemu obitava sva punina.' Kol. 1:19.”

Vagoner misli da ovaj tekst govori da je Otac bio voljan da ispuni Hrista puninom božanstva nekada u prošlosti, u večnosti, a ideja je da mu je Hristovo božanstvo bilo predato ili ostvareno u Njemu od strane Oca, ali nije urođeno u njemu. U tekstu se, međutim, govori o tome da je Hristos posle utelovljenja ispunjen svom puninom Boga kao čoveka, u istom smislu u kom je prvobitno čitavo čovečanstvo trebalo da bude ispunjeno puninom Božjeg prisustva. Kako znamo da je to ono što Pavle misli? Pa, zato što nam on to izričito kaže u Kološanima 2:

Jer u njemu živi svaka punina Božanstva tjelesno. I da budete ispunjeni u njemu koji je glava svakome poglavarstvu i vlasti. Stihovi 9-10

Jangov (Young's) doslovni prevod nudi još jasniji prikaz:

U njemu se nalazi sva punina Božanstva telesno, i vi ste u njemu ispunjeni, koji je glava svakog poglavarstva i vlasti.

Poenta koju Pavle iznosi je da je Hristos, kao novi prototip čoveka, bio pun Božjeg prisustva, tako da i mi možemo biti „ispunjeni“ Bogom kroz Hrista. Pavle nam ne govori da je Hristos postao božanskim činom Oca. Da je to Pavlova poenta, mi bismo bili obavezni da verujemo da smo i mi načinjeni božanskim od Oca. Očigledno, ovo nije ono što stih govori.

Na kraju, Vagoner koristi Mihej 5:2 u pokušaju da dokaže da je Hrista u nekom trenutku doveo Bog Otac. Ali Mihej 5:2 je proročanstvo koje se tiče Hristovog utelovljenja, a ne Njegovog ontološkog porekla. Mihej nam ne govori o „izlasku“ Hrista iz nepostojanja u postojanje, već iz carstva večnosti u prošlosti u naš svet preko Njegovog utelovljenja.

Vagoner gradi čitavu doktrinu o manjem Bogu koga je doveo u postojanje „veći“ Bog, dok nijedan stih koje je naveo da bi podržao tu ideju ne govori ništa o tome. To je učenje bez biblijske potpore. Ovo naglašava opasnost koju sa sobom nosi metoda dokazivanja tekstovima na našem putu do formulacije doktrinarnih učenja. Vagoner vidi reč „rođeni“ i jednostavno pretpostavlja da se ta reč odnosi na drevno poreklo Isusa. Stoga se oseća obaveznim da veruje da je Hrista, na neki način, Bog doveo u postojanje i da, prema tome, nije Bog u „većem“ smislu u kojem je Otac Bog. On vidi frazu „u Njemu obitava sva punina Božanstva telesno“ i dolazi do zaključka da to znači da je Otac na neki način učinio Isusa božanskim, dao Mu božanstvo ili mu je dao božanstvo nekom vrstom tajanstvenog čina. On vidi termin „izlazi“ u odnosu na Hrista i ekstrapolira masivni pojam da Bog donosi (uzrokuje postojanje) manjeg Boga. Sve vreme, nijedan od tih stihova Svetog pisma ne znači ništa od toga. Da bismo otkrili šta oni znače, potrebno je pročitati neposredni kontekst svakog teksta, kao i širi narativni kontekst cele Biblije.

Ali ne bismo trebali biti previše strogi prema Vagoneru. Jednostavno je u svoje čitanje Svetog pisma doneo ideju koju su poučavali adventistički pioniri. Pa je video ono što mu je rečeno da će videti. Imao je slepu tačku. Vagoner je, kao i adventistički pioniri, bio visoko usredsređen i fokusirana na reč „rođen“. Ali sada znamo biblijsko značenje novozavetnog izraza, „Jedinorodni Sin“. Jednostavno nema razloga da se za taj termin nastavi sa primenom ontoloških i hronoloških tumačenja. To je bio interpretativni skok koji su napravili adventistički pioniri, ali to je bio skok u mrak, što možemo oprostiti. Za nas bi to bio skok u mrak iz svetlosti.

URIJA SMIT (URIAH SMITH)

Urija Smit je jedinstven slučaj u istoriji adventista na više načina. Imajući u vidu obilje korektivne prepiske koju mu je poslala Elen Vajt, očigledno je da je bio tvrdoglav čovek sa visokim mišljenjem o svojim mišljenjima. On je takođe bio briljantan, sistematski mislilac koji je ponekad bio sklon da teološki pređe granice, gurajući neke od svojih ideja do ekstremnih formulacija. Tvrdoglavost u njegovom stavu značila je da je bio sklon da svoje pozicije zauzme do smrti, bez obzira na to kakve dokaze o suprotnom može izneti čak i Elen Vajt. To je ono što je učinio sa svojim stavovima o Hristovom sinovstvu.

Prvi komentar Urija Smita na knjigu Otkrivenja objavljen je 1865. godine pod naslovom Kritičke i praktične misli o knjizi Otkrivenja (Thoughts Critical and Practical on the Book of Revelation). U ovom trenutku u svom razmišljanju, on je izričito rekao da je Hrist stvoreno biće:

Štaviše, on je „početak stvaranja Božijeg“. Ne početnik, već početak stvaranja, prvo **stvoreno biće**, koje datira svoje postojanje daleko pre bilo kog drugog stvorenog bića ili stvari, pored samopostojećeg i večnog Boga. (Urija Smit, Kritičke i praktične misli o knjizi Otkrivenja , str. 59 1865).

Verzija iste knjige iz 1881. eliminiše eksplicitnu izjavu da je Hrist stvoreno biće i čini slab pokušaj da ispravi svoje prethodno tumačenje:

Štaviše, on je „početak stvaranja Božijeg“. Neki ovim jezikom razumeju da je Hristos bio prvo stvoreno biće, koje datira svoje postojanje daleko pre svih drugih stvorenih bića ili stvari, pored samopostojećeg i večnog Boga. Ali jezik to ne podrazumeva nužno; jer reči, „početak stvaranja Božijeg“, mogu jednostavno da označavaju da je delo stvaranja, strogo govoreći, započeo on. (Kritičke i praktične misli o knjizi Otkrivenja , str. 73 1881).

Kažem da je ovo bio slab pokušaj da se ispravi, jer, dok uklanja eksplicitnu ideju da je Isus stvoreno biće, Smit zadržava ideju da Hristos nije postojao u nekom trenutku u večnoj prošlosti i da je tada doveden u postojanje pomoću Oca koji Ga rađa:

Drugi, međutim, uzimaju reč $\alpha\rho\chi\eta$ da znači posrednik ili delotvoran uzrok, što je jedna od definicija reči, shvatajući da je Hristos sredstvo preko koga je Bog stvorio sve stvari, ali da je **on sam nastao** na drugačiji način jer se naziva „jedinorodnim“ od Oca. Izgledalo

bi krajnje neprikladno primeniti ovaj izraz na bilo koje **biće stvoreno** u uobičajenom smislu te reči. (Urija Smit, Isto. , str. 73 1881).

Smit je jednostavno zamenio reč „stvoren“ rečju „rođen“ bez pravog objašnjenja o tome kako postoji bilo kakva suštinska razlika između ove dve ideje. U oba slučaja , Hrist je predstavljen kao uzročeno ili aktualizirano biće. Bez obzira na izmenjenu nomenklaturu, u oba slučaja suština Smitovog razmišljanja je bila ista: Hrist nije postojao, a onda ga je u nekom trenutku Bog doveo u postojanje. Čini se da je Smit odlučio da se učvrsti u ovom stavu. Ali nije se samo učvrstio, već je dalje razvio koncepte u prilično čudnom i spekulativnom pravcu. U svojoj knjizi iz 1898. Gledajući u Isusa (Looking Unto Jesus), Smit je napisao sledeće:

Samo Bog je **bez početka**. U **najranije vreme** kada je početak mogao biti, – **periodu toliko udaljenom da je za ograničene umove to u suštini večnost – pojavila se Reč**. „U početku beše Reč, i Reč beše u Boga, i Reč beše Bog.“ Jovan 1:1. Ova nestvorena Reč je bila Biće, koje je u ponoći vremena postalo telo, i nastanilo se među nama. **Njegov početak nije bio kao ni jednog drugog biću u univerzumu**. To je izloženo u **tajanstvenim izrazima** , „njegov [Božji] jedinorodni Sin“ (Jovan 3:16; 1. Jovanova 4:9), „jedinorodni od Oca“ (Jovan 1:14) i „jer ja od Boga iziđoh i dođoh.“ Jovan 8:42. Tako se čini da se **nekim božanskim impulsom ili procesom**, a ne stvaranjem, poznatim samo Sveznajućem, a mogućim samo Svemoćnom, **pojaviu Sin Božiji**. I onda Sveti Duh, Duh Božiji, Duh Hristov, božansko nadahnuće i medij njihove sile, predstavnik obojice (Psalam 139:7), je bio u postojanju takođe. (Urija Smit, Gledajući u Isusa, str. 10, 1898).

Sa Sinom je prestala **evolucija božanstva**, kao božanstva. Sve ostalo, od živih ili neživih stvari, došlo je stvaranjem Oca i Sina – Oca koji je **prethodni uzrok**, Sina **koji deluje** kroz koga je sve stvoreno. (Urija Smit, Isto, str. 13, 1898).

Smit se toliko trudi da shvati da je Isus Bog, a ipak rođen, da upada u duboku nevolju. Čovek je bio mašina za dokaze. Više od bilo kog drugog pionira adventističkog pokreta, usavršio je umetnost sastavljanja biblijskih stihova kako bi dokazao doktrinarne tačke. Adventistički propovednici do danas koriste mnoge argumente za dokaze koje je formulisao pre više od jednog veka. Ali uprkos svojoj korisnosti, ako ne pazimo da ostanemo teološki poslušni narativu Svetog pisma, metoda dokazivanja pojedinačnim stihovima nosi veliku odgovornost.

Dokazivanje određenim stihovima kao primarna metoda proučavanja Biblije može stvoriti kratkovidost i lako dovesti do stvaranja lažnih učenja. Istina Svetog pisma pripada onima koji čitaju celu priču i shvataju širu sliku. Mikro upravljanje stihovima da bi se iz njih izvuklo više nego što oni zapravo kažu je leglo jeresi. Ako ne budem pažljiv da uzmem u obzir celu knjigu, može se koristiti Biblija da se protivreči Bibliji. Sveto pismo govori nešto u svojoj velikoj slici, ali mogu koristiti nekoliko biblijskih tekstova da izgrade argument koji je suprotan toj velikoj slici. To je ono što Smit radi ovde, nesvesno, bez sumnje. I to je ono što sadašnji antitrinitarni zagovornici rade dok prate Smitovo nasleđe. Siguran sam da nema zle namere, ali pristup dokazivanja određenim stihovima je ozloglašen po tome što ljude uvlači u teološke zamke koje osećaju obaveznim da brane jer „Biblija kaže“ tako i tako u ovom ili onom datom stihu.

Da, Biblija kaže da je Isus Božji „jedinorodni Sin“. Ali ako ne uspemo da prođemo i vidimo odakle dolazi ovaj jezik u širem delu Svetog pisma, skloni smo kliziti u filozofske napore da shvatimo teološku čudnost koja proizilazi iz ideje da je veći Bog rodio manjeg Boga. U reči „Bog“ čujemo večno, dok u reči „rođeni“ čujemo tačku početka. Da bismo razrešili tu napetost, možemo ili dozvoliti Bibliji da definiše šta to znači kada se govori o Hristu koji je „rođen“ kao Božji Sin, ili možemo izmisliti metafizička objašnjenja koja Boga pretvaraju u biće koje se razvija.

Smit je odabrao ovaj drugi pristup.

Biblija ne kaže ništa o „evoluciji božanstva“, šta god to značilo u Smitovom umu. Jednostavno, to je izmišljena ideja koju Smit oseća obaveznim da proizvede kako bi dosledno održao svoju premisu da je Isus bio i božansko biće i proizvedeno biće. On poseže za koherentnošću, ali ne uspeva. Ako je Isus Bog (postoje stihovi koji kažu da jeste), i ako je Isus rođen od Boga (postoje stihovi koji to takođe govore), onda – i ovde dolazi do velikog skoka logike – to mora da znači da je Bog prošao neka vrsta evolutivnog razvoja koji je nekako odvojio božanskog Sina od božanskog Oca. Zvuči duboko, ali nije. To je samo nebiblijska spekulacija koja stvara veće probleme od onog koje pokušava da reši. Naravno, „evolucija božanstva“ se nigde ne uči u Bibliji i, naravno, nije istina. To je ne tako mudra kontradikcija govoriti o razvoju Boga, po najmanje dve tačke:

1. Pojam evoluirajućeg Boga zahteva da zamislimo Boga kao postepeno postajanje nečega sve više i više tokom vremena, na kraju kako postaje šta?
2. A pojam Boga u razvoju zahteva da razmišljamo unazad kako bismo shvatili da je Bog bio nešto manje u ranijem evolucionom procesu, sve do toga da je bio šta?

Smit se previše trudio da protumači reč „rođeni“ izolovanu iz narativa Starog zaveta, i njegov trud ga je odveo u neki čudan filozofski korov. Da je jednostavno postavio pitanje: Šta sama Biblija znači kada govori o Isusu kao jedinorodnom Sinu Božjem?, možda bi otkrio da je sinovstvo velika stvar u biblijskom narativu, započeta u Starom zavetu i na kraju ispunjena u Hristu. Gledajući veliku sliku Biblije i uzimajući u obzir sinovsku nit priče, Smit je mogao da shvati: *Hej, čekaj malo, Biblija definiše šta znači ono što kaže. Isus je Božji jedinorodni zavetni Sin, jedan i jedini verni potomak čovečanstva, u lozi Adama, Avrama, Isaka, Jakova, Izraela, Davida i Solomona. Naziv „Jedinorodni Sin“ označava Hrista kao Mesiju koji je živio u skladu sa idealom sinovstva unutar ljudske priče, i nema nikakve veze sa evolucijom božanstva. Što se tiče Njegove urođene ontologije, Hristos jeste i uvek je bio Bog, kao što Sveto pismo više puta svedoči. Što se tiče Njegove zavetne misije za ljudski rod, On je Sin Božiji.*

Ali Smit nikada nije imao to prosvetljenje.

Međutim, njegova teološka gimnastika predstavlja upozorenje za nas. Kad god proučavalac Biblije pokuša da dokaže da je božanstvo kvalitet bića koji se može stvoriti, roditi ili, na bilo koji drugi način, dovesti u postojanje, panteizam se nalazi odmah iza ugla. To je ono što otkrivamo u sledećem poglavlju.

ZAKLJUČNA PROCENA

Šta onda da mislimo o antitrinitarizmu adventističkih pionira?

Iako su nudili određenu podršku za antitrinitarnu poziciju, jasno je da su bili na putu proučavanja koja je dovela do toga da Adventistička crkva postane trinitarna, ali bez pristajanja na trinitarizam koji Boga svodi na jedno biće koje projektuje tri osobe. Pokušavali su da odbace modalizam.

Pošto su adventistički pioniri počeli sa brigom za Hristovu božansku ličnost koja je odvojena od Očeve, crkva je bila u stanju da formuliše istinsku relaciju doktrinu o Bogu, ili ono što bismo mogli nazvati zavetnim trinitarizmom, za razliku od modalizma. Možemo zaključiti, dakle, da je sadašnja pozicija Crkve adventista sedmog dana dosledna suštinskoj brizi ranih adventističkih pionira i da smo im dužni što su nas uputili u pravom smeru. Crkva je nastavila da razradi ključnu brigu pionira tako što je razvila trinitarizam koji Boga shvata kao tri različite osobe koje su jedna po prirodi i karakteru.

Adventistički pioniri su bili studenti Biblije. Bili su u procesu proučavanja. Daleko od njih je bila ideja da će Božji narod uzeti bilo koju od njihovih ranih izjava o teološkim temama i kanonizovati ih kao konačni autoritet. Oni su bili napredni, studiozni pojedinci koji su očekivali da će crkva nastaviti svoj razvoj. Jednostavno nije u skladu sa duhom pionira da njihove rane izjave uzdižu kao konačni autoritet o Trojstvu.

Očigledno je iz njihovih spisa da su adventistički pioniri imali istu slepu tačku koju neki i danas imaju, čemu smo posvetili posebnu pažnju u mojoj prethodnoj knjizi, *Sinovstvo Hristovo: istraživanje zavetnog identiteta Boga i čoveka (The Sonship of Christ: Exploding the Covenant Identity of God and Man)*. Pošto su bili u velikoj meri posvećeni metodi dokazivanja stihovima u proučavanju Biblije, a ne da se bave Svetim pismom kao kohezivnom naracijom, nisu uspeli da uvide da je novozavetna upotreba termina „jedinorodni“ i „prvorođeni sin“ zasnovana na starozavetnoj priči. Da su videli izvorni materijal Starog zaveta za Hristovo sinovstvo, bez sumnje bi se oslobodili svog osećaja obaveze da veruju da je Hristos bio manji Bog koga je u postojanje doveo veći Bog.

Zaključujem, dakle, da dugujemo zahvalnost adventističkim pionirima. Postoji razlog zašto je Crkva adventista sedmog dana postala čvrsto trinitarna dok je izbegavala modalizam: naši pioniri su nas usmerili u tom pravcu, iako su oni sami zadržali neke značajne slepe tačke. Pošto su odbacili trinitarizam koji kaže da je Bog jedno biće koje projektuje tri oblika, budući adventistički skolari su mogli da razmišljaju izvan okvira modalizma i da formulišu bogatu međuljudsku sliku Boga. A Elen Vajt je odigrala veliku ulogu u dovođenju adventizma dotle, kao što ćemo sada videti.

TREĆE POGLAVLJE - TRINITARNO PUTOVANJE ELEN VAJT

„Interpersonalni trinitarizam je jedina slika Boga koja isključuje depersonalizirajuću teoriju panteizma, a antitrinitarizam je teološki preteča panteizma.“

Elen Harmon je odrasla kao metodista i, prema tome, trinitarna. Kao tinejdžerka, bila je sledbenica Viliijama Milera i verovala je da će se Hrist vratiti 1844. Nakon „Velikog razočarenja“, bila je jedna od ključne grupe mladih ljudi koji su formirali strastveni pokret za proučavanje Biblije koji je postao Adventistička crkva sedmog dana. Sve osobe navedene u prethodnom poglavlju bili su njeni teološki prijatelji. Razlika sa Elen je bila, ... u redu, .. bila je prorok i bila je devojka.

Stvarno mislim *devojka*, kada to kažem.

Godine 1844, kada je počela da vodi teološku revoluciju sa impresivnom grupom mladića, imala je samo 17 godina.

Ako niste adventista sedmog dana, deo „proroka“ može zvučati malo čudno, barem dok ne pročitate Novi zavet i otkrijete da je Bog obećao da će dati proročki dar svojoj crkvi do kraja vremena . Ali bez obzira na to da li smatrate da ona poseduje jedinstveni dar proročkog nadahnuća, uveren sam da će vam njeni uvidi inspirisati, a često i potpuno zapanjiti. Devojka je bila revna za Isusa i ostala je takva u zrelih godinama i to do kraja svog života. Mogla je da napiše više reči u jednom danu nego što većina ljudi napiše u životu, stvarajući ideje u jeziku koji je služio da uveliča lepotu Božijeg karaktera za milione čitalaca već više od sto pedeset godina. Kao specijalni glasnik adventističkog pokreta, izvršila je ogroman uticaj na Crkvu adventista sedmog dana.

Ali ona je u neku ruku bila teološki izazovna.

U dobi od 18 godina, Elen Harmon, metodistički vaspitana devojka, prorok, udala se za Džejmsa Vajta, koji je bio sveštenik u antitrinitarnom pokretu zvanom Hrišćanska veza (Christian Connection). Pored toga, neki od ostalih ključnih članova mladog adventističkog pokreta bili su antitrinitarni. S obzirom na to da je bila žena okružena antitrinitarnim muškarcima, koje je volela i poštovala, zapanjujuće je da u svojim spisima nikada nije izrazila bilo kakve otvoreno antitrinitarne stavove slične onome što smo videli od adventističkih pionira u prethodnom poglavlju. Ono što ću predložiti u ovom poglavlju je da je Elen Vajt sledila logičku putanju njihovog razmišljanja, dok je njima nedostajalo da razrade implikacije sopstvene premise. Drugim rečima, išla je tamo gde su pokazivali, čak i dok sami oni nisu išli. A ovo je izuzetno važan faktor ako zaista želimo da razumemo odnos adventizma i trinitarizma.

Kao što smo otkrili u prethodnom poglavlju, modalizam je bio ključna teološka briga adventističkih pionira, i to je bila legitimna briga. Gledati na njih kao na antitrinitarne u opštem i pojednostavljenom smislu znači promašiti prilično specifičnu poentu koju su nastojali da iznesu. Oni su štitili posebnu Hristovu ličnost. Verovali su da je Hristos božanski, da je Bog, a ipak su znali da On nije jedna te ista osoba kao Otac. Dakle, kada su čuli ideju da je Bog jedno biće koje

sebe projektuje u obliku tri osobe, s pravom su odbacili tu ideju kao apsurdnu i punu teoloških problema. Oni su s pravom insistirali na tome da je Hristos Bog i da je on takođe različita ličnost od Oca. Ali njihovo rešenje problema bilo je daleko od biblijskog narativa, a ponekad i spekulativno, kao što smo videli u prethodnom poglavlju. Uzimajući u obzir njihovo istorijsko i teološko okruženje, njihovo insistiranje na jasnoj božanskoj ličnosti Hrista bilo je vitalni korak ka izgradnji relacijske doktrine o Bogu utemeljene na stvarnosti da je „Bog ljubav“. Ne treba ih odbaciti kao neznalice, već im se zahvaliti na njihovom napredovanju. Adventistički pioniri su odbacili modalistički pojam Trojstva, zbog čega su za svaku pohvalu, ali nisu u potpunosti razradili trinitarnu doktrinu koja potvrđuje različitu božansku ličnost Oca, Sina i Svetog Duha.

Elen Vajt jeste!

Dok su se neki od pionira zaglavili u različitim stepenima poluarijanstva, Elen Vajt, prateći njihovo vođstvo, nije. Krenula je napred u logičnoj putanji njihove legitimne polemike protiv modalizma, čak iako nisu sledili njeno vođstvo u zajednici sa njom.

FAZE SHVATANJA

Ako jednostavno pročitamo sve što je Elen Vajt napisala o prirodi Boga, zajedno sa njenim razumevanjem dinamike spasenja, dobija se jasna slika njenog teološkog putovanja. Osnovni pregled njenih pogleda na Trojstvo može se grubo podeliti u tri faze razmišljanja:

Rezervisano — 1847-1887

Tokom ovog perioda, Elen Vajt nije dala nikakve konačne izjave u korist teologije Trojstva, ali nije ni dala bilo kakve antitrinitarne izjave. Očigledno je da je delila interes svojih pionirskih kolega da se Hristos doživljava kao božanski i različit od Oca.

Nastajući — 1888-1897

Tokom ovog perioda, očigledno je da je uviđala da je Hristovo božanstvo vitalna komponenta jasne teologije spasenja, u kojoj je pomirenje prikaz istinske samopožrtvovane ljubavi od strane Boga, kojom je iskupiteljski čin postignut samo Bogom.

Definitivno — 1898-1915

Tokom ovog perioda, Elen Vajt je nedvosmisleno identifikovala Oca, Sina i Svetog Duha kao tri različite osobe, koje su sve uključene u poduhvat spasenja, zajedno sačinjavajući „Nebeski trio“. Isus, kako je shvatila u ovom periodu, poseduje večnu koegzistenciju sa Ocem, koja je „ne proizvedena“ od Oca. I ovde je ona eksplicitno identifikovala Svetog Duha kao „treću osobu Božanstva“.

ZAVETNA LOGIKA

S obzirom na njenu blisku povezanost sa adventističkim pionirima, razumljivo je da ćemo u ranim spisima Elen Vajt pronaći izjave koje se mogu tumačiti kao poluarijanske u perspektivi, ne

zbog onoga što govore, već zbog onoga što ne govore. Kao što je gore rečeno , od oko 1847-1887, ona je bila uzdržana u svojim izjavama u vezi sa tačnom prirodom Hrista u odnosu na Oca. Ali postojao je očigledan napredak u njenom razmišljanju.

Godine 1858. opisala je „savet mira“ u kome je zacrtan plan spasenja. U ovoj ranoj fazi svog razmišljanja, ona samo pominje Oca i Sina kao učesnike u planu za spasenje čovečanstva, bez pomena Svetog Duha (Duhovni darovi (Spiritual Gifts) , tom 1, str. 22-23). Godine 1870, izjava je proširena i objavljena u prvom tomu Duha proroštva (Spirit of Prophecy), str. 45, ali još uvek nema pomena o Svetom Duhu. Godine 1890, izjava je dalje proširena u Patrijarsima i Prorocima, ali se još uvek nije pominjala Svetog Duha. Ali jedanaest godina kasnije, 1901. godine, izjava je još jednom proširena, i ovog puta je na mestu jasno trinitarni okvir:

Božanstvo je bilo pokrenuto sažaljenjem prema ljudskom rodu, i Otac, Sin i Sveti Duh dali su sebe u izvođenje plana iskupljenja. Da bi se ovaj plan u potpunosti izvršio, odlučeno je da Hristos, jedinorodni Sin Božiji, prinese Sebe za greh. Ko može izmeriti dubinu ove ljubavi? (The Australian Union Conference Recorder , 1. april 1901).

Ovde Elen Vajt jasno prikazuje plan spasenja kao zajednički poduhvat tri člana „Božanstva“. Možemo ih izbrojati – jedan, dva, tri – Otac, Sin i Sveti Duh. Ona kaže da su se „predali sebe u izvođenje plana iskupljenja“. Ona prikazuje svakog od njih sa individualnom emocijom („pokrenuti“) i individualnom voljom („dali“).

Još jedna rana izjava koja se često tumači kao antitrinitarna nalazi se u seriji knjiga Duh proroštva, knjiga 1:

Veliki Stvoritelj je okupio nebesku vojsku, da bi u prisustvu svih anđela **dodelio** posebnu čast svome Sinu. Sin je sedeo na prestolu sa Ocem, a nebeska gomila svetih anđela bila je sabrana oko njih. Otac je tada dao do znanja da je On sam **odredio** da Hristos, njegov Sin, bude **jednak** Njemu; tako da gde god je bilo prisustvo njegovog Sina, ono je bilo kao njegovo prisustvo. Reč Sina je trebalo da se sluša jednako spremno kao i reč Oca. Svom Sinu je **dao** autoritet da zapoveda nebeskoj vojsci. Njegov Sin je posebno trebao da radi u jedinstvu sa njime u očekivanom stvaranju zemlje i svakog živog bića koje bi trebalo da postoji na zemlji. Njegov Sin bi izvršio njegovu volju i svoje namere, ali ništa ne bi činio sam od sebe. Na njemu bi se ispunila volja Očeva. (Duh proroštva , knjiga 1, str. 17, 1870).

Ovu izjavu antitrinitarni shvataju kao opis tačke u kojoj je Bog obavestio anđele da je dodelio božanstvo Isusu i odredio da Hristos bude jednak u božanskom statusu sa njime. Postoje ozbiljni problemi sa ovim tumačenjem. Ako je božanstvo nešto što se može dodeliti biću koje nije po svojoj prirodi božansko, šta nas onda sprečava da pomislimo da bismo i mi sami mogli postati božanski? Opet, uskoro ćemo stići tamo u našoj studiji.

Naravno, gornja izjava se može protumačiti kao poluarijanska, ali ne mora biti i, kako ćemo uskoro otkriti, ne bi trebalo da bude. Ono što neki čitaju u izjavi jeste ideja da je Hristovu jednakost sa Ocem u nekom trenutku odredio Otac, što sugerise promenu statusa Hrista iz nebožanskog u božanski. Ali izjava to zapravo ne kaže. Ostavlja mnogo toga neizrečenog i

vremenom joj je došla veća jasnoća. Gornja izjava je u knjizi broj 1 od četiri knjige u seriji pod nazivom, Duh proroštva , objavljena 1870. Godine 1890. njena knjiga Patrijarsi i proroci postala je razvijenija i potpunija verzija istog materijala. Obratite pažnju šta je dodala:

Nije bilo promene u položaju ili autoritetu Hrista. Luciferova zavist i pogrešno predstavljanje i njegove tvrdnje o jednakosti sa Hristom učinili su neophodnim izjavu o **pravom položaju** Sina Božijeg; ali ovo je bilo **isto od početka**. Mnogi anđeli su, međutim, bili zaslepljeni Luciferovim obmanama. (Patrijarsi i proroci, str. 38, 1890).

Kao što je već pomenuto, tokom svojih ranih godina Elen Vajt je bila okružena ogromnim teološkim umovima koje je poštovala. U svom snažnom odbacivanju modalizma, oni su imali tendenciju da osude doktrinu Trojstva bez dodatnih razmatranja. Tako da je izuzetna činjenica da se klonila bilo kakvih eksplicitnih antitrinitarnih izjava. To je dokaz Božjeg vodećih uticaja na njen um. Na kraju je učinila nešto izuzetno pronicljivo, što je adventizam okrenulo u izrazito trinitarnom pravcu, ali bez usvajanja modalizma. Sledila je vođstvo svoje braće tamo gde su oni imali legitimnu poentu, ali ih nije sledila tamo gde su pogrešili.

Kao što smo primetili u prethodnom poglavlju, Džejms Vajt je 1877. godine počeo da se udaljava od svojih antitrinitarnih korena razmišljajući u terminima „Otac i Sin pre nego što su svetovi stvoreni“ što predstavlja „firmu jednake moći koja stvara i sprovodi zakon.“ Tada se dogodila promena za Boga. Džejms kaže: „Hrist izlazi iz ove firme“ da bi postao „posrednik između Boga i čoveka“. Ovo je bio genijalan teološki potez, jer je skovao jezik za opisivanje Boga, kakav je Bog bio, pre poduhvata stvaranja i spasenja.

Nadovezujući se na ideju svog muža, Elen Vajt je kasnije počela da koristi sličan jezik, govoreći o Bogu kao o „tri velike sile na nebu“. Dok je Džejms uključivao samo Oca i Sina u božansku „čvrstu jednaku moć“, ona je uključivala Svetog Duha:

Kako smo se na našem krštenju zavetovali Njemu, i primili obred (krštenja) u ime Oca i Sina i Svetoga Duha, ove **tri velike nebeske sile** su se zavetovale da rade u našu korist, ne samo da započnemo, nego i da završimo našu veru. (Bilteni Generalne konferencije , 14. april 1901).

Naše posvećenje je delo Oca, Sina i Svetoga Duha. To je ispunjenje zaveta koji je Bog sklopio sa onima koji se vezuju za Njega, da stoje s Njim, sa Njegovim Sinom i sa Njegovim Duhom u svetom zajedništvu. Jeste li se ponovo rodili? Da li ste postali novo biće u Hristu Isusu? Onda saradujte sa **tri velike nebeske sile** koje rade u vašu korist. (Znaci vremena , 19. jun 1901).

Oni koji se podvrgnu svečanom obredu krštenja obavezuju se da će svoj život posvetiti služenju Bogu; i **tri nebeske velike sile**, Otac, Sin i Sveti Duh, zavetuju se da će saradivati sa njima, da rade u njima i kroz njih. Kako ljudi i žene tako stupaju **u zavetni odnos sa Bogom**, oni uzimaju ime hrišćanina. (Znaci vremena , 11. mart 1903).

Držite se tamo gde **tri velike nebeske sile**, Otac, Sin i Sveti Duh, mogu biti vaša efikasnost. Ove sile deluju sa onim ko se bezrezervno predaje Bogu. (Southern Watchman, 23. Februar 1904).

Sa Hristom ste sahranjeni u krštenju i podignut ste u novi život. I **tri velike nebeske sile** su se obavezale da će sarađivati s vama u vašim naporima da živite novi život u Hristu. Zar ga onda ne treba hvaliti sa svakim dahom? (Adventistički pregled i subotni glasnik, 15. jun 1905).

Postoje **tri žive osobe Nebeskog trija**; u ime ove **tri velike sile** — Oca, Sina i Svetoga Duha — oni koji primaju Hrista živom verom su kršteni, i ove sile će sarađivati sa poslušnim podanicima neba u njihovim naporima da žive novi život u Hristu. (Evangelizam , str. 615, 1905)

U ovim izjavama imamo pred sobom jasan i konačan jezik koji se više puta pojavljivao u kasnijim javnim propovedima, pismima i člancima Elen Vajt, pokazujući nedvosmisleno da je ona bila čvrsto trinitarna u svojoj doktrini o Bogu. U skladu sa prvobitnom zabrinutošću adventističkih pionira protiv modalizma, njen trinitarizam je više puta potvrđivao izrazitu božansku ličnost tri člana „Nebeskog trija“. Ali — i to je od vitalnog značaja — ona nije bila samo trinitarna zbog držanja jedne činjenične teološke pozicije nasuprot drugoj. Umesto toga, ona je u trojstvenom pogledu na Boga uočila neophodan teološki okvir za razumevanje Božje svrhe „zaveta“. A ovo je vitalna tačka. Zastanite da stvarno razmislite o tome.

U skladu sa biblijskim narativom, Elen je na plan spasenja gledala kao na zavetni poduhvat. Odnosno, shvatila je da je spasenje utemeljeno u društvenoj stvarnosti Boga i postiže naše uvođenje u Božju društvenu stvarnost.⁵ Ona je razumela da se krštenje vrši u ime „tri velike sile“ da bi se tačno označilo da smo stupili u „zavetni odnos sa Bogom“. Krštenje je, zaključila je, simbolički ritual kroz koji se poistovećujemo sa zavetnom ljubavlju koja postoji između Oca, Sina i Svetog Duha. Kada se krstimo, pokazujemo da smo izabrali Božju ljubav — kakva postoji između članova „Nebeskog trija“ — kao obrazac sopstvenog postojanja.

Nasuprot tome, ako se Bog zamišlja kao apsolutna, nedruštvena singularnost, pomoću koje je Hristos na kraju nastao i iz koje Sveti Duh proizilazi kao bezlični uticaj, onda se Bog ne može zamisliti kao suštinski zavetni po Božijem ugledu, i spasenje se ne može shvatiti kao naša obnova zavetnog odnos sa Bogom. Bez trinitarne doktrine o Bogu, cela zavetna logika Svetog pisma se ruši. Uviđajući ovo, Elen Vajt je bila eksplicitno trinitarna na osnovu vitalne premise celokupnog okvira zaveta Svetog pisma. Ali nisu svi u adventizmu mirisali šta je prorok kuvao.

RAČVANJE TEOLOŠKOG PUTA

Godina 1898. bila je izuzetno značajna za teološku budućnost adventizma. Te godine su objavljene dve glavne knjige u crkvi, jednu koju je napisao Urija Smit, a drugu Elen Vajt, verovatno dva najuticajnije glasa u adventizmu u tom periodu.

⁵ Pogledajte moju knjigu Sinovstvo Hristovo za detaljno objašnjenje „zaveta“ kao relacionog okvira plana spasenja.

Već smo se susreli sa Smitovom knjigom u prethodnom poglavlju pod naslovom *Gledajući u Isusa*. Na svojim stranicama, Smit je uložio svoj najkreativniji i poslednji napor da usmeri adventizam u pravcu antitrinitarizma. Dok je ranije rekao da je Hristos „stvoreno“ biće, sada je upotrebljavao reč „rođeni“ kao način na koji je Hrist nastao, insistirajući u isto vreme da je Hristos „nestvoren“. Naravno, Smit nije tačno objasnio kako je rođenje u postojanju drugačije od stvaranja. Ali on je to učvrstio tako što je napisao: „Sa Sinom je evolucija božanstva, kao božanstva, prestala.“

Štagod da to znači.

Očigledno, Smit se nadao da će ga crkva pratiti na ovu čudnu i očigledno nebiblijsku teritoriju bez potrebe za dokazima iz Svetog pisma. I to je možda bila teološka budućnost adventizma, osim činjenice da je postojao prorok u Izraelu.

Knjiga Elen Vajt iz 1898. nosila je naslov, *Čežnja vekova*.

Možete zamisliti zujanje u adventizmu dok, s jedne strane, propovednici i članovi čitaju Smitov koncept evolucije Boga, a sa druge strane čitaju kristalno jasne reči Elen Vajt:

U Hristu je život, originalan, ne pozajmljen, neizveden. *Čežnja vekova*, str. 530

Ta jedinstvena, dobro osmišljena, nedvosmisleno jasna izjava značila je da su dani arijanstva i poluarijanstva u adventizmu odbrojani. U istoj knjizi napisala je o Svetom Duhu:

Grehu se moglo odupreti i prevazići ga samo uz pomoć moćnog posredovanja Treće Osobe Božanstva, koje bi dolazilo bez modifikovane energije, već u punoći božanske moći. (*Čežnja vekova*, str. 671).

Gledajući u Isusa bila je poslednja knjiga koja se bori protiv trojstva ikad objavljena od strane zvanične izdavačke kuće Adventista sedmog dana. Imala je samo jedan tiraž u Sjedinjenim Državama i brzo je otišla putem izumiranja knjige. *Čežnja vekova*, s druge strane, neprekidno se štampa na više jezika već više od 120 godina.

Pa ipak, čak i kada je *Čežnja vekova* izašla iz štampe i učvrstila budućnost adventizma kao izrazito trinitarne, spremala se velika teološka kriza. Kako je antitrinitarni pogled bledeo i Elen Vajt postajala sve izraženija u svojoj trinitarnoj orijentaciji, druga manifestacija antitrinitarizma je pokušavala da probije put ka istaknutosti, ovog puta u obliku onoga što je Elen Vajt identifikovala kao „panteizam“.

KELOGOVA KRIZA

Zamislite da dobijete pismo od Elen Vajt koje sadrži ove redove:

Nije vam definitivno jasna Božja ličnost, koja je nama kao narodu sve. Vi ste praktično uništili samog Gospoda Boga. (Pismo JH Kelogu, 16. mart 1903).

Primalac pisma je bio dr Džon Harvi Kelog (John Harvey Kellogg). Naravno, Elen Vajt je govorila sa strastvenošću kako bi istakla svoju poentu. Nije sugerisala da je Kelog bukvalno

uništio Boga. Umesto toga, on je počinio neku vrstu teološkog ubistva Boga, prvo u svom sopstvenom umu, a zatim u umovima onih koji su upijali njegovu hristijanizovanu verziju panteizma.

Godine 1903. objavljena je nesrećna knjiga dr JH Keloga, pod nazivom, *Živi hram (The Living Temple)*. Knjiga je puna lepih uvida, što je Elen Vajt priznala, ali je sadržala i ono što je okarakterisala kao teološko uništenje Boga. Ona je mislila na one delove knjige koji sadrže panteistička osećanja, koja su u suštini Boga činila sinonimom za prirodu i, prema tome, sinonimom za ljude. Na najjednostavnijem nivou, Kelog je svoju novu ideju artikulisao ovako:

Postoji jasno, potpuno, zadovoljavajuće objašnjenje najsuptilnijih, najčudesnijih fenomena prirode – naime, beskonačna inteligencija koja radi svoje svrhe. Bog je objašnjenje prirode – ne Bog izvan prirode, već u prirodi, koji se manifestuje kroz, i u svim objektima, pokretima i različitim pojavama univerzuma. (*Živi hram*, str. 28).

Elen Vajt je odgovorila na objavljivanje *Živog hrama* sa direktnošću i snagom koja priliči ulozi proroka:

Ovlašćen sam da vam kažem da su neka osećanja u vezi sa Božjom **ličnošću**, koja se nalaze u knjizi *Živi hram*, u suprotnosti sa istinama otkrivenim u Reči Božijoj. (Manuscript Releases, vol., 21, p. 171, 1903)

Teorija da je On **suština, koja prožima sve**, jedna je od Sotoninih najsuptilnijih izuma. Upozoravam vas da se čuvate da vas ne navedu da prihvatite teorije koje vode ka takvom gledištu. Kažem vam, brate moj, da su najduhovniji hrišćani podložni da budu prevareni ovim lepim, zavodljivim, laskavim teorijama. Ali umesto poštovanja Boga, ove teorije, u umovima onih koji ih primaju, Ga spuštaju na nizak nivo, gde je On **ništavost**. (Isto, str. 172, 1903)

U knjizi *Živi hram* predstavljena je alfa smrtonosnih jeresi. Omega će uslediti i biće primljena od onih koji nisu voljni da poslušaju upozorenje koje je Bog dao. (Selected Messages, vol.1, p 200, 1904)

Kelog nije mogao da vidi problem. Elen Vajt je u panteizmu videla nešto izuzetno opasno što je izmicalo briljantnom doktoru. Koliko god bio inteligentan, nije shvatio svoju teoriju do njenog mračnog zaključka.

U oktobru 1903, Elen Vajt je napisala pismo EJ Vagoneru, upozoravajući ga da „budi na oprezu“ protiv Kelogovih panteističkih „teorija o prirodi i karakteru Boga... pogrešni pogledi na Božju ličnost“. Onda je napravila zapanjuću vezu:

Videla sam rezultate ovih maštovitih pogleda na Boga u otpadništvu, spiritualizmu, slobodne ljubavi⁶. Tendencije slobodne ljubavi ovih učenja bile su toliko prikrivene da ih je bilo teško predstaviti u njihovom stvarnom karakteru. Dok mi je Gospod nije

⁶ Na engleskom „freelovism“

predstavio, nisam znala kako da je nazovem, ali sam bila upućen da to nazovem nesvetom duhovnom ljubavlju. (Manuscript Releases, vol., 3, str. 351, 1903)

Pod „slobodnom ljubavi“ ona podrazumeva upravo ono što rečnik definiše da znači reč: „doktrina ili praksa seksualnih odnosa bez braka.“ Znamo da je to ono što ona ima na umu, jer kasnije u ovom pismu ona upozorava da „vrhovni varalica iskušava nekoliko naših propovednika, nastavnika i medicinskih radnika“ „šarmantnim slikama žena koje su im bile drage, što sugeriše da u budućem životu, oni će biti sjedinjeni sa onom ženom koja im je bila tako omiljena i koju će zauvek voleti kroz vekove večnosti.”

Dva meseca kasnije napisala je još jedno pismo upozoravajući da „slobodna ljubav“ može biti opasan rezultat „doktrine bezličnog Boga, rasprostranjenog kroz prirodu“. Ona je napisala:

Doktrina da su svi sveti dovela je do verovanja da osećanja posvećenih nikada nisu u opasnosti da zalutaju. Rezultat ovog verovanja bilo je ispunjenje zlih želja srca koja su, iako su navodno bila posvećena, bila daleko od čistote misli i prakse...

Panteističke teorije nisu podržane Rečju Božijom. Svetlost Njegove istine pokazuje da su ove teorije sredstva koja uništavaju dušu. Tama je njihov element, senzualnost njihova sfera. Oni zadovoljavaju prirodno srce i daju slobodu sklonosti. Odvajanje od Boga je rezultat njihovog prihvatanja. (Pacific Union Recorder , 31. decembar 1903).

Elen Vajt je uočila vezu između panteizma, spiritualizma i „slobodne ljubavi“. Veza je očigledna, kada je vidite. U trenutku kada se Bog svodi na bezličnu silu koja prožima celu prirodu, uključujući i ljudsku prirodu, samo je mali korak odatle da zamislimo da su svi prirodni impulsi od Boga i, prema tome, dobri.

Sada duboko udahnite i dobro razmislite sa mnom kako bismo mogli da uočimo vezu između Kelogovog panteizma i antitrinitarizma.

Godine 1909, Elen Vajt je upotrebila jedinstvenu i briljantnu reč da definiše problem sa Kelogovim panteizmom:

Knjiga *Živi hram* je ilustracija ovog dela, čiji je pisac u prilog tome izjavio da su njegova učenja ista kao ona koja se nalaze u spisima gospođe Vajt. Iznova i iznova bićemo pozvani da se susrećemo sa uticajem ljudi koji proučavaju nauke sotonskog porekla, kroz koje Sotona radi na tome da napravi **ništavost** od Boga i Hrista. (Svedočanstva za Crkvu , broj 9, str. 67-68).

Ovo je neverovatno pronicljiva procena suštinskog problema sa panteizmom. To čini „ništavost od Boga“. Božanstvovanje prirode, Bog kao lični entitet je progнан iz postojanja – ne bukvalno, već iz mašte ljudi – u tom trenutku svaki pojedinac zauzima vrhunac sopstvene stvarnosti. I u tom trenutku sve postaje moralno.

Kako je Kelog počeo da shvata da Elen Vajt apsolutno neće podržati *Živi hram*, on je počeo da traži rešenje koje bi moglo da zadobije njeno odobravanje knjige. Svoje rešenje je artikulisao AG Danijelsu (A. G. Daniells), koji je u to vreme bio predsednik Generalne konferencije. Danijels je

pisao sinu Elen Vajt, Viliju Vajtu (Willie White), da objasni Kelogovu predloženu ispravku knjige:

Od kada je sastanak završen, osećao sam da treba da vam poverljivo pišem u vezi sa planovima dr Keloga za reviziju i ponovno objavljivanje Živog hrama... Rekao je da je nekoliko dana pre dolaska na savet razmišljao o tome i da je uvideo da je malo pogrešio u iznošenju stavova. Rekao je da ga je sve vreme mučilo kako da zna da izrazi karakter Boga i njegov odnos prema njegovom stvaranju... Zatim je izjavio da su mu njegovi raniji stavovi o trojstvu stajali na putu da da jasnu i apsolutno tačnu izjavu; ali da je za kratko vreme poverovao u trojstvo i da je sada mogao prilično jasno da vidi gde je sva poteškoća, i verovao je da može na zadovoljavajući način razjasniti stvar.

Rekao mi je da sada veruje u **Boga Oca, Boga Sina i Boga Svetoga Duha**; i njegov stav je bio da je Bog Sveti Duh, a ne Bog Otac, taj koji ispunjava sav prostor i svako živo biće. Rekao je, da je verovao u ovo pre nego što je napisao knjigu, mogao je da izrazi svoje stavove, a da ne ostavi pogrešan utisak koji knjiga sada ostavlja.

Izneo sam pred njega primedbe koje sam našao u učenju i pokušao da mu pokažem da je **učenje toliko suprotno jevandelju** da nisam video kako bi se moglo revidirati izmenom nekoliko izraza.

Raspravljali smo o toj stvari na prijateljski način; ali sam bio siguran da kada smo se rastali, doktor nije razumeo ni sebe, ni karakter svog učenja. I nisam mogao da vidim kako bi on mogao da se preokrene, i da za nekoliko dana popravi knjigu tako da sve bude u redu. (Pismo AG Danielsa VC Vajtu, 29. oktobar 1903).

Drugim rečima, Kelog je prvobitno formulisao svoju panteističku teologiju na premisi antitrinitarne orijentacije. Antitrinitarizam mu je omogućio da Boga svede na „ništavnost“. Jasno je da je razumeo da je Elen Vajt verovala u doktrinu o Trojstvu, pa otuda i njegov napor da reši problem u svojoj knjizi usvajanjem onoga što je mislio da bi bilo trojstveni pogled na Boga i time opravdao njeno odobrenje. Jednom kada je Kelog video da Elen Vajt osuđuje njegovu knjigu kao opasnu teoriju koja depersonalizuje Boga, odlučio je da ponudi izmenjenu verziju svoje teologije za koju je mislio da će biti dovoljna da knjiga bude prihvatljiva.

Šta je bilo njegovo rešenje?

On je napravio ono što je zamislio kao modifikovanu verziju doktrine o Trojstvu u kojoj je sugerisao da je Bog Otac lično biće, Bog Sin je lično biće, ali Sveti Duh nije lično biće, već „Bog“ koja prožima celu prirodu kao bezlična moć. Ali Kelog je ipak promašio poentu. Stav Elen Vajt je bio da su sva tri člana Trojstva lična bića, a ne samo Otac i Sin.

Od trenutka kada je počeo da artikuliše svoj panteizam, već 1897. godine, Elen Vajt je počela da pojačava svoju trinitarnu teologiju. Ona je to učinila, prvo, potvrđujući večnu koegzistenciju Hrista sa Ocem, insistirajući da je Hristos Bog u najvišem smislu. Drugo, ona je potvrdila da je Sveti Duh isto toliko lično biće koliko i Otac i Sin. Radi jasnoće, evo brzog pregleda njenog jezika u tom pogledu između 1897. i 1906. godine:

O zasebnoj Hristovoj božanskoj ličnosti:

1897 — On je večni, samo postojeći Sin. Evangelizam , str. 615

1898— Jedan samo postojeći... Čeznja vekova , str. 469

1898 — U Hristu je život, originalan, ne pozajmljen, neizveden. Isto, str. 530

1900 — Hristos je pre postojeći, samo postojeći Sin Božiji. Znaci vremena , 29. avgust 1900

1905 — Hristos je od večnosti bio sjedinjen sa Ocem. Znaci vremena , 2. avgust 1905

1906 — Od večnosti On je bio Posrednik zaveta. Pregled i glasnik, 5. april 1906

1906 — Hristos je bio Bog u suštini i u najvišem smislu. Pregled i glasnik, 5. april 1906

O večnoj različitoj božanskoj ličnosti Duha Svetoga:

1893 — Sveti Duh. . . je različita ličnost. Manuscript Releases, vol. 20, str. 324

1897— ...treće lice Božanstva, Sveti Duh. Evangelizam , str. 617

1906 — Sveti Duh je osoba. Isto, str. 616

O trojedinoj prirodi Boga:

1901— ...večni nebeski dostojanstvenici. Isto, str. 616

1905 — Tri žive osobe Nebeskog trija... Isto, str. 615

1905 — Tri najveće sile na nebu. . . Isto, str. 617

1905— ...tri velike sile — Otac, Sin i Sveti Duh. Isto, str. 615

Dakle, onda, sa stanovišta Elen Vajt, Kelogova skoro trinitarna ispravka njegove teologije bila je užasno manjkava od stvarne istine. Dok je on sugerisao da je Sveti Duh bezlična Božja energija koja prožima celu prirodu, ona je namerno i više puta koristila reč „osoba“ da opiše Svetog Duha.

Ali kakav je to veliki problem?

Zašto je to važno?

Evo prave poente događaja sa Džonom Harvijem Kelogom: on je izgradio svoju teoriju panteizma prateći, do njihovog logičnog zaključka, antitrinitarne stavove koje su zastupali adventistički pioniri.

Pioniri nisu bili panteisti, ali logička osnova za panteizam ležala je tik ispod površine njihovih arijanskih sklonosti, a Kelog je bio dovoljno pametan da prati tu logiku do kraja. Ironično, i kao što je to često slučaj u ranom razvoju koncepta, dok su pioniri s pravom bili protiv modalizama kako bi branili različitu Hristovu ličnost, oni su se nesvesno držali doktrine o Bogu koja na kraju završava na istom mestu — naime, sa obezličenom slikom Boga. Poenta je jednostavna i vitalna:

Svaka teologija koja počinje svođenjem Boga na apsolutnu singularnost, lišenu večne dinamike odnosa, logički briše ličnost Boga i završava zamišljanjem Boga kao bezličnu silu. Ako je Bog, na kraju krajeva, usamljen, onda je Bog, na kraju krajeva, nerelaciona, bezlična moć, ili, kako je to Elen nazvala, „ništavan“⁷.

Kelog je jednostavno rezonovao dalje počevši od antitrinitarne premise da je Bog usamljeno sopstvo, do pretposljednog zaključka da je Bog bezlična sila, a zatim do konačnog zaključka da Bog, kao bezlična sila, prožima celu prirodu. Ako je Bog usamljeno sopstvo, iz kojeg je Hristos na kraju nastao, i iz kojeg proizilazi Sveti Duh kao uticaj, onda je Kelogova teorija panteizma zamisliva. Ali ako je Bog interpersonalna društvena dinamika tri lična bića koja su jedno u odnosu ljubavi, onda je panteizam nezamisliv.

Da bih demonstrirao veze, ponudiću ontološki argument za postojanje Boga kao društvene jedinice.

1. Da biste bili lično biće potrebno je stanje samosvesti/svesnosti.
2. Biti svestan sebe znači biti svestan sebe kao subjekta svesti drugih.
3. Stoga, ako Bog uopšte postoji kao lično biće, Bog nužno postoji kao dinamika odnosa više od jednog ličnog bića.

Ili možemo to zaključiti ovako:

Ličnost je nužno stanje samosvesti u odnosu na druge osobe. Dakle, ličnost ne može postojati bez međuljudskih odnosa. Odnosno, za ličnost je potrebno više od jedne osobe da bi bila funkcionalna stvarnost.

Nasuprot tome, apsolutno usamljeno postojanje apsolutno usamljene osobe je, dakle, nekoherentna ideja. To je ne-koncept i svodi Boga na ono što je Elen nazvala „nebiće“. Postojati van međuljudskih odnosa znači uopšte ne postojati kao ličnost. S druge strane, ako Bog postoji kao lično biće, Bog nužno postoji kao lična bića, množina, u dinamici odnosa više od jedne osobe.

Stoga, na čisto racionalnim, deduktivnim osnovama, Trojstvo nije samo teorijska ideja, već je logički neophodno za postojanje ličnog Boga! Ako Bog nije društvena dinamika, Bog nije. A ako Bog nije društvena dinamika, jedina teorija o Bogu koja ostaje je panteizam. Kelog je jednostavno otišao tamo gde antitrinitarizam logično vodi.

Ako je Bog usamljeno sopstvo, Boga se može zamisliti u smislu moći, ali ne i u smislu ljubavi. I ako je Bog zamišljen u terminima bezlične moći, Kelog je jednostavno napravio logičan sledeći korak tvrdeći da Bog prožima celu prirodu kao sila koja oživljava ceo život. Ali ako Bog postoji u društvenoj dinamici tri lična bića koja su jedno po svojoj suštini, Bog se može zamisliti u

⁷ Engleski „nonentity“

terminima nesebične ljubavi. I ako se Bog može zamisliti u terminima nesebične ljubavi, koja je sama funkcija ličnosti, panteizam je nezamisliv.

Zaista, postoje samo dve opcije: ili je neki oblik panteizma istinit (Bog je bezlična sila koja prožima svu prirodu), ili je trinitarizam istinit (Bog postoji u međuljudskoj dinamici odnosa tri različite osobe koje su jedno u ljubavi). Ono što ne može biti istina je da Bog konačno postoji kao usamljena osoba. „Usamljena osoba“ je oksimoron. Osoba, da bi bila ličnost, ili postoji u odnosu sa drugim licima, ili uopšte ne postoji. Bog, kao jedno lično biće, koje zauzima celinu stvarnosti još pre nego što je postojao Hristos, logično je nemoguće. Prema tome, inter personalni trinitarizam je jedina slika Boga koja isključuje depersonalizirajuću teoriju panteizma, a antitrinitarizam je teološka preteča panteizma, bez obzira da li su zagovornici teorije o tome razmišljali do kraja ili ne. Savršeno je logično, dakle, da je Elen Vajt smatrala neophodnim da artikuliše čvrstu trinitarnu doktrinu o Bogu kao odgovor na Kelogov panteizam. Sa izuzetnom pronicljivošću, povezujući sve teološke tačke, njen odgovor na panteizam/panenteizam bio je da definiše Boga kao „Nebeski trio“ večnih božanskih osoba.

U novembru 1905, Elen Vajt je napisala opšte pismo crkvenim vođama koje je počelo rečima: „Nisam mogla da spavam tokom prošle noći. Izvor njene anksioznosti, opet, bio je Kelogov uticaj u širenju depersonalizovanih ideja o Bogu. U ovom pismu, njena jasnoća o ličnoj prirodi Boga dostigla je visoku tačku. Ona je napisala:

Otac se ne može opisati zemaljskim stvarima. Otac je sva punoća Božanstva telesno, i nevidljiv je smrtnom pogledu.

Sin je sva punina Božanstva manifestirana. Božja Reč Ga objavljuje kao „izričitu sliku Njegove ličnosti“. „Jer Bogu tako omilje svijet da je i sina svojega jedinorodnoga dao, da nijedan koji ga vjeruje ne pogine, nego da ima život vječni.“ Ovde je prikazana ličnost Oca.

Utešitelj kojeg je Hristos obećao da će poslati nakon što se vaznese na nebo, jeste Duh u svoj punini Božanstva, koji pokazuje snagu božanske blagodati svima koji primaju i veruju u Hrista kao ličnog Spasitelja. Postoje tri žive osobe Nebeskog trija; u ime ove tri velike sile — Oca, Sina i Svetoga Duha — oni koji primaju Hrista živom verom su kršteni, i ove sile će sarađivati sa poslušnim podanicima neba u njihovim naporima da žive po novom životu u Hristu. (Evangelizam, str. 614-615; Manuskript 21, 1906, napisan u novembru 1905)

Reči ne mogu biti jasnije.

Elen Vajt se ovde bori protiv panteizma sa trinitarnom vizijom Boga i u suštini upozorava da je antitrinitarizam logična preteča panteizma.

Kelog je svoju panteističku teologiju formulisao kao logičko delo antitrinitarnog pogleda na Boga. Kao odgovor, Elen Vajt je insistirala da se Bog sastoji od „tri žive osobe Nebeskog trija“. Jezik koji koristi je suvišan za isticanje. Ima ih „tri“, kaže ona, i oni su „trio“. I svako od njih troje je „osoba“. Njen nivo jasnoće ovde bi trebalo da bude dovoljan da reši debatu o Trojstvu za svakog adventistu sedmog dana. Ne možemo to ne razumeti, osim ako jednostavno ne želimo.

Ali koreni panteizma sežu daleko dublje u istoriju od dr Džona Harvija Keloga, i bilo bi dobro da razumemo te korene. To je mesto gde ćemo ići u sledećem poglavlju.

ČETVRTO POGLAVLJE - KAPIJA PANTEIZMA

„Ako je Bog apsolutna singularnost, uopšte ne postoji lični Bog, već samo bezlična moć, energija bez prijatelja i prirodni proces bez ljubavi.“

U svom izvanrednom uvodu u egzistencijalizam, *Iracionalni čovek* (1958), Viliam Baret (*Irrational Man*, William Barrett) daje oštro zapažanje u vezi sa osnovnom računom na intelektualnom putu:

Hebraizam i helenizam—između ove dve tačke uticaja se naš svet kreće.

Svi živimo unutar intelektualnih tradicija koje potiču ili iz hebrejskih ili grčkih obrazaca mišljenja, a većina nas je mešavina (i često „zamršena“) kombinacija elemenata iz oba. Mi težimo da shvatimo stvarnost kroz jedno od ova dva paradigmatiska sočiva. Istorija misli je složenija od toga, ali ne mnogo više. Bilo da znamo zašto razmišljamo na način na koji razmišljamo ili ne, nijedan um nije ostrvo originalnosti u okeanu ideja.

Šta, onda, znači stvarati koncepte na hebrejskim u poređenju sa grčkim uticajem? Pa, objašnjavajući to, to bi značilo nešto ovako:

- konkretno nasuprot apstraktnog
- paradoksalno nasuprot polemičko
- holistički nasuprot dualistički
- dinamički nasuprot statički
- otvoreno nasuprot zatvoreno
- slobodan nasuprot predodređen

Linija između ova dva toka mišljenja nije bez nekog preklapanja, ali je linija dovoljno oštra da predstavlja dva značajno divergentna načina obrade stvarnosti.

Postoji razlog zašto formalni obrazovni sistem zapadne civilizacije naglašava apstraktne, dijalektičke argumente (suprotstavljajući jednu ideju drugoj) preko paradoksalne napetosti (nastojeći da sintetiše istine koje leže na oba kraja bilo kog datog spektra predmeta).

Postoji razlog zašto zamišljamo da živimo u univerzumu sa razlikama vrednosti između tela i duše, vidljivog i nevidljivog, zemlje i neba, kao da je sve što je fizičko loše i prolazno, dok ono što je nematerijalno je dobro i večno.

Postoji razlog zašto toliko ljudi radi na pretpostavci da se „sve dešava sa razlogom“, da kada osoba umre „bilo je vreme da ode“, i da kada se skoro bilo šta desi, to je zato što je „Bog u kontrola“ ili „Bog ima plan“ ili „Bog nešto sprema“.

I postoji razlog zašto mnogi ljudi o Bogu misle u smislu moći i kontrole, a ne ljubavi i slobode.

Zapadna kultura je uronjena u grčku misao. Svi smo mi filozofski pagani u našoj osnovnoj orijentaciji na stvarnost, osim ako namerno ne primamo i negujemo jevrejsko otkrivenje Boga dato preko proroka kao jednu radikalno drugačiju i krajnje izuzetnu alternativu.

PLATON

Platon je bio grčki filozof koji je živio oko 428–348. pre Hrista. Bilo bi teško preuveličati uticaj Platonovog razmišljanja na zapadni svet. Britanski filozof, Alfred Nort Vajthed (Alfred North Whitehead), kaže: „Najsigurnija opšta karakterizacija evropske filozofske tradicije je da se sastoji od niza fusnota Platonu“ (Alfred Nort Vajthed, Proces i stvarnost (Process and Reality)).

Platonov koncept Prave forme naspram iluzije sugerise da postoji nešto krajnje što je stvarno, savršeno, nematerijalno, nepromenljivo⁸, i neosetljivo⁹. U poređenju sa Istinskom formom, sve ostalo je nestvarno, jer sve što vidimo u našem fizičkom carstvu i sve o čemu razmišljamo u našem konceptualnom carstvu samo se približava onome što je savršeno stvarno. Iz ove premise, mislioci koji slede Platona zamišljaju da je Bog apsolutan u smislu da konstituiše, ili barem kontroliše, svu stvarnost. A to bi značilo da ne postoji ništa što nije Bog manifestovan u raznim oblicima, čineći božansku stvarnost sinonimom za svu stvarnost.

Jednom rečju, panteizam.

Pan—Sve

Teo—Bog

Panteizam—Sve je Bog i Bog je sve.

ARISTOTEL

Prateći Platonovu filozofsku viziju apsoluta, Aristotel (384-322 pre Hrista), koji je bio Platonov štićenik, je artikulisao Boga kao Nepokretnog pokretača. To jest, Bog prouzrokuje svako kretanje u univerzumu, a sam ostaje zauvek nepokretan. Bog određuje sve događaje i ishode, ali, ipak, na Boga potpuno ne utiču svi događaji i ishodi zbog činjenice da su svi događaji i ishodi Njegovi. Pošto je Bog zaista sve što postoji, sve što se dešava je jednostavno produžetak Boga, ili Božije volje. Dakle, od Boga ne proizilazi pravi emocionalni odgovor, jer se ništa ne dešava što On ne izaziva. Slobodna volja je, dakle, iluzija. Bog, Apsolutni, čini sve što se čini.

⁸ 1 Nesposoban za promenu

⁹ 2 Nesposoban da oseća

Jednom rečju, determinizam.¹⁰

Ili, laički rečeno, *predodređenost* ili *sudbina*.

PLOTIN

Skočite unapred, nekih 500 godina posle Platona i Aristotela, i upoznajte osobu po imenu Plotin, helenističkog filozofa koji je živeo od oko 204. do 270. godine u Kampaniji, regionu u južnoj Italiji. Plotin se smatra prvim neoplatonistom, što znači da je pokrenuo obnovljeno interesovanje za Platonovo razmišljanje i ponudio sopstvena tumačenja antičkog filozofa.

Ključna ideja koju je Plotin izvukao iz Platona bio je monizam. Prema Plotinu, zasnovanom na Platonovom konceptu Prave forme, stvarnost se sastoji od jednog večnog principa koji je Plotin nazvao „Jedan“. Sve što postoji došlo je od Jednog, i sve je od jedne suštinske supstance sa Jednim.

Opet, osnovna ideja koja se pojavljuje je da je sve jedna stvar u različitim projektovanim oblicima. Sve što postoji, je Jedan. Svaka razlika i autonomija su iluzija. Ne postoji takva stvar kao što je slobodan odnos između autonomnih subjekta.

SABELIJE

Živeći otprilike u isto vreme kada i Plotin i neko vreme aktivan u Italiji, postojao je sveštenik po imenu Sabelije. Iako nemamo evidenciju o susretu ova dva čoveka, Sabelijeva teologija je bila prilično hristijanizovana verzija neoplatonizma Plotina.

Teološka perspektiva koju je formulisao Sabelije postala je poznata kao „modalizam“. On je sugerisao da je Bog Svetog pisma Jedini Istiniti Bog i da se manifestuje u tri načina izražavanja — Otac, Sin i Duh. Reći da postoji Jedan Istiniti Bog, nužno znači da ne može postojati druga stvarna božanska osoba koja je Bog na isti način na koji je Otac Bog. Reći da je Sin Bog, i reći da je Sveti Duh Bog, mora značiti, dakle, da su to manifestacije Oca u različitim oblicima. Ali oni u stvarnosti nisu osobe koje se razlikuju od Oca. Karl Bart (Karl Barth) ovako artikuliše modalizam:

Kako je Bog sam po sebi Otac oduvek, On rađa Sebe kao Sina oduvek. Kako je On Sin od večnosti, On je rođen od Sebe kao Otac oduvek. U ovom večnom rođenju Sebe i rođenju od Sebe, On Sebe po treći put postavlja kao Duha Svetoga, odnosno kao ljubav koja Ga sjedinjuje u Sebi. (Karl Bart, Crkvena dogmatika, 1956)

¹⁰ Filozofsko i/ili teološko učenje da su svi događaji i ishodi određeni prethodnim događajima prirodnih zakona ili voljom Božijom, što znači da slobodna volja zapravo ne postoji kao uzrok bilo kakvog događaja ili ishoda.

Prema Bartu, pošto je Bog usamljeno sopstvo, Trojstvo nam ne predstavlja stvarnu dinamiku odnosa između sebe i drugog, već pre samog prema sebi što je monizam u kojem je Otac oba, i Sin i Sveti Duh, kao manifestuje Sebe kroz ova dva načina izražavanja.

Zvuči poznato?

ARIJE

Arije Aleksandrijski je bio sveštenik i teolog koji je živeo od oko 256. do 336. Nemamo nijedan njegov originalni spis. Možemo, međutim, konstruisati tačno razumevanje njegovog položaja, ili barem položaja koji je poneo njegovo ime, iz sačuvanih pisanih dela savremenika koji su ga citirali. Sokrat iz Konstantinopolja, istoričar tog vremena, ovako citira Arija:

Ako je Otac rodio Sina, rođeni je imao početak postojanja; i iz ovoga se vidi, da je bilo vreme kada Sina nije bilo. Stoga nužno sledi da je on svoju supstancu imao ni iz čega.
(Crkvena istorija Sokrata iz Konstantinopolja)

Arije se trudio da ispravi Sabelijev modalizam, ali rešenje koje je predložio nije uspelo tako što je zadržao suštinski problem modalizma, samo iz drugog ugla. Uvideo je da je modalizam uticao na to da je Isus postao Otac koji se manifestovao u drugačijem obliku. To bi, naravno, značilo da bi odnos između njih dvojice koji srećemo u Novom zavetu bio puka projekcija. Time što je Hrista učinio stvorenim bićem, različitim od Oca, Arije je mislio da nudi potrebnu korekciju modalizma.

Njegov stav je bio usredsređen na upotrebu reči „rođeni“ u Novom zavetu. On je prevideo širi narativ o sinovstvu u Pismu i uzeo je reč „rođen“ da opiše ontološko poreklo Hrista, insistirajući da to znači da je postojala tačka u kojoj je Hrist počeo da postoji „ni iz čega“. I time je Arije osećao da je dokazao da je Hristos stvarna ličnost različita od Oca, za razliku od modalizma koji briše tu vitalnu razliku. Ali ovo je samo pomerilo problem u stariju eru, ostavljajući nas u potpuno istoj teološkoj poziciji koju nam je dao modalizam – naime, da je Bog, na kraju krajeva, usamljeno sopstvo, bez odnosa. Po njegovom mišljenju, Isus je bio Božiji drevno rođeni Sin, uzdignut na božanski status od strane Oca, pred kojim je Otac, kao jedan večni Bog, postojao sam, bez ikakvog ličnog božanskog parnjaka. Time što je Isusa učinio manjim Bogom kojeg je stvorio veći Bog, Arije je očigledno propustio da shvati da je njegova pozicija imala neto efekat da nam da još jednu verziju Platonovog monizma sa njegovom tendencijom ka panteizmu.

Ovo gledište skolari nazivaju „arijanstvom“. Bilo je i drugih posle Arija koji su malo modifikovali njegovu poziciju sugerišući da je Hristos bio slične supstance sa Ocem, ali ne i jedne supstance sa Njim. Ovo, međutim, nije značajna modifikacija jer ne nudi rešenje za problem arijanizma na osnovnom nivou.

Da je Arije uspeo dovoljno daleko da prihvati veliku biblijsku priču, usredsređujući se na rođenje obećanog Sina koji će isкупiti Adamov izgubljeni status sinovstva, možda bi video da je Hristos jasno predstavljen kao Adamov, Avramov, Davidov Sin Božiji u mesijanskom smislu, „rođen“ kroz izabranu ljudsku lozu kao zavetno verni Drugi Adam. Možda bi takođe primetio da je ovaj

potpuno ljudski Sin Božiji proglašen niko drugi do „Bog koji se javio u telu“ (1. Timotiju 3:16), „Bog s nama“ (Matej 1:23), „pravi Bog i život večni“ (1. Jovanova 5:20). Bog, sam Bog, u ljudskoj ličnosti Isusa Hrista, „rođen“ je od Duha Svetoga kroz matericu žene u naš svet. A da je Arije sve to primetio, možda bi shvatio da reč „rođeni“, u odnosu na Hrista, nema nikakve veze sa Njegovim davnim metafizičkim počecima. Biblija ne govori o tome da je jedan veliki Bog doveo manjeg Boga u postojanje. Ta ideja se nigde ne pojavljuje u Svetom pismu. To je proizvod hrišćanskih mislilaca koji pokušavaju da rade teologiju na bazi grčkih osnova.

ADVENTSKI PIONIRI

U prethodna dva poglavlja istražili smo suštinsku zabrinutost adventističkih pionira i razvoj razmišljanja Elen Vajt u vezi sa trinitarizmom.

Obraćajući pažnju na ono što su adventistički pioniri govorili, mi tačno znamo zašto su bili otporni na trinitarizam. Jasno je, kao što smo primetili, da su se oni posebno protivili trinitarnom modalizmu. Ne treba ni da nagađamo zašto su smatrali da je ideja neprihvatljiva, jer nam eksplicitno kažu zašto. Modalizam urušava Boga Oca i Boga Sina u jednu osobu, čineći biblijski opis odnosa između njih dvoje besmislenim. To je ono što adventistički pioniri nisu mogli da prihvate. Osećali su se prinuđenim da brane Hristovu božansku ličnost sa specifičnom svrhom insistiranja da je ljubav između Oca i Sina autentična međuljudska ljubav, a ne puka projektovana iluzija. Oni su nastojali da afirmišu relaciju Boga tako što su napravili jedan vitalni korak u tom pravcu, jedan korak koji su mogli da vide da preduzmu, a to je da odbace Trojstvo onakvo kakvo je uokvireno modalizmom.

Da, adventistički pioniri nisu uspeli da dođu do definitivnog zavetnog trinitarizma. Kao i Arije pre njih, oni nisu uspeli da vide sinovsku priču Starog zaveta kao poreklo sinovskog jezika Novog zaveta. Zato su se osećali prinuđenim da veruju da je Isus morao da počne negde u drevnoj večnoj prošlosti. Ali to je bio sekundarni nusproizvod njihove stvarne brige, a to je da se održi jasan osećaj Hristove božanske ličnosti, različit od Oca. Oni su se uputili u tom pravcu zahvaljujući činjenici da su shvatili neophodnost razumevanja Boga kao po prirodi u odnosu sa drugima.

Po božanskom otkrivenju, Elen Vajt je videla kuda logično vodi briga pionira. Ona je shvatila da (1) ako Hristos ima različitu ličnost od Oca, i (2) ako je Hristos sam božanski, onda (3) Hrist je morao uvek koegzistirati sa Ocem, posedujući u sebi „život, originalan, ne pozajmljen, neizveden.“ Rezonujući dalje, ona je uočila (4) božansku ličnost Svetog Duha različitu od Oca i Sina. Sa svim ovim delovima na mestu, zaključila je da (5) Otac, Sin i Duh zajedno čine ono što je nazvala „Nebeski trio“.

Po shvatanju Elen Vajt, Otac je Bog, ali nije sve što je Bog. Sin je Bog, ali nije sve što je Bog. Sveti Duh je Bog, ali nije sve što je Bog. Svako od njih troje poseduje večnu, božansku ličnost u odnosu na druge i sva tri zajedno sačinjavaju sveukupnost Boga.

Posmatrani kao studenti Biblije koji su uključeni u istorijsko putovanje teološkog razvoja, adventistički pioniri se mogu smatrati ključnim doprinosiocima razmišljanja Elen Vajt i

formulisanja sadašnjeg trinitarnog položaja crkve. Ne treba ih posmatrati kao problem koga se treba stideti u našoj istoriji, već pre kao važan deo rešenja ključne teološke zagonetke. Bili su poštenu proučavaoci Biblije sa potpuno legitimnom zabrinutošću u vezi sa trinitarizmom koji im je bio poznat — naime, modalizmom. Bavljenje Elen Vajt sa ovom temom rešilo je njihovu zabrinutost i usmerilo ka artikulisanju bogato relacionog trinitarizma.

Ipak, slepa tačka u razmišljanju adventističkih pionira, iako iskrena, morala je biti ispravljena, jer svi oblici monizma, uključujući arijanstvo, potencijalno vode ka panteizmu. Ovo je postalo očigledno u slučaju dr Džona Harvija Keloga. Čovek izuzetnog intelekta, on je jednostavno sledio poluarijanstvo adventističkih pionira gde je ono vodilo. On je razmišljao napred od premise Boga kao Apsolutnog, do zaključka da je Bog bezlična sila koja prožima čitavo stvorenje. Drugim rečima, panteizam koji je Elen Vajt otkrila u Kelogovoj teologiji izgrađen je na temeljima antitrinitarizma.

PRETEČA PANTEIZMA

Zbog čega je tačno antitrinitarna doktrina problem?

Naprосто, jer svodi Boga na apsolutnu singularnost. Time se otvara put panteizmu, koji utire put „slobodnoj ljubavi“!

Ovo nije teško razumeti, kada to vidite. Ali neko jasno razmišljanje, u kontekstu istorije koju smo prethodno pregledali, je od vitalnog značaja da bi nas tamo dovelo.

Ako počnemo sa pretpostavkom da je Bog društvena jedinica tri osobe koje večno koegzistiraju u relacionom krugu gde je svaki usmeren na drugoga, imamo konceptualnu premisu na osnovu koje sebe vidimo kao osobe slobodne volje koje podležu moralnoj dinamici u odnosu na druge osobe slobodne volje. Molim vas da ponovo pročitate tu rečenicu radi jasnoće, jer je ovde zaista cela poenta.

Dakle, Biblija obuhvata čitav ovaj konceptualni okvir rečju „zavet“. Zavet je izuzetno lepa istina koja prenosi ideju o pojedinačnim osobama koje žive sa integritetom odnosa jedna prema drugoj. To je uzvišena ideja da je „Bog ljubav“, iz koje zaključujemo da živimo u ispravnom odnosu prema Bogu i jedni prema drugima samo kada volimo kao što Bog voli. Poznavanje Boga kao relacione dinamike ljubavi koja se daje je jedina premisa na kojoj se može formulirati zavetna konstrukcija stvarnosti. Sažetije rečeno, poznavanje Boga kao ljubavi je jedini način da se voli.

I modalizam (Bog kao usamljeno sopstvo, projektujući iluziju međuljudskih odnosa) i panteizam (Bog kao sinonim za prirodu i stoga lišen ličnosti) prkose čitavom biblijskom narativu o zavetnoj ljubavi između slobodnih osoba. Obe teorije to čine depersonalizovanjem Boga sa suprotnih krajeva istog konceptualnog spektra. Zatim, kada imamo gledište o Bogu koje je lišeno ličnosti, nemamo logičnu pretpostavku na osnovu koje bismo sebe videli kao slobodne osobe koje žive u slobodi našeg okruženja sa drugim slobodnim osobama.

Nasuprot tome, doktrina o Bogu koju su iskovali adventistički pioniri (Hristos je božanska ličnost koja se razlikuje od Oca), od Elen Vajt (Bog je „Nebeski trio“ ljubav u odnosu gde se

sam sebe žrtvuje) i adventistički skolari (definitivna doktrina o Trojstvu koja odbacuje modalizam u korist tri osobe iste večnosti), predstavlja izuzetno racionalnu, teološki bogatu, emocionalno privlačnu i moralno transformativnu doktrinu o Bogu.

Antitrinitarna doktrina sa kojom se trenutno susrećemo na marginama adventizma je, u suštini, moderna verzija Platonovog monizma ili Sabelijevog modalizma, što je ideja kojoj su se adventistički pioniri nespreno odupirali u ranim fazama pokreta, i što je Elen Vajt odlučno odbacila insistirajući da se Bog sastoji od „tri žive osobe“ koje zajedno čine „Nebeski trio“.

Antitrinitarizam je za Elen Vajt bio potpuno neodrživ iz jednog jednostavnog razloga: svodi Boga na usamljeno sopstvo. Posegnite dovoljno daleko u prošlost večnosti, i antitrinitarna shema mišljenja želi da zamislimo Boga kao apsolutno, potpuno, suštinski, ontološki samog, što, bez obzira da li su oni to dovoljno rigorozno promislili ili ne, svodi Boga na bezličnu singularnost bez ljubavi. Ovo je, insistiraju zagovornici te doktrine, „Jedini pravi Bog“. Ali ako je Bog apsolutna singularnost, uopšte ne postoji lični Bog, već samo bezlična moć, energija bez prijatelja i prirodni proces bez ljubavi. A to je, dragi čitaoc, sama definicija panteizma. Antitrinitarizam, obrazložen do svog logičnog zaključka, jeste panteizam.

Ne sugerišem, naravno, da je bilo koji antitrinitarni otvoreni, svesni panteista, ništa više nego što bi Kelog rekao: „Da, ja sam panteista“. Predlažem, međutim, da ako osoba zastane da pažljivo razmisli o logičkim implikacijama antitrinitarizma, panteizam je zaključak stvari. Ima mnogo ljudi koji ne razmišljaju o implikacijama svojih uverenja. Većina antitrinitarnih sa kojima sam razgovarao odbacuje Trojstvo jednostavno zato što, kako kažu, „to je katolička doktrina“ i „adventistički pioniri nisu verovali u Trojstvo“. Ali nisu mnogo razmišljali o tome. Ipak, antitrinitarizam je ono što jeste, a ono što jeste, jednostavno, je oblik monizma, koji logično vodi ka panteizmu. Druga je stvar je da li će bilo koji antitrinitarni ići tamo gde vodi njihova slika Boga.

Ali, neko će reći: „Antitrinitarni veruju u Isusa, pa zar to za njih logično neće isključiti panteizam?“

Pa možda. Ali opet, Kelog je verovao u Isusa. Činjenica je da „Isus“ antitrinitarizma nije isti „Isus“ u koga veruje trinitarni.

Kako se Isus pojavljuje u antitrinitarnom gledištu?

U nekom trenutku na tom putu, nakon što je pre večnosti bio usamljen, Bog je postao Otac rođenjem Sina, kome je dodelio božanski status. Veći Bog je doveo u postojanje manjeg Boga. Opet, panteizam ovde ulazi kroz teološke pukotine. Ako je Hristovo božanstvo stvoreno, začeto, izazvano ili na bilo koji drugi način, aktualizovana kvalitet bića, šta nas sprečava da zamislimo da bismo i mi mogli postati božanski? I šta nas u tom trenutku sprečava da napravimo sledeći logičan korak u pretpostavci da su svi naši prirodni porivi i želje božanski?

Pa, ne mnogo!

Antitrinitarizam, panteizam i slobodna ljubav su logički povezani, kao što je Elen Vajt uočila u slučaju Keloga. Ako skinemo etikete i bavimo se striktno konceptima, lako je shvatiti te veze kao 1, 2, 3.

1. Antitrinitarizam . Ličnost je vitalna za vezu, a veza je vitalna za ljubav. Ako je Isus samo stvoreni produžetak Oca, i ako je Sveti Duh samo uticaj koji izvire od Oca, Bog je usamljeno ja. Odnos nestaje iz teološke slike, a sa njom i svaki koherentan pojam ljubavi.
2. Panteizam. Ako je Bog usamljeno sopstvo i kao takav bez međuljudske ljubavi, o Bogu se može misliti samo kao o bezličnoj sili koja je sinonim za sve druge bezlične sile u univerzumu, uključujući i nas same.
3. Slobodna ljubav. Ako su Bog i univerzum jedno te isto, onda smo mi ljudi sinonim za Boga. Svi prirodni impulsi koji nas pokreću samo su manifestacije Boga i kao takvi se ne mogu smatrati moralno pogrešnim. „Šta god jeste, ispravno je“, jer šta god jeste ne može biti drugačije nego što jeste, u univerzumu definisanom bezličnom moći i bez međuljudske ljubavi.

Poenta je snažna: panteizam izjednačava Boga sa univerzumom i na taj način depersonalizuje Boga. Pošto je obezličio Boga, panteizam čini Boga sinonimom za energiju ili moć koja oživljava svet prirode. Ako Bog nije lično biće, onda je nezamislivo da je „Bog ljubav“ u bilo kakvom međuljudskom smislu. I ako je Bog sinonim za sile i pojave prirode, mi ljudi smo samo produžetak Boga i ne posedujemo individualnu ličnost koja se razlikuje od Boga. Sve što postoji je prirodni proces, koji se odvija kao deterministička uzročno-posledična mašina. Individualna ličnost, slobodna volja, ispravno i pogrešno, dobro i zlo zapravo ne postoje. Ovo je osnovna ideja na koju je Elen Vajt došla kada je artikulisala panteizam kao ideju koja Boga svodi na „ne-biće“ i prikazuje Boga kao bića bez „ličnosti“ ili bez kvaliteta da bude ličnost.

Na kraju krajeva, unutar svih oblika monizma, bilo materijalističkog monizma, filozofskog monizma ili religioznog monizma, osnovna ideja je ista: sve je zaista jedna stvar i sve razlike, moralno delovanje i ljubav su samo iluzija.

Tako onda:

- Platonove prave forme,
- Aristotelov nepomični pokretač,
- Plotinova teorija o Jednom,
- Sabelijev modalizam,
- Arijev Bog rađa boga,
- Kelogov „ne-biće“ Bog,
- i trenutni antitrinitarizam koji se bori za pažnju na marginama adventizma,
- su svi ista osnovna ideja u različitim oblicima.

Sve je to monizam, koji je temeljna premisa panteizma.

OSNOVNO VEROVANJE BROJ DVA

Zbog insistiranja adventističkih pionira da se Hristova božanska ličnost afirmiše kao različita od Očeve, praćeno razvojem razmišljanja Elen Vajt koji ju je naveo da insistira na jasnoj ličnosti Svetog Duha, kao i na ko-večnost i Sina i Duha sa Ocem, učenje adventista sedmog dana je bilo u stanju da se utemelji na trinitarnu izjavu verovanja koja potvrđuje i jedinstvo Boga i različitu ličnost svakog člana Božanstva. Ova doktrina o Bogu je artikulirana u prvoj rečenici Fundamentalnog verovanja broj dva:

Jedan je Bog: Otac, Sin i Sveti Duh, jedinstvo tri osobe iste večnosti.

Jednostavna, briljantna, prelepa jasnoća!

Ono što antitrinitarni očigledno ne shvataju je da je do ovog trinitarnog stava došla crkva kao logičan nastavak teološkog rada koji su obavili adventistički pioniri i Elen Vajt. Dok antitrinitarni zamišljaju da su verni pionirima, činjenica je da se upuštaju u neku vrstu teološkog nazadovanja koje poriče nameru dela koje su obavili naši teološki preci. Adventistička teologija je ta koja je verna pionirima, a ne zagovornici antitrinitarizma.

„Ali Elen Vajt nikada nije koristila reč Trojstvo“, tvrde antitrinitarni.

Ne, nije. Učinila je nešto bolje i daleko teološki pronicljivije za svoje vreme: uzela je u obzir legitimnu zabrinutost pionira i dala nam opisni jezik koji je adventizam učinio odlučno trinitarnim, izbegavajući i modalizam i panteizam. Na osnovu jasnog teološkog osećaja posebne ličnosti Boga Sina, pored različite ličnosti Boga Duha Svetoga, pored posebne ličnosti Boga Oca, Elen Vajt je skovala termin „Nebeski trio“. Jednostavna rečenica, u njenom istorijskom kontekstu, „Verujem u Trojstvo“, nosila bi rizik da budem pogrešno shvaćena kao afirmacija modalizma, na šta su se njena braća pioniri tako strastveno suprotstavljala. Zato je učinila pametnu stvar: koristila je deskriptivni jezik da inteligentno prenese trojstvenu viziju Boga koja je jasno saopštila da postoje tri osobe koje sačinjavaju jednu božansku stvarnost.

Kada se svo rasuđivanje završi, ljudska bića mogu zamisliti Boga samo na jedan od dva načina:

1. Bog je društveno biće, u kom slučaju se Bog može zamisliti u smislu međuljudske ljubavi. Iz te premise, stvorenja koja dolazi od Boga mogu se zamisliti kao istinski slobodna i moralno odgovorna.
2. Bog je apsolutna singularnost, u kom slučaju se Bog može zamisliti samo u terminima bezlične moći. Iz te premise, stvorenja se mogu zamisliti samo kao produžetak Boga bez stvarne međulične slobode i moralne odgovornosti.

Najdirektniji teološki put za brisanje ljubavi iz našeg razumevanja Božjeg karaktera je depersonalizacija Boga. A najdirektniji put za depersonalizaciju Boga je pretvaranje Boga u apsolutnu singularnost. Ako vam vaša teologija dozvoljava da se vratite dovoljno daleko da

konačno zamislite da Bog postoji sam, bez odnosa sa drugima, onda ste efektivno priznali da je sila, a ne ljubav, konačna.

PETO POGLAVLJE - ZAVETNI TRINITARIZAM

„Koncept 'zaveta' predstavlja sveobuhvatnu teološku viziju. Zavet objašnjava sve. Ako razumete ideju zaveta, razumete celu poentu Biblije.”

Biblija je priča o Bogu koji sklapa zavet i koji drži zavet.

To je to i to je sve.

Proučavana o tome šta je, pod sopstvenim uslovima, svojim glasom, sa sopstvenom postavom likova, Biblija je narativ koji se odvija i koji otkriva da Bog ulazi u zavetni odnos sa ljudskim bićima, a zatim sledi kako bi održao taj zavet po bilo koju cenu za Njega, sa zavetom koji je dostigao svoju vrhunsku tačku realizacije, jasnoće i ispunjenja u ličnosti Isusa Hrista.

Ono što Biblija nije, jeste spekulativna filozofija o metafizici Boga. Antitrinitarna opsesija o tome kako i kada je Isus nastao jednostavno nije obrađena u Svetom pismu, osim činjenice da nas obaveštava da je ovaj ljudski Mesija koga susrećemo na vrhuncu priče niko drugi do utelovljeni Bog.

Biblija je hebrejski tekst koji odgovara na hebrejska pitanja zaveta, a ne grčki tekst koji odgovara na grčka pitanja apstraktne filozofije.

KRATKA ISTORIJA BOGA

Predlažem „zavetni trinitarizam“ kao ekonomski teološki termin za ono u šta adventisti već veruju, kao što je izraženo u Fundamentalnom verovanju broj dva. Termin služi za razlikovanje adventističkog pogleda na Trojstvo od modalizma. To postiže postavljanjem da je Bog dinamika odnosa tri različite, ali savršeno integrisane osobe, za razliku od ideje da je Bog jedna osoba koja projektuje tri načina postojanja.

Uzimajući u obzir veliki narativni okvir Svetog pisma u celini, kratka istorija zaveta može se opisati otprilike ovako:

1. *Zavetni karakter Boga* : „Bog je ljubav“ (1. Jovanova 4:8). Prema tome, Bog jeste i uvek je bio društvena zajednica usmerena na druge i svojstvenog žrtvovanja sebe, pri čemu svaki član „Nebeskog trija“ živi za druge sa zavetnom vernošću. 1. Mojsijeva 1:1; Jovan 1:1-3, 18; Jovan 17:24
2. *Savez stvaranja*: Stvaranje je Božja ljubav ostvorena u materijalnom obliku. Bog je, upravo zato što je Bog ljubav, stvorio druge po svom obliku, slobodne ljude sa kojima će podeliti čudo zavetnog postojanja. „Da načinimo čovjeka po svojem obličju“, rekao je jedan od Trojice drugima, „kao što smo mi“ (1. Mojsijeva 1:26). U okviru zajedništva sa trojednim Bogom, stvaranje je započeto kao zavetni sporazum.

3. *Zavet mira*: Ista ljubav koja je podstakla Boga da stvori čovečanstvo pokrenula bi Boga da spase čovečanstvo po svaku cenu za sebe, ako bi to postalo neophodno. Bog je bio posvećen tome da ostane veran zavetu ljudskom rodu, čak i ako bi mu oni postali neverni. Sva tri člana Božanstva pristala su, još pre stvaranja, na zavet mira. Svaki od njih se posvetio svojoj ulozi u poduhvatu stvaranja i spasenja, svaki od njih se obavezao da će izvršiti svoju ulogu u „zavetu mira“ (Isaija 54:10). Isaija 42:1-6; Isaija 55:3; Matej 1; Luka 1-3; Jovan 1.
4. *Zavetno obećanje*: Pošto je Bog ljubav, Bog je obećao da će ući u potpunu empatičnu solidarnost sa čovečanstvom koje krši savez. Iz zavetne neophodnosti, Bog bi postao stvarni član ljudske rase. Da bi iskupili čovečanstvo iz našeg sopstvenog genetskog carstva, jedan od članova Trojstva bi došao u naš svet kao Sin Božiji, koji bi stao na Adamovo mesto da bi iskupio Adamov pad. Stari zavet je zavetni dokument, sastavljen od obećanja i proročanstava koja predviđaju eventualni dolazak obećanog. 1. Mojsijeva 3:15; Isaija 9:6-7; Danilo 9; Rimljanima 10:4; 2. Korinćanima 1:20; Galatima 4:4-5
5. *Zavetni narod*: Da bi sproveo obećanje mira sa palim čovečanstvom, Bog je uspostavio udruženi narod kroz koji bi se svetu moglo preneti sadržina zavetnih obećanja, proročanstava i zakona i kroz koje bi zavetni Sin Božji mogao biti rođen svetu, sve to ka velikom cilju ponovnog uspostavljanja čovečanstva unutar parametara odnosa zavetne ljubavi. 1 Mojsijeva 12:1-3; 2. Mojsijeva 19:5-6; 5. Mojsijeva 4:5-8
6. *Zavetni Sin Božiji* : Bog je verno održao svoje obećanje ušavši u svet kao naš drugi Adam, preko Avramove loze. Kao Sin obećanja, Hristos je proživio uslove zaveta, dao je svoj život kao zavetnu žrtvu, ustao iz mrtvih kao pobednik nad grehom i smrću, i uzašao na presto svemira noseći u sebi čovečanstvo koje je došao da otkupi. Stvarni član ljudske rase – Sin Božiji kakav je Adam trebalo da bude – sada zauzima presto svemira čekajući naš dolazak, da bismo mogli da vladamo sa Njim. Bog je postao član ljudske rase da bi ponovo uključio čovečanstvo u radost zavetnog postojanja. 2. Korinćanima 1:20; Matej 1:1; Luka 1:67-79; Jovan 17:24-26; Efescima 2:4-7; 1. Korinćanima 15
7. *Zavetna zajednica*: Bog je uspostavio u svetu, preko svog vernog zavetnog Sina, zavetnu zajednicu poznatu kao crkva. Misija crkve je da objavi Božju vernu ljubav prema ljudskom rodu – što je jevanđelje – da sruši sve zidove međusobnog neprijateljstva i pokaže kako zavetno zajedništvo izgleda u Hristu. Isaija 56; Jovan 13:35; 1. Jovanova 1:1-5; Efescima 2:14; Jevrejima 2:10-18

ZAVET OBJAŠNJAVA SVE

Koncept „zaveta“ predstavlja sveobuhvatnu teološku viziju. Zavet objašnjava sve. Ako razumete ideju zaveta, razumete celu poentu Biblije.

Zavet definiše Božji karakter.

Zavet objašnjava zašto je Bog stvorio svet.

Zavet otkriva kako je ljudima trebalo da žive u odnosu jedni prema drugima.

Zavet objašnjava kako Bog namerava da vrati čovečanstvo u ispravan odnos sa sobom i jedni sa drugima.

Pošto je Biblija priča, sledi da je pokreću tema, glavni sadržaj, shema mišljenja. Ta velika namera se razvija na živim stranicama Svetog pisma. Ta velika namera je ponovno uspostavljanje verne ljubavi u svim ljudskim odnosima. Glavni likovi koji pokreću naraciju su ovi:

Adam i Eva: prvobitni Božiji sin i ćerka, stvoreni po obličju Božijem, zaduženi sa zadatkom da razmnožavaju sliku Božiju i upravljaju zemljom sa zavetnom vernošću.

Avram i Sara: izabrana ljudska sredstva kroz koje će se svetu roditi niz sinova dok, konačno, obećani ne stigne u telu da bude konačni, eshatološki Sin Božiji u ime celog ljudskog roda.

Isak: zavetni sin Božiji preko Avrama i Sare.

Jakov: zavetni sin Božiji preko Isaka i Reveke.

Izrael: korporativni sin Božiji među narodima.

David: sin Božiji u službi mesijanskog (pomazanog) kralja.

Isus: dugoočekivani sin Avramov, sin Davidov, sin Božiji, obećani koji će doći da zauzme upražnjeni Adamov položaj i ponovo uspostavi ljudski rod u prvobitni položaju za koji ih je Bog stvorio.

U Matejevoj verziji priče, Bog je postao Sin Božji „da ispuni svu pravdu“ (Matej 3:15).

U Lukinom kazivanju, Bog je postao Sin Božji „i opomenuti se svetoga zavjeta svojega, kletve kojom se kleo Avraamu ocu našem“ (Luka 1:72-73).

U Jovanovoj verziji, Bog je postao Sin Božji da bi otkrio da je Bogu „tako omilje svijet (sa vernošću zaveta) da je i sina svojega jedinorodnoga dao (kao što je obećano), da nijedan koji ga vjeruje (kao novog Sina Božijeg na Adamovo mesto) ne pogine, nego da ima život vječni (kao verni zavetni Božji sinovi i kćeri).“ (Jovan 3:16).

Ovo su jednostavno tri načina da se kaže ista stvar: Bog je postao Sin Božiji da bi održao zavet sa ljudskim rodом i vratio nas u zavetni odnos sa Sobom i jedni s drugima.

VEČNI ZAVET

Sveto pismo nas uvek iznova obaveštava da je ono što se zove „zavet“ „večan“ po prirodi. Velika svrha koja se razrađuje u biblijskom narativu je „večni savez“ (1.Mojsijeva 9:16; 17:7,

13, 19; 2. Samuilova 23:5; Psalam 105:10; Isaija 24:5; 61:8; Jeremija 31:3; 32:40; Jevrejima 13:20).¹¹

Šta tačno to znači?

U kom smislu je zavet „večna“ stvarnost?

Zavet je večan jer zavet definiše ko je Bog, a Bog je večan. Suština zaveta je Božja ljubav, koja je večna stvarnost samog Božijeg bića (Isaija 54:10; 55:3).

Reći da je zavet večan znači jednostavno reći da integritet odnosa, ili verna ljubav, definiše stvarnost kao što je Bog stvorio stvarnost da funkcioniše, i da je ovaj operativni sistem dizajniran po obrascu sopstvenog unutrašnjeg identiteta Boga.

Pored i pre svih stvorenja, Bog je odnosno jedinstvo tri osobe koje večno koegzistiraju u ljubavi jedna prema drugoj. Stoga možemo sa teološkom tačnošću govoriti o *Zavetnom karakteru Boga*.

Stvaranje proizilazi iz dogovora između tri člana Nebeskog trija da se drugi naprave po njihovoj kolektivnoj slici. Stoga možemo sa teološkom tačnošću govoriti o *Zavetu stvaranja*.

Plan spasenja, kao i stvaranje, proizilazi iz dogovora između tri člana Nebeskog trija da ostanu verni čovečanstvu čak i pred licem nevernosti čovečanstva Bogu, da traže pomirenje i da učine sve što je moguće da se odnos obnovi. Stoga možemo sa teološkom tačnošću govoriti o *Zavetu mira*.

Preko Mojsija i proroka — počevši od 1. Mojsijeve 3:15 i odatle proširivši se na brojne pesme i simbole, poeme i proročanstva — ceo korpus Hebrejskog pisma ukazivao je na dolazak onoga koji će održati obećanje koje je Bog dao ljudski rod preko Avrama. Stoga možemo govoriti o celom Starom zavetu kao o *Zavetnom obećanju*.

Pošto je obećao da će iskupiti Adamov neuspeh kroz potomstvo žene, Bog je izabrao Avrama da započne lozu kroz koju bi obećano dete moglo na kraju ući u svet. Stoga možemo govoriti sa teološkom tačnošću o *Zavetnom narodu*.

Novi zavet počinje sa Isusovim rodoslovom s razlogom. „Avram rodi Isaka, Isak rodi Jakova, a Jakov rodi Judu i njegovu braću“, dok ne dođemo do Josifa i Marije koja je rodila „Isusa koji se zove Hristos“ (Matej 1). Bukvalno, cela poenta Novog zaveta je da objavi da je Isus dugo očekivani Sin Božiji koji su prorekli svi proroci. Stoga možemo sa teološkom tačnošću govoriti o *Zavetnom Sinu Božijem*.

¹¹ To je izvan okvira našeg sadašnjeg proučavanja, ali postoje jaki tekstualni dokazi koji pokazuju da je izraz „večno jevanđelje“, kao što se javlja u prvoj anđeoskoj vesti u Otkrivenju 14, ekvivalentan starozavetnom terminu, „večni zavet.“ Ako je to slučaj, implikacija bi bila da su Božji „zavet“ sa Izrailjom i Hristovo „jevanđelje“ sinonimi, što dovodi do zaključka da se „jevanđelje“ tačno propoveda samo kada se shvati kao nastavak Izraelske zavetne istorije, što je skoro odsutno u evanđeoskom propovedanju „jevanđelja“.

Prema Novom zavetu, crkva koju je ustanovio Hristos je osnova novog čovečanstva i novog Izrailja, koji će biti sastavljen od svakog naroda, roda, jezika i grupe ljudi, koji će svetu biti poznat po svojoj ljubavi. Stoga možemo govoriti o crkvi sa teološkom tačnošću kao o *Zavetnoj zajednici*.

NAPORI I PROMAŠAJ POENTE

Poteškoća koju imaju zagovornici antitrinitarizma je u tome što ne uzimaju u obzir biblijsku priču. Oni vide stihove, a zatim se upuštaju u veliku slobodu tumačenja da bi njihovi odabrani stihovi rekli stvari o kojima autori Svetog pisma ne znaju ništa. Oni vide drveće, ali ne vide šumu u kojoj se drveće nalazi. Čini se da uopšte ne znaju da su u šumi. Oni postavljaju pitanja iz Pisma koja samo Pismo ne postavlja niti odgovara. Oni su radoznali o metafizičkoj prirodi Boga, dok se biblijski pisci bave zavetnim karakterom Boga. Oni su grčki mislioci izgubljeni u pejzažu hebrejskog teksta.

Antitrinitarni veruju da Sveto Pismo uči da je Isusa Hrista, davno u prošlosti, nekim tajanstvenim putem, u postojanje rodio Bog Otac, i da je Sveti Duh emanirajući uticaj Oca, a ne zasebna osoba. Dakle, Otac je „Jedini Istiniti Bog“, a Trojstvo je jeretička doktrina koja se svodi na idolopoklonstvo. Ovo je velika istina, istina ispita, spasonosna istina koju ljudi moraju znati i prihvatiti da bi bili u pravu pred Bogom, da ne bi bili idolopoklonici, da bi se konačno spasli.

Veliki problem je što nijedna knjiga Biblije, pa čak ni jedno poglavlje u bilo kojoj knjizi Biblije, ne pokazuje napor da se objasni ova ideja. Najbolje što antitrinitarni mogu da urade jeste da izoluju nekoliko rečenica i nametnu im vanbiblijsko značenje kako bi konstruisali svoju poziciju. Sve vreme, srce parajuća tragedija je da je velika, prelepa priča o Božjoj vernoj ljubavi potpuno blokirana od njihovog pogleda dok su žarko zaneti idejom o Isusu kao davno rođenom Bogu, potčinjenog Jedinom Istinitom Bogu.

Ne može se preglasiti da je čitava antitrinitarna doktrina zasnovana na jednom biblijskom izrazu: „Jedinorodni Sin“ (Jovan 1:18; 3:16, 18). Postoje i drugi stihovi koji se bave ovom temom — Priče 8 su glavne među njima, koje ćemo raspakovati u sledećem poglavlju — ali ako se izraz „Jedinorodni Sin“ ne bi koristio u Novom zavetu, antitrinitarni pogled ne bi postojao. U tom jednom terminu, oni zamišljaju da Biblija pokušava da nas obavesti o ontologiji i hronologiji Hrista. Čitava doktrina je izgrađena na činjenici da se Isus naziva „Jedinorodni Sin“ Očev.

A to znači da je antitrinitarna pozicija zasnovana na vrlo jednostavnom, ali katastrofalnom previdu: izraz „jedinorodni sin“ je izveden direktno iz narativa Starog zaveta, gde nam je eksplicitno rečeno šta tačno znači. Ignorišući starozavetni materijal, zagovornici antitrinitarizma jednostavno izoluju pojam i kažu nam da on znači nešto što, u stvari, ne znači. Razmislite o ovome:

1. Antitrinitarni čita izraz „Jedinorodni Sin“.

2. Antitrinitarni nam onda jednostavno govori šta taj izraz znači, a da ne priznaje starozavetni izvor tog pojma. U stvari, antitrinitarnim zagovornicima nije ni potreban Stari zavet za njihov stav.
3. Antitrinitarni nam onda jednostavno kaže šta taj izraz znači, a da ne priznaje starozavetni izvor tog pojma. U stvari, antitrinitarnim zagovornicima nije ni potreban Stari zavet za njihov stav.
4. I šta nam antitrinitarni kaže da znači da je Isus „rođen“? Pa da je zaista davno, u drevnoj večnoj prošlosti, Jedini Istiniti Bog rodio drugog Boga u postojanje, i tako smo dobili Isusa.

Ovo tumačenje je jednostavno proizvedeno, na licu mesta, zahtevajući samo da pred sobom imamo reči „Jedinorodni Sin“. Celokupna priča o sinovstvu koju su nam dali Mojsije i proroci potpuno je zanemarena u korist ove izmišljene grčke metafizičke interpretacije o tome da veći Bog dovodi u postojanje manjeg Boga.

Dakle, antitrinitarni stav je zasnovan na grešci koja je toliko elementarna da nas iznenađuje kada se shvati da bi svako ko je zaista pročitao celu Bibliju naseo na nju. Čudo je da je pogled bio u stanju da izazove beskrajne rasprave skoro dve hiljade godina. Veće je čudo što je ovo gledište proizvelo čitave denominacije — Jehovine svedoke, mormone, pentekostalce jedinstva, unitariste — dok je potpuno zavisno od jednostavnog nepriznavanja pravog izvora terminologije sinovstva u samoj priči koja ga definiše. Da, ovo je bila duga rečenica i pročitao bih je ponovo da sam na vašem mestu.

Novi zavet zaista koristi reči Otac, Sin i rođen. I da, Biblija formuliše rečenice sa tim rečima da bi Isusa nazvala „jedinorodnim Sinom“ od „Oca“. Ali evo u čemu je stvar: sve te novozavetne reči imaju svoje poreklo u zavetnoj priči Starog zaveta. Dakle, ne moramo da nagađamo šta oni znače. Sama priča nam govori šta oni znače.

Bog je stvorio čoveka i nazvao ga Adamom, a Novi zavet identifikuje Adama kao prvobitnog sina Božijeg.

Adam je zgrešio i tako izgubio svoj položaj sina.

Bog je obećao da će se čovečanstvu roditi dete i da će otkupiti izgubljeni Adamov sinovski položaj.

Da bi ispunio obećanje, Bog je uspostavio lozu kroz koju će se dete roditi svetu. Obećani Sin bi bio veran sinovskom identitetu koji Adam nije uspeo da zadrži.

Bog je stupio u savezni odnos sa Avramom, obećavajući da će Avram i njegova žena Sara imati sina, kroz koga će ceo ljudski rod biti blagosloven i vraćen u zavetni odnos sa Bogom.

Avram je imao sina po imenu Isak, koji je bio označen kao sin zavetnog obećanja.

Isak je imao sina po imenu Jakov, koji je bio označen kao sin zavetnog obećanja.

Jakov je imao dvanaest sinova koji su zajedno izrasli u korporativni narod i bili odvedeni u egipatsko ropstvo. Nakon što ih je izbavio iz ropstva, Bog se predstavio Izraelu kao Bog Avrama, Isaka i Jakova i objasnio im da ih u njihovom izbavljenju iz ropstva On ih rađa i postaje njihov Otac novorođenog naroda (2.Mojsijeva 4:22-23; 5.Mojsijeva 32:6).

Izrael, koji je sada označen kao Božji jednorodni sin među drugim narodima, trebalo je da se obrazuje pod Mojsijem i prorocima na puteve zavetne ljubavi. Na ovaj način Izrael je trebalo da postane svetlost za narode, pokazujući da je zavetni Bog Izraela drugačiji po karakteru od demonskih bogova koji vladaju drugim narodima. Svedočenje Božjeg jednorodnog sina, Izraela, saopštilo bi drugim narodima da Božji zavetni sistem stvara bogate odnose na svim nivoima. Na taj način, drugi narodi bi bili privučeni Bogu i bili bi uključeni u Izrael, vraćajući status sinovstva svim ljudskim bićima.

Ali umesto da modelira Božji zavetni sistem drugim nacijama, Izrael je izabrao monarhiju kao sistem upravljanja u pobuni protiv Boga. Božji prorok je upozorio Izrael da nije pravi put imati kralja, predviđajući užasne rezultate koji će neizbežno uslediti. Ali ljudi su insistirali na monarhiji kao svom izabranom sistemu upravljanja, pa je Bog udovoljio njihovom insistiranju. Kao rezultat toga, Izrael je izazvao neprijateljstvo drugih naroda.

Saul je bio prvi izraelski kralj. On je dokazao koruptivni uticaj monarhijske vlasti, baš kao što je Bog i upozorio da će biti slučaj. Tada je David postao kralj. Uprkos sopstvenoj demonstraciji pogrešnosti monarhije kao sistema vladavine, on je takođe pokazao karakteristike koje su ga učinile Božjim izabranikom za nastavak zavetne loze. U tom trenutku, David, pomazani kralj Izraela, postao je sin Božiji u mesijanskoj liniji.

Dakle, u samom kontekstu ove priče, na pozadini Božjeg zavetnog plana, Isus je rođen svetu i nosio je titulu „Sin Božji“. Dajući Mu ovu titulu, novozavetni autori misle upravo na ono što prethodna priča znači:

Isus je zavetni Sin Božiji.

Isus je mesijanski Sin Božiji u Avramovskoj, Davidovoj liniji.

Dosežući sve do početka priče, Isus je Adamov sin Božiji.

Ovo je velika priča Biblije i ovo je značenje Hristovog Sinovstva. Autori Svetog pisma — proroci i apostoli — svi su na istoj strani, čitaju iz istog pisma koji je pokrenuo priču, a zatim razrađuju implikaciju te priče do njenog slavnog vrhunca u Hristu, novom Sinu od Boga na Adamovo mesto.

„BOG JE LJUBAV“ NASUPROT SVEGA OSTALOG

U velikoj istoriji ideja, u osnovi imamo pred sobom:

Bog je ljubav

nasuprot

Sve ostalo

I ja to mislim, ne kao banalno pojednostavljenje, već kao čvrstu i razjašnjavajuću izjavu od teološkog značaja.

Bog biblijskog narativa je krajnje, potpuno, sasvim različit od svega drugog dostupnog u ukupnom carstvu ljudske misli.

S jedne strane, imamo brojne verzije monističkog determinizma u tri osnovne kategorije:

- materijalistički determinizam
- panteistički determinizam
- i teistički determinizam

Gde god da pogledamo na polju ideja, nailazimo na determinizam — ideju da su ljudska bića subjekti neodoljivih sila koje određuju sve događaje i ishode koji čine njihov život. Smatra se da su te sile ili prirodne (javljaju se u čisto materijalističkom univerzumu) ili natprirodne (nametnute od strane Boga koji sve kontroliše). Privlačnost determinizma nije neka misterija za proniknuti. I u svojim filozofskim i u teološkim oblicima, determinizam deluje kao sredstvo za lečenje sebe od osećaja naše krivice, našeg straha od moralne odgovornosti i našeg užasa zbog same težine postojanja. U trenutku kada mogu da nateram sebe da verujem da:

- sve se dešava s razlogom,
- šta god bude biće,
- Bog je u kontroli,
- ništa se ne dešava osim onoga što je trebalo da se desi,
- Oslobođen sam svake stvarne potrebe za moralnom samoispitivanju i odgovornošću.

To jest, oslobođen sam zavetnog odnosa sa drugima kao svojim moralnim parnjacima.

Beskonačnim kontrastom, imamo pred sobom, preko Mojsija i proroka, najneverovatnije Božje otkrivenje koje se može zamisliti, koje svoj teleološki kraj dostiže u neodoljivo lepom Isusu Hristu. Hebrejska vizija Boga i stvarnosti je potpuno jedinstvena. Jednostavna je, kako i u drevnom istorijskom okruženju u kojem je nastala, tako i usred svih aktuelnih religija i filozofija sveta, koje gotovo uvek stavljaju čovečanstvo pod inerciju neodoljive moći, bilo prirodne ili natprirodne. Sasvim bukvalno, bez preterivanja, Jahve Bog Svetog pisma stoji sam u istoriji bez premca po čistoj moralnoj lepoti.

Biblija se ne bavi filozofskim pitanjima metafizike, već moralnim pitanjima međuljudske ljubavi. Brilljantni hebrejski skolar, Abraham Džoša Hešel (Abraham Joshua Heschel), lepo sažima suštinsku razliku između grčke i hebrejske misli:

Biti ili ne biti nije pitanje. Ključno pitanje je: kako biti, a kako ne biti? (Abraham Džošua Hešel, Moralna veličina i duhovna smelost)

Ovo je intenzivno praktičan fokus koji prirodno proizilazi iz biblijskog narativa, za razliku od intenzivnog filozofskog fokusa koji proizilazi iz spajanja reči i stihova kako bi se raspravljalo o stvarima koje su izvan naše intelektualne orbite. Biblija od nas ne traži da otkrijemo šta je Bog ili koliko dugo postoji bilo koji član Božanstva, već da otkrijemo ko je Bog i kako izgleda živeti u ispravnom odnosu sa Bogom i jedni s drugima. Priča Svetog pisma ne traži od nas da se bavimo filozofskim spekulacijama o prirodi Boga, već da obožavamo i odražavamo karakter Boga. A kakav je karakter Boga? Pa, priča nam priča, i oduzima dah.

Nekada davno, sve što je postojalo, bio je Bog (Postanje 1:1).

I sve što je bilo, bila je ljubav, jer „Bog je ljubav“ (1. Jovanova 4:8).

Lepa, interaktivna, razigrana ljubav usmerena na druge (Psalam 27:4; Poslovice 8:30-31; Jovan 17:24).

Tada je Bog rekao: „da načinimo čovjeka po svojem obličju, kao što smo mi... I stvori Bog čovjeka po obličju svojem, po obličju Božijemu stvori ga; muško i žensko stvori ih.“ (1. Mojsijeva 1:26-27).

To je priča iz Svetog pisma.

To je zavetna priča.

Što će reći, to je priča koja nam govori ko je Bog i ko smo mi u odnosu na Boga i jedni na druge.

ŠESTO POGLAVLJE – ZAVETNI KOMUNIKATOR

„Bog se kreće kroz Reč i Mudrost da bi pristupio ljudskom razmišljanju i procesu izbora. Ako razmišljate o mislima i osećate osećanja — a to činite — uvek ste u procesu slušanja Boga.“

Ljubav je relacione prirode i usmerena na druge.

Iz toga sledi da je ljubav nužno komunikativna. Ljubav želi da zna i da bude poznata. Stalni impuls ljubavi je da se daje drugima i prima u sebe od drugih.

Ako je „Bog ljubav“ (1. Jovanova 4:16), onda je Bog prirodno aktiviran svojom sopstvenom željom da pređe ogromno ontološko prostranstvo između Sebe kao Boga i stvorenja koja je stvorio. Jer Bog je Bog i mi smo... dobro... kako da kažem ovo... mi smo toliko potpuno i krajnje i kategorički izvan ontološkog Božjeg carstva, da Bog nužno mora da siđe do nas da bi ga mi spoznali.

Reč koja obuhvata ovaj fenomen božanskog poniženja je *posredovanje*.

U ovom i sledećem poglavlju istražićemo izuzetno ključni biblijski koncept posredovanja, koji uveliko daje smisla Hristovom identitetu i kao Boga i kao Sina Božijeg.

U Svetom pismu, oblik ovog božanskog silaska ponekad se naziva „Reč“, a drugi put „Mudrost“. Pomoću Reči i Mudrosti Bog posreduje u našu svest znanje o Sebi. Čovek je stvorenje spoznaje i volje. Razmišljamo o implikacijama stvarnosti u deduktivnim, racionalnim obrascima i biramo šta ćemo učiniti i šta ćemo biti, kao odgovor na naše percepcije. Pomoću Reči i Mudrosti, znanje o božanskom karakteru se prenosi u ljudsku spoznaju, pozivajući se na našu volju za recipročnim odgovorom, poput stalnog nečujnog šapata koji kaže: „Želim te. Da li i ti mene želiš? Ako jeste, ovako možeš nastaviti. Ako ne, ovako izgleda alternativa i kuda ona vodi.“

Bog se kreće kroz Reč i Mudrost da bi pristupio ljudskom razmišljanju i procesu izbora. To se dešava nužno i neprekidno zbog činjenice da je „Bog ljubav“ i da nikada ne može prestati da nas traži. Biti racionalna, slobodna bića, kao što smo mi, znači neprestano slušati Boga. Ako razmišljate o mislima i osećate osećanja — a to činite — uvek ste u procesu slušanja Boga, bez obzira da li ste svesni Njegovih koraka ili ne.

U ovom poglavlju ćemo istražiti dva ključna starozavetna odlomka koji zajedno tkaju tapiseriju razumevanja o tome kako beskonačni Bog komunicira sa konačnim stvorenjima kroz Reč i Mudrost: 5. Mojsijeva 30 i Priče 8.

REČ — 5. MOJSIJEVA 30

Mojsije je objasnio Izraelu da je „reč“ prisutna u njihovim srcima i da govori kroz njihova usta:

Jer zapovijest ova koju ti ja zapovijedam danas niti je visoko ni daleko od tebe; Nije na nebu, da rečeš: ko će nam se popeti na nebo da nam je skine i kaže nam je, da bismo je

tvorili? Niti je preko mora, da rečeš: ko će nam otići preko mora, da nam je donese i kaže nam je, da bismo je tvorili? Nego ti je vrlo blizu ova riječ, u ustima tvojima i u srcu tvome, da bi je tvorio. 5.Mojsijeva 30:11-14

Mojsije govori deci Izraela nešto izuzetno važno u pogledu prirode istine i njenog ukrštanja sa ljudskim postojanjem. Prema Mojsiju, postoji smisao u kome Bog uvek govori svakoj osobi u okviru njenog sopstvenog misaonog procesa i obrazaca govora. Bog komunicira sa svakim od nas, pre nego što dođe bilo koji ljudski učitelj. Proroci, kao što je Mojsije, jednostavno govore ljudima istinu koju im je Bog već saopštio. Kada bi samo prestali da izbegavaju „reč“ koja aktivno formira ideje u njima dok žive svoj svakodnevni život, mogli bi shvatiti da su sve vreme čuli Božji „glas“. Kada bi samo zastali da slušaju vrste ideja koje izlaze iz njihovih usta, primetili bi da im Bog govori u svim molbama za poštenje i pravdu koje artikuliraju kada sude druge. Bog je uvek prisutan svakom čoveku, uvek pokušava da privuče našu pažnju i ubedi nas u svoju ljubav.

U suštini, Mojsije kaže sinovima Izrailjevima: *Cela ova množina zavetnog znanja koje sam vas učio nije za vas misterija, i nije daleko od vas. U stvari, kada biste samo obratili pažnju na svoje unutrašnje uverenje u ispravno i pogrešno, shvatili biste da vam jednostavno objašnjavam ono što već znate da je istina, jer, Bog vam je već aktivno komunicirao putem svoje reči pre nego što sam ikada otvorio usta da vas nešto naučim.*

Zatim dolazi apostol Pavle i citira odlomak iz 5. Mojsijeve 30, posebno identifikujući „Reč“ kao onu koju kasnije u biblijskom narativu poznajemo kao Isusa Hrista:

Jer Mojsije piše za pravdu koja je od zakona: koji čovjek to čini življeće u tom. A pravda koja je od vjere ovako govori: da ne rečeš u srcu svojemu: ko će izići na nebo? to jest da svede Hrista; Ili: ko će sići u bezdan? to jest da izvede Hrista iz mrtvih. Ali šta govori pismo? Blizu ti je riječ u ustima tvojima i u srcu tvome, to jest riječ vjere koju propovijedamo. Jer ako priznaješ ustima svojima da je Isus Gospod, i vjeruješ u srcu svojemu da ga Bog podiže iz mrtvih, bićeš spasen. Rimljanima 10:5-9

Ono što se ovde dešava je da Pavle poistovećuje apstraktnu „reč“ – fenomen konceptualne istine koja se javlja u domenu ljudske svesti – sa stvarnom osobom. „Reč“ na koju se Mojsije poziva u svom govoru Izraelu nije bila niko drugi do pre-utelovljeni Hristos. To znači da je Isus bio aktivan u našem svetu – zaista, u ljudskom umu – pre nego što smo ga u telu susreli na pozornici ljudske istorije.

Jovanovo jevanđelje počinje utelovljenjem Reči o kojoj je Mojsije govorio Izraelu:

U početku bješe riječ, i riječ bješe u Boga, i Bog bješe riječ. Ona bješe u početku u Boga. Sve je kroz nju postalo, i bez nje ništa nije postalo što je postalo. U njoj bješe život, i život bješe vidjelo ljudima. I vidjelo se svijetli u tami, i tama ga ne obuze... Bješe vidjelo istinito koje obasjava svakoga čovjeka koji dolazi na svijet... I riječ postade tijelo i useli se u nas puno blagodati i istine; i vidjesmo slavu njegovu, slavu, kao jedinorodnoga od oca. Jovan 1:1-5, 9, 14

Prvo, Jovan se poziva na izveštaj o stvaranju iz 1. Mojsijeve: „U početku...” Čitalac očekuje da rečenica bude dovršena onako kako se javlja u 1. Mojsijeva: „U početku stvori Bog nebo i zemlju.“ Ali Jovan ne ispunjava naša očekivanja. Umesto toga, on se kreativno igra jezikom u teološke svrhe: „U početku je bila Reč, i Reč je bila kod Boga, i Reč je bila Bog (savremeni srpski prevod)“. Jovan priča novu priču, ali želi da znamo da je ona zasnovana na staroj priči. On nam priča priču o *iskupljenju* kao ponovnom pokretanju *stvaranja*.

Zatim nas Jovan obaveštava da je ova „Reč“ stvorila „sve... što je postalo.” Tim prilično preciznim jezikom Jovan nam predstavlja dve fundamentalne kategorije stvarnosti: stvorenu i nestvorenu. I on želi da znamo da Reč zauzima nestvorenu kategoriju. Reč, objašnjava Jovan, nije niko drugi do Tvorac svih stvorenih stvari.

Ne samo da je Reč stvorila sve stvari, Reč je kroz istoriju davala „svetlost svima“, osvetljavajući mračne odaje ljudskog uma osećajem blagodati i istine, praveći razliku između dobra i zla u našem umu tako da tama nikada nije mogla da nadvlada svetlost.

Zatim dolazi Jovanova zapanjujuća tačka: „I riječ postade tijelo i useli se u nas.“ I time smo samo prešli sa apstraktne ideje istine na lično biće koje je izvor sve istine. Ova osoba koju imamo pred sobom u telu, Isus Hristos, nije niko drugi do Reč, koja je, pre nego što se pojavio na zemlji kao ljudsko biće, stvorila čovečanstvo i govorila svim ljudskim srcima kroz istoriju.

GOSPOĀA MUDROST — Priče 8

Priče 8 prenose istu ideju kao i 5. Mojsijeva 30. Mojsije je objasnio Izraelu da istina koju ih je učio nije bila velika misterija ili daleka teorija za njih, ako bi samo obratili pažnju na „Reč“ koja im je već bila preneti njihovim srcima i koja je izlazila iz njihovih usta. Solomunova veličanstvena pesma prikazuje „Mudrost“ kao aktivnu komunikaciju unutar umova i društvenih odvijanja kod ljudi.

Priče 8 su takođe izuzetno kontroverzan odlomak. Stihovi 22-25 su zaista velika stvar za zagovornike antitrinitarizma. Uskoro ćete videti zašto. Ali ključno je da pročitamo celo poglavlje kako bismo shvatili šta autor pokušava da nam kaže. Da, dug je odlomak za citiranje u celosti, ali Priče 8 su jedno od najprijetnijih štiva u celoj literaturi, pa vas molimo da pažljivo pročitate svaki red:

Ne više li mudrost? i razum ne pušta li glas svoj?

Navrh visina, na putu, na rasputicama stoji,

Kod vrata, na ulasku u grad, gdje se otvaraju vrata, više:

Vas vičem, o ljudi, i glas svoj obraćam k sinovima ljudskim.

Naučite se ljudi mudrosti, i bezumni orazumite se.

Slušajte, jer ću govoriti velike stvari, i usne moje otvarajući se kazivaće što je pravo.

Jer usta moja govore istinu, i mrska je usnama mojim bezbožnost.

Prave su sve riječi usta mojih, ništa nema u njima krivo ni izopačeno.
Sve su obične razumno i prave su onima koji nalaze znanje.
Primite nastavu moju a ne srebro, i znanje radije nego najbolje zlato.
Jer je bolja mudrost od dragoga kamenja, i što je god najmilijih stvari ne mogu se izjednačiti s njom.
Ja mudrost boravim s razboritošću, i razumno znanje nalazim.
Strah je Gospodnji mržnja na zlo; ja mrzim na ponositost i na oholost i na zli put i na usta opaka.
Moj je savjet i što god jest; ja sam razum i moja je sila.
Mnom carevi caruju, i vladaoci postavljaju pravdu.
Mnom vladaju knezovi i poglavari i sve sudije zemaljske.
Ja ljubim one koji mene ljube, i koji me dobro traže nalaze me.
U mene je bogatstvo i slava, postojano dobro i pravda.
Plod je moj bolji od zlata i od najboljega zlata, i dobitak je moj bolji od najboljega srebra.
Putem pravednijem hodim, posred staza pravice,
Da onima koji me ljube dam ono što jest, i riznice njihove da napunim.
Gospod me je imao u početku puta svojega, prije djela svojih, prije svakoga vremena.
Prije vijekova postavljena sam, prije početka, prije postanja zemlje.
Kad još ne bijaše bezdana, rodila sam se, kad još ne bijaše izvora obilatijeh vodom.
Prije nego se gore osnovaše, prije humova ja sam se rodila;
Još ne bješe načinio zemlje ni polja ni početka prahu vasiljenskom;
Kad je uređivao nebesa, ondje bijah; kad je razmjeravao krug nad bezdanom.
Kad je utvrđivao oblake gore i krijepio izvore bezdanu;
Kad je postavljao moru među i vodama da ne prestupaju zapovijesti njegove, kad je postavljao temelje zemlji;
Tada bijah kod njega hranjenica, bijah mu milina svaki dan, i veseljah se pred njim svagda;
Veseljah se na vasiljenoj njegovoj, i milina mi je sa sinovima ljudskim.
Tako dakle, sinovi, poslušajte me, jer blago onima koji se drže putova mojih.

Slušajte nastavu, i budite mudri, i nemojte je odbaciti.

Blago čovjeku koji me sluša stražeći na vratima mojim svaki dan i čuvajući pragove vrata mojih.

Jer ko mene nalazi, nalazi život i dobija ljubav od Gospoda.

A ko o mene griješi, čini krivo duši svojoj; svi koji mrze na me, ljube smrt.

Kakvo neverovatno delo nadahnutog poetskog otkrovenja!

Zapanjujuće, Mudrost zauzima njen stav i govori sa velikom dozom moralne specifičnosti. Ona vapi za „istinom, „pravdom“ i „pravednošću“. Ona zauzima stav protiv „zla, ponosa i arogancije“. Mudrost se ne bavi samo intelektualnim idejama ili filozofskim razmišljanjima. Umesto toga, Mudrost je zainteresovana za način na koji se ljudi ophode jedni prema drugima. Ona saopštava ljudskim bićima osećaj moralnog poretka i ispravnosti odnosa.

Prema ovoj poemi, strast Mudrosti za pravom i njen prezir prema nepravednom, ona prenosi u domenu ljudske savesti i u dinamici našeg društvenog angažmana. Ona je nevidljiva, a opet očigledna za svaku osobu koja obraća pažnju. Ona čini da se njen nečujni glas čuje „na kapijama, na ulazu u grad, na ulazu na vrata“. Njeni principi su očigledni „srcu koji razume“. Kada „vladari određuju pravdu“, Mudrost je ta koja podstiče njihove dobre impulse i pojavljuje se u svakom dobrom pravosudnom sistemu.

Kao što je slučaj sa „rečju“ u 5. Mojsijevoj 30, Solomon opisuje Mudrost u Pričama 8 kao onu koja uvek vapi u ljudskim poslovima, jer je Mudrost ugrađena u tkivo stvarnosti, objašnjava ova poema. Sama kreacija je proizašla iz Premudrosti Božije, tako da je utkana u način na koji sve funkcioniše. Ljudska bića ne mogu napredovati u bilo kom poduhvatu a da se ne suoče sa šapatom i uzvicima Mudrosti. U našem unutrašnjem osećaju za pravdu, u našem kolektivnom društvenom uređenju prema istini i pravičnosti, Mudrost govori svima nama.

Ali šta je, zapravo, Mudrost?

Odakle dolazi?

Da li je to samo apstraktno znanje?

Pa, čini se da pasus ukazuje da je Mudrost ko, a ne samo šta. Mudrost je prikazana kao ličnost, a ne samo kao apstraktna intelektualna aktivnost:

„Ona zauzima svoj stav...”

„Ona viče...”

To se zove "personifikacija". Reći da je Mudrost „personifikovana“ znači reći da je apstraktna stvarnost Mudrosti obložena ličnim atributima, slično kao što bi muškarac mogao da personifikuje svoj kamion govoreći: „On je pouzdan stari dečko“. Čovek razume, naravno, da njegov kamion nije bukvalno osoba.

Ali nešto više od puke personifikacije prikazano je u Pričama 8.

Kaže se da je mudrost u zajedništvu sa Jahveom (stih 30). Njih dvoje su opisani kao zajedno u radosnom, razigranom, zajedničkom poduhvatu stvaranja sveta (stih 31). Mudrost nije samo personifikovana. Mudrost je osoba, ili specifično, lično biće.

Primetivši ovu karakteristiku u odlomku, biblijski skolari koriste reč *hipostaza* da objasne šta se dešava u Pričama 8. Reč je sastavljena od *hupo*, što znači ispod, i *stasis*, što znači supstancija. Dakle, hipostaza znači temeljna supstanca ili stvarnost. Gesenijev hebrejsko-haldejski leksikon (Gesenius' Hebrew-Chaldee Lexicon) tumači ovaj odlomak kao opis „hipostaze Božije mudrosti“. Odnosno, iza Mudrosti postoji osnovna supstanca ili stvarnost ličnosti. Uzimajući u obzir Pavlovu izjavu da je Isus „mudrost Božija“ (1. Korinćanima 1:24, 29), skolari generalno identifikuju hipostazu Mudrosti iz Priča 8 kao osobu, Isusa Hrista.

Ali kada jednom prepoznamo da Mudrost nije niko drugi do Isus, antitrinitarni uzimaju deo jezika u odlomku kao dokaz da je Isusa doveo u postojanje Bog Otac i da je, stoga, hronološki sekundarno i ontološki manje božanstvo u odnosu na Ocu. Mudrost kaže: „Prije vijekova postavljena sam“ i „ja sam se rodila“ (stihovi 23, 25). I time smo pozvani od antitrinitarnih da zamislimo aktualizaciju prethodno nepostojećeg Boga.

Pravac rezonovanja ide ovako:

U Pričama 8, „mudrost“ je prikazana kao lično biće.

Pavle kaže da je Isus „mudrost od Boga“ (1. Korinćanima 1:24).

Dakle, „mudrost“ iz Priča 8 je Isus.

I Mudrost kaže: „Ja sam postavljena“ i „ja sam se rodila“.

Evo ga, čvrst dokaz da Hristos nije postojao sve dok Bog Otac nije doneo Isusa u postojanje.

Zapravo ne.

Ovo ne samo da ne predstavlja čvrst dokaz da je Isus božansko biće koje neko dovodi u postojanje, već čak nije ni slab dokaz. Kolosalni zaključak na kraju rezonovanja zahteva da pročitamo nekoliko reči izolovano od njihovog konteksta i da potom proizvoljno dodelimo značenje onim rečima koje ne postoji u samom odlomku. Drugim rečima, argument u potpunosti zavisi od pretpostavke, a pretpostavka je da se reči „postavljena“ i „rođena“ odnose na Mudrost koja je „izneta“ iz nepostojanja u postojanje.

Ali odlomak koji se uzima za ono što zapravo kaže u sopstvenom kontekstu ne pokušava da nam objasni kako ili kada je Mudrost, Isus, počela da postoji. Umesto toga, odlomak opisuje Mudrost koja je „uspostavljena“ i „izvedena“ da izvrši zadatak stvaranja ljudskih bića, a zatim da izvrši stalni zadatak komunikacije sa ljudskim bićima kada ona postoje. Priča 8 su poetski prikaz posredničkog aranžmana koji postoji između Boga i ljudi. Poenta je i jednostavna i duboka: u trenutku kada su stvorena bića nastala, Bog je počeo da komunicira sa njima pomoću Mudrosti. I jedan od članova Božanstva, onaj koji je kasnije u istoriji otkupljenja poznat kao Hristos, obavlja ovo delo u ime Nebeskog trija.

Pored toga, hebrejska reč koja je ovde prevedena „uspostavljena“ ili „postavljena“ u prevodu Daničića, je *nacak*. To bukvalno znači „izliti“, u smislu izlivanja prinosa ili izlivanja ulja pomazanja na osobu da bi je izdvojila za neku svrhu. To je zavetna reč koja označava posvećenost poslu, zadatku, ulozi. Gesenijev hebrejsko-haldejski leksikon stoga tumači reč kao „sklopiti zavet“.

Nacak se koristi u drugom Psalmu da opiše pomazanje kralja:

„Ja sam pomazao (*nacak*) cara svojega na Sionu, na svetoj gori svojoj.“

Kazaću naredbu Gospodnju; on reče meni: "ti si sin moj, ja te sad rodih“

Psalam 2:6-7

U prvom slučaju, ovaj odlomak se odnosi na pomazanje (postavljanje, uspostavljanje) Davida za kralja Izraela. Ali to je mnogo više od toga. Ovo je proročanstvo o dolasku Mesije-Kralja Izraela i sveta, Isusa Hrista. Dela apostolska i poslanica Jevrejima citiraju Psalam 2 koji se odnosi na Isusa (Dela 4:24-25; 13:33; Jevrejima 1:5; 5:5). Ovo je ključno za razumevanje Hristovog sinovskog identiteta.

Kako to?

Pa, primetite u Psalmu 2 da se zavetni kralj, David, naziva Božjim rođenim sinom, i primetite da je rođen u taj položaj sina na dan svog pomazanja za kralja. Ekskluzivna priroda položaja je očigledna, jer može postojati samo jedan kralj. Pošto tu poziciju zauzima samo David, on je Božji jedinorodni sin. Očigledna poenta je sledeća: biti „izdvojen“ kao kralj pomazanjem zaveta (*nacak*) je potpuno isto što i biti „rođen“ kao Božji „sin“ na položaj kralja. Izraz, jedinorodni sin, označava zavetno imenovanje, a ne bukvalno rođenje. Nadovezujući se na čitavu starozavetnu priču o prvorođenom sinu koji je isključivi (jedini) nosilac zavetnog obećanja, Psalam 2 je izvor novozavetnog jezika koji identifikuje Isusa kao Božjeg „jedinorodnog sina“. Priznati ovu činjenicu, znači srušiti čitavu antitrinitarnu građevinu. Jasno, kada pisci Novog zaveta identifikuju Isusa kao jedinorodnog Božjeg Sina, oni Ga identifikuju kao zavetnog Sina Božijeg u lozi Avrama, Isaka, Jakova, Izraela i kralja Davida. Oni Ga, dakle, ne nazivaju jedinorodnim Sinom Božijim da bi nas obavestili o Njegovom drevnom ontološkom poretku.

I ovo nas vraća na Priču 8, u kojoj je ista reč zaveta, *nacak*, upotrebljena da opiše „mudrost“ — za koju sada znamo da je pre-utelovljeni Hristos — koja se „utemeljuje“ ili „postavlja“. Kao i u Psalmu 2, Mudrost je „postavljena“ u poziciju da obavlja posao stvaranja i komunikacije sa čovečanstvom. Osoba ne počinje da postoji kada je postavljena za obavljanje nekog zadatka. U stvari, njihovo postavljanje na zadatak pretpostavlja da oni već postoje. Mudrost, pre-utelovljeni Hristos, već je postojao za svu večnost kao član Nebeskog Trija. Zatim je, u određeno vreme, stupio u dvostruku ulogu Tvorca i Posrednika.

Koristeći sam jezik Priča 8, Elen Vajt eksplicitno tumači jezik kao primenljiv na Hristovu posredničku ulogu, za razliku od opisa Njegovog dolaska u postojanje:

Plan spasenja je osmišljen da iskupi palu rasu, da im pruži još jednu priliku. Hristos je **postavljen na funkciju Posrednika** Božjim stvorenjima, **postavljenog od večnosti** da

bude naša zamena i jamac. Pre nego što je svet napravljen, bilo je dogovoreno da Hristovo božanstvo treba da bude obavijeno čovečanstvom. „Telo“, reče Hristos, „pripremio si mi“. Ali On nije došao u ljudskom obliku sve dok nije istekla punoća vremena. Onda je došao u naš svet, beba u Vitlejemu. (Pregled i glasnik, 5. april 1906. godine)

Hristos je Zavetni komunikator.

On je poziv koji privlači iz Božje reči, koji uvek govori svim ljudskim srcima sa istrajnošću ljubavnika koji čezne.

On je moralna logika božanske mudrosti, ponekad šapuće, ponekad viče, u domenu ljudske savesti.

On je, i uvek je bio, Posrednik Večnog Zaveta.

Tamo sada idemo.

Čekaću vas u sledećem poglavlju.

SEDMO POGLAVLJE - POSREDNIK VEČNOG ZAVETA

„Čim je počelo stvaranje, svi Božji sistemi upravljanja, društveno uređenje, način odnosa i planovi, su pokrenuti u svrhu komunikacije sa Njegovim stvorenjima.”

Ciljevi zavetne ljubavi u pogledu odnosa, zahtevaju da Bog, koji je potpuno transcendentan celoj tvorevini, postane imanentan stvorenjima kako bismo Ga mogli upoznati. Sa čudom, dakle, možemo misliti o Bogu kao o onome koji je u stalnom procesu spuštanja do nas na način i sredstvima koji su urođeni Njegovoj ljubavi. Bog deluje, mogli bismo reći, na vrhuncu emocionalne inteligencije.

U prethodnom poglavlju smo istražili kako se posredovanje dešava u okviru procesa ljudskog mišljenja i osećanja. Nečujni glas Gospe Mudrosti neprestano razgovara sa svakim od nas, i svako od nas je stalno u procesu slaganja sa njom ili utišavanja njenog glasa. Reč moralne logike uvek nam komunicira u domenu savesti, a mi uvek govorimo *da* ili *ne* toj Reči.

U ovom poglavlju ćemo otkriti da se Bog, veliki komunikator, takođe vidljivo pojavio u ljudskoj istoriji na strateškim tačkama na putu u svojoj potrazi za razvojem zaveta. Ove teofanije su takođe oblici posredovanja između beskonačnog Boga i konačnog čovečanstva.

NEPRISTUPAČNA SVETLOST

Pavle objašnjava da Bog obitava „u svetlosti kojoj se ne može pristupiti, kojega niko od ljudi nije vidio, niti može vidjeti.“ (1. Timotiju 6:16). Jovan jednostavno kaže: „Bog je vidjelo“ (1. Jovanova 1:5). U Jevrejima 12:29 nam je rečeno: „Jer je Bog naš oganj koji spaljuje.“ Mojsiju je Bog rekao: „Nećeš moći vidjeti lica mojega, jer ne može čovjek mene vidjeti i ostati živ.“ (2. Mojsijeva 33:20). Šta god sve ovo drugo značilo, u najmanju ruku to znači da Bog, u svoj Božjoj transcendentnoj slavi, predstavlja briljantnu stvarnost sa kojom mi obični smrtnici ne možemo da se suočimo bez smrtonosnog efekta.

Potrebna nam je neka vrsta veze, provodnika kroz koji ogromna Božja energija može da teče do nas u podnošljivom obliku.

Potreban nam je medij ublažavanja između nas i Boga.

Potreban nam je posrednik.

DVA JAHVEA

Tokom celog Starog zaveta, ljudska bića su se susretala sa Bogom i nisu umrla. To, naravno, znači da se oni nisu susreli sa Bogom kakav je Bog u svoj Božjoj nepristupačnoj slavi, već su naišli na Boga u posredovanom obliku. Posmatrajući ovaj deo biblijske priče, hebrejski skolari su odavno priznali da postoje dve figure Jahvea prikazane u Starom zavetu — jedna nevidljiv

koji se nalazni na bezbednoj udaljenosti na nebu, a drugi prilično vidljiva i koji je interaktivan na zemlji.

Rabinski skolar po imenu Alan Segal je objavio 1977. knjigu sa upečatljivim naslovom Dve sile na nebu . Prema Segalu, najmanje dve stotine godina pre Hrista, jevrejski narod je smatrao da su dva Jahvea prikazana u Tori:

- nevidljivi Jahve na nebu
- i vidljivi Jahve u interakciji sa ljudima na zemlji

Ovo je bilo očigledno hebrejskim naučnicima jer je očigledno u tekstu Svetog pisma, kao što ćemo videti. Ali Segal objašnjava da je negde u drugom veku posle Hrista na doktrinu o dva Jahvea počelo da se gleda sa odbojnošću. Ova promena u perspektivi je verovatno bila posledica kombinacije dva faktora: uticaja grčkog monizma na judaizam i rasta hrišćanstva sa njegovom tvrdnjom da je Hristos bio božanski, što sugerise da je On mogao biti drugi Jahve u Tori koja je bio u interakciji sa Izraelom tokom cele njihove istorije.

Prva Mojsijeva daje priču o stvaranju, padu i interakciji Boga sa generacijama koje su usledile, direktno preko Avrama, Isaka, Jakova i Jakovljevih dvanaest sinova, čiji će potomci činiti izraelski narod. Dok Mojsije priča priču, Jahve se vidljivo pojavljuje na zemlji na različitim mestima na putu da bi komunicirao sa ključnim ljudima u izveštaju o zavetu.

Prvo, Jahve je vidljivo prisutan u celom izveštaju o stvaranju i padu Adama i Eve. Jahve je prikazan kako kao onaj „koji iđase po vrtu kad zahladi“ (1. Mojsijeva 3:8), i to kao da je to normalna pojava. Tom prilikom su se Adam i Eva sakrili od Jahvea jer su zgrešili. „A Gospod (Jahve) Bog viknu Adama i reče mu: gdje si?“ (stih 9). Adam očigledno ima vidljiv i čujan susret sa Bogom. Kako se Postanje razvija, Kajin, sin Adama i Eve, takođe ima ličnu interakciju sa Jahveom, sve dok se ne kaže da „otide Kajin ispred Gospoda“ (1. Mojsijeva 4:16). Noje je takođe prikazan kako ima direktne interakcije sa Jahveom (1. Mojsijeva 7-9). Ali setimo se šta nam Pavle kaže: Bog obitava „u svetlosti kojoj se ne može pristupiti, kojega niko od ljudi nije vidio, niti može vidjeti“. Stoga moramo zaključiti da je vidljivi, čujni Jahve iz 1. Mojsijeve Bog koji dolazi ljudima u posredovanom obliku koji oni mogu da podnesu.

Kada dođemo do poglavlja 11 i 12, priča o Avramu počinje da se odvija. „I reče Gospod (Jahve) Avramu...“ (1. Mojsijeva 12:1). Ovde počinje duga priča o Avramovim interakcijama sa Jahveom, u kojoj Abram više puta čuje Jahveov glas i ima direktne, vidljive susrete sa Njim:

Poslije mu se javi Gospod (Jahve) u ravnici Mamrijskoj kad sjedaše na vratima pred šatorom svojim u podne. Podigavši oči svoje pogleda, i gle, tri čovjeka stajahu prema njemu. I ugledavši ih potrča im na susret ispred vrata šatora svojega, i pokloni se do zemlje; I reče: Gospode (Adonai), ako sam našao milost pred tobom, nemoj proći slugu svojega. Da vam donesemo malo vode i operite noge, te se naslonite malo pod ovijem drvetom. I iznijeću malo hljeba, te potkrijepite srce svoje, pa onda pođite, kad idete pored slave svojega. I rekoše: učini što si kazao. 1. Mojsijeva 18:1-5

Trojica muškaraca se nenajavljeno pojavljuju u Avramovom šatoru, a odlomak nam eksplicitno govori da je jedan od njih niko drugi do Jahve. „Jahve mu se javio“. Jasno, to je vidljiv susret. Avram se klanja do zemlje i obraća se jednom od posetilaca sa „Adonai“, što je ime za Jahvea koje je koristio jevrejski narod. Avram tada donosi vodu i pere Jahveove noge. Hrana se servira i jede. Zajedništvo je bilo. Tada dolazi vreme da posetioci odu. Avram hoda sa tri osobe dok napuštaju njegov logor:

Potom ustaše ljudi odande, i pođoše put Sodoma; i Avram pođe s njima da ih isprati. A Gospod (Jahve) reče: kako bih tajio od Avrama šta ću učiniti?“ Postanak 18:16-17

Dok hodaju zajedno, Jahve odlučuje da neće sakriti svoje namere od Avrama. Između njih se vodi razgovor:

I reče Gospod (Jahve): vika je u Sodomu i Gomoru velika, i grijeh je njihov grdan. Zato ću (Jahve) sići da vidim eda li sve čine kao što vika dođe preda me (Jahve); ako li nije tako, da znam (Jahve). I ljudi okrenuvši se pođoše put Sodoma; ali Avram još stajaše pred Gospodom (Jahve). I pristupiv Avram reče: hoćeš li pogubiti i pravednoga s nepravедnim? 1. Mojsijeva 18:20-23

Nakon što je Avram završio pregovora sa Jahveom, oni se rastaju:

I Gospod (Jahve) otide svršivši razgovor s Avramom; a Avram se vrati na svoje mjesto. 1. Mojsijeva 18:33

Jasno je da je Avram bio u direktnom kontaktu sa Jahveom u vidljivom obliku. Kako se priča odvija, dvojica od trojice muškaraca, koji su anđeli, stižu u Sodomu i objašnjavaju Lotu šta će se dogoditi:

Jer hoćemo da zatremo mjesto ovo, jer je vika njihova velika pred Gospodom (Jahveom), pa nas posla Gospod (Jahve) da ga zatremo. 1. Mojsijeva 19:13

Zatim, kada se daje izveštaj o uništenju Sodoma, imamo ovo fascinantno objašnjenje kako se to dogodilo:

Tada pusti Gospod (Jahve) na Sodom i na Gomor od Gospoda (Jahvea) s neba dažd od sumpora i ognja... Ali kad Bog (Elohim) zatiraše gradove u onoj ravni, opomenu se Bog (Elohim) Avrama, i izvede Lota iz propasti kad zatr gradove gdje življaše Lot. 1. Mojsijeva 19:24, 29

Ovde vidimo dva bića, oba nose ime Jahve — jedno na zemlji, a drugo na nebu — kako rade zajedno kako bi izvršili jedno delo. Jahveov lik na zemlji, koji je razgovarao sa Avramom, sipa vatru na gradove „od Jahvea s neba“. Zatim narator kaže: Bog (Elohim, množina, zbirno ime za Boga) je uništio gradove.

Fenomen dva Jahvea je značajan jer pokazuje da je znanje o množini Boga ugrađeno u Stari zavet i da nije novozavetna inovacija. Mnogo pre nego što je Hristos proglašen Bogom u telu u odnosu na Boga na nebu, jevrejski narod je shvatio da Bog postoji istovremeno kao dva bića: nevidljivi nebeski Jahve i vidljivi zemaljski Jahve.

U stvari, Stari zavet završava proročanstvom koje pominje dve ličnosti Jahvea i ukazuje na dolazećeg Mesiju kao jednog od njih:

Evo, ja ću poslati anđela svojega, koji će pripremiti put preda mnom, i iznenada će doći u crkvu svoju Gospod (Jahve), kojega vi tražite, i anđeo zavjetni, kojega vi želite, evo doći će, veli Gospod (Jahve) nad vojskama. Malahija 3:1

Ovo proročanstvo predviđa dolazak osobe koju srećemo u Novom zavetu, rođene od Marije u Vitlejemu, koja nosi ime, Isus Hrist. A šta kaže proročanstvo? i iznenada će doći u crkvu svoju Gospod (Jahve), kojega vi tražite, i anđeo zavjetni.“ Ko je ovaj Isus? On je Jahve u telu, eto ko. A šta je Njegovo delo? Da objavi zavet. A ko nam govori da Jahve dolazi u naš svet? Jahve nam govori. Jedan Jahve obećava da će drugi Jahve doći na svet kao „Anđeo zavjetni“. Jahve koji govori u odlomku šalje drugog Jahvea različitog od Sebe.

Božanstvo je bilo pokrenuto sažaljenjem prema ljudskom rodu, i Otac, Sin i Sveti Duh dali su sebe u izvođenje plana iskupljenja. Da bi se ovaj plan u potpunosti izvršio, odlučeno je da Hristos, jedinorođni Sin Božiji, prinese Sebe za greh. Ko može izmeriti dubinu ove ljubavi? (The Australian Union Conference Recorder , 1. april 1901).

Unutar intimnog užeg kruga Nebeskog trija, odlučeno je da jedan od njih bude posrednik za čovečanstvo u ime njih trojice. Isus, pre nego što je bio Isus, bio je taj Posrednik. On je uvek bio kanal vidljive i zvučne komunikacije između Boga i svih stvorenih bića. On je onaj član Božanstva koji je, od trenutka kada su stvorena bića počela da postoje, bio određeni ontološki most između beskonačnog Boga i konačnih stvorenja. Pošto je Bog Bog – sasvim i potpuno, transcendentno, beskonačno drugačiji od onoga što smo mi kao stvorena bića – potrebna je neka vrsta relacionog mosta kojim bi se mogao preći masivni ponor. Isus je taj most.

Poenta je jednostavna, a ipak značajna: čak i unutar monoteizma starih Jevreja, shvatalo se da postoji urođeni pluralitet Jahveovog jedinstvenog identiteta. Postoji jedan Bog, ali ta Jedna božanska suština je sastavljena od najmanje dva lična bića, ili dva Jahvea. Ovo nije shvaćeno kao politeizam, jer su svako od njih dvoje podjednako Jahve — dva lična bića jedne božanske supstance. Ovo je eksplicitno u hebrejskom narativu.

I ovo nas dovodi do najvažnijeg ispovedanja vere u Hebrejskom pismu.

ŠEMA

Mojsije je dao Izraelu priznanje vere koje obuhvata večni identitet Boga. Ta izjava vere je postala poznata kao Šema, nazvana tako po prvoj reči ispovesti, prevedena na naš jezik kao „Čuj“.

Čuj, Izrailju: Gospod (Jahve) je Bog (Elohim) naš jedini Gospod (Jahve). 5.Mojsijeva 6:4-5

Prvo, vidimo da Šema kombinuje ime u jednini, Jahve, sa imenom u množini, Elohim . Ključno postavljanje jednog prema drugome, jednine i množine, prenosi ideju da je Bog jedan, a opet više od jednog.

Drugo, Šema izjavljuje da je Jahve Elohim nešto posebno: „jedan“. Pitanje je, u kom smislu je Bog „jedan“? Reč ovde je *ehad* , što podrazumeva ideju složenog jedinstva. Na primer, reč se koristi za zajednicu muškarca i žene u braku: „postaće jedno (*ehad*) telo“ (1.Mojsijeva 2:24). Specifična hebrejska reč za jednostavnu singularnost, ili jednog samog, je *jahid*. Prilikom formulisanja Šeme , Mojsije je mogao da koristi *jahid*, ali nije. Koristio je reč *ehad* da bi preneo ideju da je Bog relacionalno jedinstvo, a ne usamljena singularnost. Šema bukvalno glasi ovako:

Jahve (jedinostveni identitet) naš Elohim (množina identiteta) je jedan (besprekorna zajednica).

Treće, zbog te pretpostavke da je Jahve Elohim jedan, Izraelu je zapovedeno da voli. Odnosno, Šema zapoveda ljudskim bićima da vole Boga upravo zato što je Bog ljubav. Bog živi svoje božansko postojanje u dinamici odnosa koja je usredsređena na druge, tako da mi koji smo stvoreni po Božjoj slici treba da živimo svoje živote u dinamici odnosa usredsređenoj na druge. Naredba ne bi imala smisla i racionalnog opravdanja da je Bog apsolutna singularnost. U tom slučaju, zapovest bi morala biti otprilike ovakva: „Bog je biće koje se poziva na sebe, ali vi treba da živite u odnosu na druge. Cela poenta Šeme je upravo suprotan tok misli: „Bog je ljubav, tako da treba da živite u ljubavi.“

Politeizam je ideja da postoji više suparničkih bogova.

Monoteizam je ideja da postoji jedan Bog.

Trinitarizam je ideja da postoje tri ličnosti iste večnosti koje sačinjavaju jednog Boga. Kao takav, trinitarizam je zaista jedini koherentni monoteizam.

Ali pošto trinitarizam kaže da postoje tri božanske osobe, to predstavlja logičan problem:

Da li je doktrina o Trojstvu zapravo politeizam?

Kako se Trojstvo s pravom može nazvati monoteizmom?

Ako postoje tri osobe, a svaka od njih je Bog, ne znači li to da postoje tri Boga, a ne jedan?

Zapravo ne!

Šema rešava problem sugerišući da je Bog više od jednog, a ipak jedan.

Odgovor na problem leži u biblijskoj tvrdnji, potpuno jedinstvenoj među svim sistemima verovanja u svetu, da je „Bog ljubav“. Sastoji se od tri osoba, Bog je jedan Bog upravo zato što je ljubav stvarnost koja određuje ko je i šta je Bog. Bog ne ljubi samo, Bog je ljubav. Sama drugocentričnost, koja se večno javlja između tri osobe relacione jedinice, čini Boga. Ono što je Bog, to je uzajamna ljubav. Samo Božije biće konstituisano je u kretanju triju osoba u stalnom slobodnom relacionom kretanju jedna prema drugoj. Bog, dakle, nije tri Boga. Bog su tri osobe koje se dinamički konstituišu kao jedan Bog zahvaljujući ljubavi koja ih ujedinjuje kao jednu

božansku suštinu. Jedan je Bog, i samo jedan Bog, koji zauvek postoji u ljubavi koja se daje i koja ih definiše kao jednu stvarnost. Bog je Bog samo kao zajednica osoba. I kao zajednica osoba, Bog je jedan Bog. I na taj način je trinitarizam monoteizam.

Mora se napraviti izbor:

- ili monoteizam znači da je Bog jedan u smislu apsolutne singularnosti
- ili monoteizam znači da je Bog jedan u smislu jedinstva odnosa

U prvom slučaju, ljubav je nezamisliva kao suština Božijeg identiteta. Možemo pokušati da zamislimo Boga kao apsolutnu singularnost i istovremeno kao lično biće definisano ljubavlju, ali ideja se odmah ruši. Ličnost je samosvest u odnosu na druge. Ako se o Bogu uopšte treba misliti kao o ličnosti, o njemu se mora misliti da postoji u odnosu. Pojam ontološki usamljenog ličnog bića je besmislen. U onoj meri u kojoj smatramo da je Bog lično biće za razliku od bezlične sile, logički smo vezani za neophodnost verovanja da je Bog relacioni savez više od jedne osobe. Monoteizam samog sebe je logički nekoherentna ideja. Svest trećeg lica je jedina svest koja postoji, a ljubav trećeg lica je jedina ljubav koja postoji. Ili je Bog postojao u večnosti u prošlosti kao relacionala dinamike osoba, množina, ili Bog uopšte nije osoba, već neka vrsta bezlične moći, što je jednako panteizmu.

VEČNO SINOVSTVO HRISTOVO

Elen Vajt je razumela da osoba koja nam je u istoriji poznata kao Isus Hrist nije niko drugi do Bog u telu. Takođe je shvatila da je On bio taj specifični član Nebeskog trija koji je od večnosti određen da bude posrednik između Boga i stvorenih bića. Ona nije verovala da je Isus Hrist bio manji Bog koji je u postojanje stvorio veći Bog. Sledeće izjave su od velike pomoći u razjašnjavanju njenog razmišljanja i naglašavanju ključne stvarnosti posredovanja između Boga i čovečanstva.

Spasenje ljudskog roda je oduvek bilo predmet nebeskih saveta. **Zavet milosrđa je sklopljen pre postanka sveta. On postoji oduvek i zove se večni zavet.** Tako sigurno kao što nikada nije bilo vremena kada Boga nije bilo, **tako sigurno nikada nije bilo trenutka kada večni um nije uživao da manifestuje svoju milost čovečanstvu.** (Znaci vremena, 12. juna 1901)

Uslovi ovog jedinstva između Boga i čoveka u **velikom zavetu otkupljenja** bili su **dogovoreni sa Hristom od sve večnosti.** Zavet blagodatni otkriveno je patrijarsima. Zavet sklopljen sa Avramom četiri stotine trideset godina pre nego što je zakon izgovoren na Sinaju bio je zavet koji je Bog potvrdio u Hristu, isto jevanđelje koje nam se propoveda. „A pismo vidjevši unapredak da Bog vjerom neznabošce pravda, naprijed objavi Avraamu: u tebi će se blagosloviti svi neznabošci. Tako koji su od vjere, blagosloviće se s vjernijem Avraamom.” **Zavet blagodatni nije nova istina, jer je postojao u umu Božijem oduvek.** Zbog toga se naziva **večnim zavetom.** (Znaci vremena , 24. avgust 1891)

Primitite da zavet otkupljenja ima „uslove“ i da su ti uslovi „dogovoreni sa Hristom od sve večnosti“. Plan spasenja se naziva „večnim zavetom“ jer je postojao u Božijem umu tokom cele večnosti. Večan je po tome što je uvek bio poznat sveznajućem Božijem umu. Dakle, napravljen je dogovor da se to uradi, ali ne u smislu da je to uvek bila realnost koja se odvija. To, u stvari, nije postala realnost dve dok stvaranje nije postalo činjenica, a otkupljenje postalo potreba. Pre stvarnog sprovođenja plana, osoba koja je u istoriji poznata kao Hristos, bila je, jednostavno, jedan od članova Nebeskog trija.

Ali dok Božja Reč govori o **Hristovom čovečanstvu na ovoj zemlji**, ona takođe odlučno govori o Njegovom **prethodnom postojanju**. **Reč je postojala kao božansko biće**, čak i kao **večni Sin Božiji**, u jedinstvu i zajednici sa svojim Ocem. **On je oduvek bio Posrednik zaveta**, onaj u kome su svi narodi na zemlji, i Jevreji i neznabošci, ako ga prihvate, trebalo da budu blagosloveni. „Reč beše kod Boga, i Reč beše Bog“. Pre nego što su ljudi ili anđeli stvoreni, Reč je bila kod Boga i bila je Bog. (Pregled i glasnik, 5. april 1906. godine)

Ovde Elen Vajt objašnjava kako je Hristos mogao biti i Bog i Sin Božiji u prošlosti u večnosti. Pre svog utelovljenja, On je „postojao kao božansko biće“. To je ono ko i šta je On uvek bio, urođeno, u Sebi — niko drugi do Bog. Ali pored toga što je postojao kao potpuno božansko biće, On je „čak“ postojao „kao večni Sin Božiji“. Ali u kom smislu je On bio „večni Sin Božiji“? U smislu da je „oduvek bio Posrednik zaveta“. Položaj sinovstva i položaj posrednika su jedno te isto. Ona dalje objašnjava:

Plan spasenja je osmišljen da iskupi palu rasu, da im pruži još jednu priliku. Hristos je **postavljen na funkciju Posrednika** Božjim stvorenjima, **postavljenog od večnosti** da bude naša zamena i jamac. Pre nego što je svet napravljen, **bilo je dogovoreno da Hristovo božanstvo treba da bude obavijeno čovečanstvom**. „Telo“, reče Hristos, „pripremio si mi“. **Ali On nije došao u ljudskom obliku sve dok** nije istekla punoća vremena. Onda je došao u naš svet, beba u Vitlejemu. (Pregled i glasnik, 5. april 1906. godine)

Obratite pažnju na pronicljivu artikulaciju: „Hrist je postavljen na funkciju Posrednika... postavljen od večnosti... Ali on nije došao u ljudskom obliku sve do” određenog vremena. Poenta je jednostavna: čim je počelo stvaranje, svi Božji sistemi upravljanja, društveno uređenje, način odnosa i planovi, su pokrenuti u svrhu komunikacije sa Njegovim stvorenjima. Od večnosti, Hrist je bio „postavljen“ na „funkciju posrednika“. Bio je stavljen u ulogu, poziciju, funkciju. To znači da to nije bilo Njegovo rodno stanje odvojenosti pre stvaranja. On je bio „postavljen“ na tu poziciju za svrhe koje su sadržane u poduhvatu stvaranja i spasenja. Isus Hrist je, pre nego što je rođen na zemlji kao Isus Hrist, bio taj koji je bio određen da posreduje u celokupnoj komunikaciji između Boga i ljudi, i onaj koji bi izvršio sva iskupiteljska dela u ime Nebeskog trija. Pa ipak, On se nije uselio u ulogu Sina Božijeg u telu sve do trenutka svog utelovljenja. Pre svog rođenja preko Marijine utrobe, tokom cele večnosti, On je *već bio – ali još uvek ne* – „Sin Božiji“. On je već bio Sin Božiji po tome što je bio postavljen na tu dužnost od večnosti, i još uvek nije bio Sin Božiji u punom smislu sve dok zapravo nije postao utelovljeni član ljudskog roda.

U svom čovečanstvu On je bio učesnik božanske prirode. U svom utelovljenju On je u **novom smislu** dobio titulu Sina Božijeg. Anđeo je rekao Mariji: „Sila najvišega osjeniče te; zato i ono što će se roditi biće sveto, i nazvaće se sin Božij“. Dok je bio Sin ljudskog bića, On je postao Sin Božiji u **novom smislu**. Tako je On stajao u našem svetu — Sin Božiji, ali rođenjem povezan sa ljudskom rasom. (Znaci vremena , 2. avgust 1905)

Dakle, da li je Isus bio Sin Božiji pre svog inkarnacije?

Da i ne.

Da, u smislu da je postavljen na funkciju Posrednika od trenutka kada je znanje o Bogu trebalo preneti stvorenim bićima.

Ne, u smislu da je, osim stvaranja, pre nego što je bilo potrebe za posredovanjem, sve što je On bio, bio Bog.

Rečeno na drugi način: čim je Bog stvorio razumna bića sa kojima mora da dođe do komunikacije, jedan član Božanstva je morao biti određen kao Posrednik. Taj član Nebeskog trija koji je u istoriji postao poznat kao Hristos, bio je taj koji je postavljen na tu funkciju.

Antitrinitarni koriste gornju izjavu Elen Vajt da insistiraju na tome da je Hrista, pre stvaranja ljudi i anđela, doveden u postojanje – stvoren ili rođen ili uzročen – od Oca, za koga oni smatraju da je jedan i jedini nestvoreni, nerođeni, ne uzrokovani Bog. Postoje brojni problemi sa ovim pravcem rasuđivanja, među kojima je i očigledna ideja da je božanstvo, u antitrinitarnoj shemi mišljenja, ontološka kategorija bića koja se može aktualizovati unutar bića koja po prirodi nisu božanska. Ideja je da je jedan i jedini pravi Bog prošao kroz ono što je Urija Smit opisao kao evolutivni proces koji je dostigao svoj završetak stvaranjem ili rođenjem Hrista kao sekundarnog Boga nižeg nivoa. A uz to, antitrinitarna pozicija je u svojoj osnovi panteizam, jer otvara vrata svakom stvorenom biću, čoveku ili anđelu, da zamisli da je božanstvo dostižno stanje za sebe. Ali činjenica je, bez obzira na to kako isečete ideju, pojam „stvorenog božanstva“ ili „rođenog božanstva“ je kontradikcija pojmova. Biti Bog znači nikada ne biti stvoren, a biti stvoren znači ne biti Bog.

Ali ne treba da prethodnu izjavu Elen Vajt shvatimo da znači da je krajnji i urođeni Hristov identitet onaj u kome je On stvoreno ili rođeno božanstvo. Ona jednostavno koristi jezik posredovanja u poduhvatu stvaranja i spasenja. Da, postoji smisao u kome je Isus bio Sin Božiji pre svog utelovljenja, i da, postoji „novi smisao“ u kome je On postao Sin Božiji u trenutku svog utelovljenja. Pre svog utelovljenja, On je bio onaj član Božanstva koji je zauzimao položaj Posrednika celoj tvorevini. U trenutku svog utelovljenja, On je postao Sin Božiji u „novom smislu“ da je sada bio stvarni član ljudske rase, zauzimajući položaj koji je napustio Adam.

Onaj od trojice koje poznajemo kao Isus Hristos je uvek, pre svog utelovljenja, delovao u ulozi Posrednika. „Od večnosti On je bio posrednik zaveta“ (Elen Vajt, Pregled i glasnik , 5. april 1906). Bog, kao Bog, potpuno prevazilazi sve stvorene i progenerativne kategorije – otac, majka, rođenje, dete, sin, ćerka, potomstvo, anđeo. Dakle, da bi bio spoznat stvorenim bićima, Bog je nužno, u trenutku stvaranja, uzeo obličje onih koje je stvorio.

Insistirajući da je Sinovstvo urođeno Hristovom božanskom identitetu, a ne deo Njegove uloge Posrednika, antitrinitarni završavaju sa ogromnim teološkim problemom – naime, da je božanstvo kvalitet bića koje se može stvoriti. Da, postoje izjave u spisima Elen Vajt koje govore o Hristu kao o Sinu Božijem pre Njegovog ovaploćenja. Pošto ne razumeju prirodu posredovanja, zagovornici antitrinitarizma tumače ove izjave da znače da je Hristos morao biti doveden u postojanje od strane Boga negde u prošlosti u večnosti.

Ne, on to nije bio.

I to je imperativ da shvatimo da On nije bio.

Zašto?

Pa, zato što, ako je progenerativna kategorija „Sina“ u stvari opis Hristovog konačnog, unutrašnjeg, ontološkog, metafizičkog identiteta, osim i pre poduhvata stvaranja-iskupljenja, onda je antitrinitarna pozicija ispravna u tvrdnji da Hristos nije Bog u najvišem smislu. A ako je On Bog, ali ne Bog u najvišem smislu, onda je moguće da uzročno biće bude Bog u nižem smislu. I ako je to tačno, božanstvo je stanje ontološki dostupnog svima nama.

Posredovanje je biblijska istina koja odgovara na tajnu večnog Hristovog sinovstva. Kako smo videli u *Sinovstvu Hristovom*, Bog, kao Bog, nužno prevazilazi sve materijalne, progenerativne kategorije. Reći da je Isus Bog, a zatim se okrenuti i tvrditi da je na neki način stvoren u postojanje, teološki je nekoherentno. Biti Bog, po definiciji, znači prevazići sve ontološke kategorije koje podrazumevaju uzročnost. Ako je Isus zaista i potpuno božanski, onda moramo smatrati da je On večno samopostojeći. To je ono što je Elen Vajt pokušavala da razjasni kada je rekla, koristeći najnedvosmisleniji jezik koji je mogla da upotrebi, da je „U Hristu život, originalan, ne pozajmljen, neizveden“ (Čežnja vekova , str. 530).

I ovo nas dovodi do mesta gde možemo da razmišljamo o implikacijama antitrinitarne slike Boga u odnosu na Hristovu žrtvu na krstu Golgote.

OSMO POGLAVLJE - NEOPHODNA JEDNAKOST

„Paganska ideja žrtvovanja je u suštini transakciona, dok je hebrejska ideja zavetna. Razlika između ova dva koncepta je ključna, jer prvi blokira našu percepciju Božje ljubavi, a drugi uvećava Božju ljubav.”

Bog je ljubav.

Ljubav je usredsređena na druge i daje samu sebe.

Impuls samodavanja koji definiše Boga, obrazložen do svoje logičke krajnosti, nužno bi podrazumevao da Bog daje celokupnost Sebe za druge, ako okolnosti to zahtevaju. Da bi ljubav bila ono što ljubav jeste, i da bi Bog bio ono što Bog jeste, ne može postojati ograničenje dužine koje bi Bog prošao u davanju Sebe da nas spase.

Krst je, dakle, uvek bio potenciran u Božjoj budućnosti, u principu. Golgota je bila tu, od sve vekovne prošlosti, obavijena u Božjem srcu, kao vrsta vrhunskog samopožrtvovanog čina koji bi bio neophodan za ostvarenje ljubavi ako greh uđe u univerzum.

Ali ništa od ovoga nije zamislivo u okviru monističke doktrine o Bogu.

Ako je Bog usamljeno sopstvo, ljubav nije temelj Božijeg identiteta. A ako ljubav nije temelj Božijeg identiteta, samožrtvovanje pred licem zla je za Boga nezamislivo. Golgotski krst, kao krajnji čin božanskog samopožrtvovanja, ne može se logički izvesti iz premise da je Bog apsolutna singularnost.

Ali, o prelepe spoznaje koje čekaju one koji počinju sa pretpostavkom da je Bog večno zajedništvo božanskih osoba, množine, koje su savršeno jedno u ljubavi koja se daje!

Osnovna briga adventističkih pionira bila je da zadržimo razumevanje relacijske prirode Boga. Oni su odbacili trinitarni modalizam iz vitalno dobrog razloga, koji su eksplicitno naveli. Gledanje na Boga kao na jedno biće koje projektuje tri osobe imalo bi čisti teološki efekat negiranja Hristove božanske ličnosti koja se razlikuje od Očeve. Odnos između Oca i Sina zabeležen u Novom zavetu bi se tako pretvorio u puku šaradu koja nema nikakvu stvarnu suštinu. Pioniri su to uočili i s pravom su se suprotstavili trinitarnom modalizmu.

Uzimajući ozbiljno brigu pionira, Elen Vajt je shvatila da se ukupni efekat svođenja Boga na apsolutnu singularnost završava pretvaranjem Boga u ono što je ona nazvala „ništavilo“ ili „ne-entitet“. Na taj način, shvatila je, to služi kao kapija panteizma. Ona je razradila implikacije božanske ličnosti kao nužno interpersonalne. Ako je Bog uopšte lično biće, onda je Bog pluralitet ličnosti. Ovu perspektivu je postigla insistirajući da je „U Hristu život, izvoran, ne pozajmljen, neizveden“ i da je Sveti Duh „treće lice Božanstva“.

Ova je ideja za Elen Vajt bila toliko ključna za zdravu teološku konstrukciju, da je išla toliko daleko da je navela „ličnost Boga“ kao jedan od „stubova naše vere“, jedan od „starih međaša“ adventnog pokreta (Manuscript Release , No. 760, p. 9). Ona ovde ne koristi reč „ličnost“ na način na koji je mi danas koristimo za označavanje harizme ili ravnosti društvenih osobina pojedinca. Ona koristi reč da znači *osobnost*. Ona insistira da je svaki član Božanstva *osoba* različita od ostalih i da zajedno čine jednog Boga. Pozivajući se na Hristovu molitvu u Jovanu 17, ona je rekla: „Ovim rečima se jasno govori o ličnosti Boga i Njegovog Sina. Ličnost jednog ne ukida potrebu za ličnošću drugog“ (Pismo 232, 1903).

Ovo nas dovodi do možda najneverovatnijeg teološkog prestupa antitrinitarizma, a to je sledeće: svodeći Boga na usamljeno sopstvo, antitrinitarna doktrina svodi žrtvu Hrista na krstu na krajnji čin božanske egocentričnosti, što u suštini čini Golgotu paganskom žrtvom na kosmičkom nivou.

Pre nego što detaljno razradimo poentu, biće od velike pomoći da identifikujemo suštinsko pitanje u kosmičkom sukobu između dobra i zla.

SOTONA JE TEOLOG

Elen Vajt je iskristalizirala rat između dobra i zla na jedno bitno pitanje:

Da li je Bog u suštini egocentričan ili usredsređen na druge?

Nesebičnost, princip Božjeg carstva, je princip koji Sotona mrzi; samo njegovo postojanje on poriče. Od početka velike borbe on je nastojao da dokaže da su Božja načela delovanja sebična, i na isti način postupa sa svima koji služe Bogu. Pobijanje Sotonine tvrdnje je delo Hrista i svih koji nose njegovo ime. (Vaspitanje , str. 154)

Po svemu sudeći, đavo je teolog. On se bavi formulisanjem doktrina koje imaju konačni efekat poricanja da je „Bog ljubav“. Zaista postoji samo jedna stvar koju vrhunski neprijatelj želi: da zбриše ljubav iz univerzuma poricanjem njenog postojanja u Bogu. Dakle, onda, gde god nađemo na pravac teološkog ili filozofskog rezonovanja koje čine da je Bog nešto manje od čiste ljubavi koja se daje, đavolja završnica je servirana.

Pavle nas takođe obaveštava da Sotona deluje u areni ideja i da je rat između dobra i zla u osnovi teološki rat:

U kojima Bog svijeta ovoga oslijepi razume nevjernika, da im ne zasvijetli vidjelo jevanđelja slave Hristove, koji je obličje Boga, koji se ne vidi. 2. Korinćanima 4:4.

Jer oružje našega vojevanja nije tjelesno, nego silno od Boga na raskopavanje gradova, da kvarimo pomisli I svaku visinu koja se podiže na poznanje Božije, i robimo svaki razum za pokornost Hristu. 2. Korinćanima 10:4-5.

I nije čudo, jer se sam sotona pretvara u anđela svijetla. Nije dakle ništa veliko ako se i sluge njegove pretvaraju kao sluge pravde, kojima će svršetak biti po djelima njihovijem. 2. Korinćanima 11:14-15.

Sotonin plan je da zaslepi umove ljudi za jevanđelje, koje Pavle ovde definiše kao dobru vest o Božjoj istinskoj slici, ili karakteru, kako je otkriveno u Hristu. Implikacija je da se Sotona specijalizovao za proizvodnju laži o karakteru Boga. Dakle, Pavle objašnjava da mi vodimo svoj rat protiv Sotone tako što uništavamo „argumente“ ili shvatanja koji su u suprotnosti sa tačnim „znanjem“ o tome ko je i kakva je ličnost Bog. Kada Pavle kaže da se Sotona „pretvara u anđela svetlosti“, on misli da se Sotona predstavlja kao glasnik istine. Sotona deluje u okviru teoloških i filozofskih sistema. On je kanalisiran kroz propovedi i spise navodnih služitelja istine čiji je sveukupni efekat umanjivanje znanja o Božijoj ljubavi.

Čak i običan pregled istorije ideja otkriva da je monizam, u svojim različitim oblicima, verovatno najistaknutiji i najefikasniji koncept ikada izmišljen za poricanje ljubavi kao suštine Božjeg identiteta:

- Platonov *Apsolutno Jedan*
- Aristotelov *nepomični pokretač*
- *Usamljeni Bog* arijanstva
- *tri oblika* modalizma
- *Sve-je-Jedno-i-Sve-je-Bog* panteizma

U svakom slučaju, Bog je sveden na apsolutnu singularnost i depersonalizovanu silu, odsutan u dinamici odnosa, bez međuljudske razmene, bez ljubavi. Antitrinitarizam je jednostavno suptilni oblik monizma. Kao takav, on predstavlja značajne probleme za naše razumevanje Hristovog krsta.

KATASTROFALAN TEOLOŠKI ISHOD

Novi zavet iznova ponavlja i nedvosmislen je u svojim izjavama u vezi sa Hristovim identitetom. Prema Matejevom jevanđelju, beba rođena u Vitljevemu bila je niko drugi do „Bog s nama“ (Matej 1:23). Pavle izričito kaže da se „Bog javi u telu“ (1. Timotiju 3:16) i da je raspeti bio niko drugi do „Gospod slave“ (1. Korinćanima 2:8). Elen Vajt naglašava činjenicu da je žrtva koju vidimo da se dešava na Golgoti bila žrtva nikog drugog do Boga:

Onaj koji je sebe potčinio čovečanstvu bio je Veličanstvo neba, Tvorac svakog dobrog i savršenog dara. Dajući Sebe da iskupi naš svet, Hristos je dao Sebe kao živu žrtvu. On je lišio Sebe svojih visokih prerogativa, ostavio svoje slavne dvore, svoj presto i vrhovnu komandu, i osiromašio, da bismo se mi njegovim siromaštvom obogatili. (Znaci vremena, 22. april 1897)

Prema antitrinitarnom gledištu, onaj koji je umro na krstu bio je hronološki sekundarno i ontološki manje božansko biće koje je zauzimalo podređeni položaj pod „jednim istinitim Bogom“. U zavisnosti od toga koju verziju antitrinitarizma razmatramo, Hrist je bio ili stvoreno

božanstvo, rođeno božanstvo ili večno generisano božanstvo. Ali koja god reč se koristi da opiše kako je On nastao, poenta je da je On nastao. On, dakle, nije Bog u istom smislu kao i Otac. Postojala je tačka u kojoj je On počeo da postoji, pre koje nije postojao. JM Stivenson (JM Stephenson), pionir ranog adventizma, otvoreno je izrazio ovu ideju:

Ideja Oca i Sina pretpostavlja **prioritet postojanja** jednog, a **kasnije postojanje** drugog. Reći da je Sin star koliko i Otac, opipljiva je kontradikcija pojmova. Prirodna je nemogućnost da Otac bude mlad kao Sin, ili da Sin bude star kao Otac... Ideja o večnom Sinu je samoprotivrečnost. On, dakle, mora imati **poreklo**. Ali šta kaže Sveto pismo? Ono govore tačno kako jeste. Apostol Pavle, govoreći o Hristu, kaže: „Koji je obličje Boga što se ne vidi, koji je rođen prije svake stvari.“ Kološanima 1:15... Da bi bio takav, mora se odnositi na njegovu Božansku prirodu... Stvorenje označava stvaranje; dakle, da bi bio prvorođeni svakog stvorenja (kreacije), on mora biti **stvoreno biće**; i kao takav, njegov život i besmrtnost moraju zavisiti od Očeve volje, baš kao i anđeli, ili otkupljeni ljudi. (JM Stivenson, Adventistički pregled i subotni glasnik, 14. novembar 1854)

Stivenson je jednostavno veran krivoj premisi i izvlači biblijski stih iz konteksta da bi ga potkrepio. Očigledno zanemarujući veći narativ o zavetnom sinovstvu u Svetom pismu, Stivenson izoluje reči „Otac“ i „Sin“ i jednostavno pretpostavlja da Biblija koristi ovaj jezik u nastojanju da nas obavesti o drevnom poreklu Hrista kao stvorenog bića. On misli da je Bog „prirodni“ Otac, a Hristos „prirodni“ Sin, logično zahtevajući da Sin bude mlađi od Oca, jer to tako funkcioniše sa ljudskim očevima i sinovima. Kao rezultat toga, završavamo sa starijim Bogom koji stvara mlađeg Boga. A ta teološka premisa, zauzvrat, proizvodi upadljivo izobličjenje Božjeg karaktera kada dođemo do Hristove smrti pomirenja. Rezultat je najpogubniji teološki ishod koji se može zamisliti: Hristova žrtva na krstu na Golgoti bila je žrtva stvorenog bića Bogu za spasenje ljudi, a ne žrtva Boga za naše spasenje.

Ako je osoba koja umire na krstu u najmanju ruku manja od jednog i jedinog pravog Boga, imamo veliki teološki problem.

Koliko ogroman?

Pa, to bi značilo potpuno brisanje razlike između hrišćanskog jevanđelja i svih paganskih religija u istoriji.

Eto kako ogroman!

U suštini bismo rekli da je razlika između Hristove žrtve i svih paganskih žrtava u istoriji samo razlika u **veličini**, ali ne i u **vrsti**. Sledeći logiku antitrinitarizma iz njegove fatalne pogrešne premise, završavamo sa žrtvom Hrista na krstu kao krajnjom žrtvom umirenja u istoriju, potpuno pomračujući samopožrtvovanu Božju ljubav.

Kada se razmišlja o zameničkoj smrti Hristovoj, sve zavisi od identiteta zamene. Naša teologija – naša slika Boga – vitalno zavisi od toga da li je onaj koji visi na krstu Bog u najvišem smislu ili nije. Džon Stot (John Stott) ulazi u srž problema sa laserskom jasnoćom:

Prvi predlog je da je zamena bio čovek Hrist Isus, posmatran kao ljudsko biće i zamišljen kao pojedinac odvojen i od Boga i od nas, **nezavisna treća strana**. Oni koji počnu sa ovim a priori su otvoreni za ozbiljno iskrivljena shvatanja pomirenja i tako dovode istinu o zamenim na loš glas. Oni imaju tendenciju da predstave krst na jedan ili drugi od dva načina, u zavisnosti od toga da li je inicijativa bila Hristova ili Božja. U jednom slučaju **Hristos je zamišljan kako interveniše kako bi umirio gnevnog Boga** i iznudi od njega nevoljno dano spasenje. U drugom, intervencija se pripisuje **Bogu, koji nastavlja da kažnjava nevinog Isusa** umesto nas krivih grešnika koji smo zaslužili kaznu. U oba slučaja Bog i Hristos su odvojeni jedan od drugog: ili Hristos ubeđuje Boga ili Bog kažnjava Hrista. Ono što je karakteristično za obe prezentacije je da ocrnjuju Oca. **Nije voljan da sam strada, on umesto toga žrtvuje Hrista**. Nije voljan da oprašta, ali je nadvladan time što je Hristos to učinio. Na njega se gleda kao na nemilosrdnog ljudoždera čiji gnev mora da se smiri, čija nesklonost da deluje mora da se prevaziđe Isusovom samopožrtvovanom ljubavlju.

Ovakva gruba tumačenja krsta još uvek se pojavljuju u nekim našim jevanđeljskim ilustracijama, kao kada opisujemo Hrista da dolazi da nas izbavi od Božijeg suda, ili kada ga prikazujemo **kao dečaka koga bičuju, koji je kažnjen umesto pravog krivca**, ili kao gromobran na koji se odbija smrtonosni električni naboj. (Džon Stot, Hristov krst (The Cross of Christ) , str. 150)

Ljudsku istoriju karakteriše ritualno žrtvovanje. To uopšte nije jedinstveno. Skoro svaka drevna paganska religija uključuje neki element prakse, u rasponu od žrtvovanja novca i zadovoljstava do žrtvovanja životinja i ljudi. Lako se može pretpostaviti, a često i jeste, da je Hristova žrtva bila samo većeg obima od paganskih žrtava. Ja predlažem da je to takođe suštinski drugačija vrsta žrtve.

Paganska ideja žrtvovanja je u suštini transakciona, dok je hebrejska ideja zavetna. Razlika između ova dva koncepta je ključna, jer prvi blokira našu percepciju Božje ljubavi, a drugi veliča Božju ljubav.

Transakciona ideja sugeriše da se ljudska bića žrtvuju *Bogu* kako bi dobili *od Boga* ono što On inače ne želi da da. Žrtvovanje Bogu ima zaslugu ili kupovnu moć kod Boga. To menja Boga, čineći Ga voljnim da voli, daje naklonost ili blagosilja one koji Mu prinose žrtvu. U paganskoj shemi misli, žrtva deluje na Boga, menjajući Njegovo osnovno držanje prema čoveku koji se žrtvuje.

Zavetna ideja žrtvovanja sugeriše da žrtvu prinosi *Bog za* ljudska bića, a *ne ljudska bića* Bogu. Bog prinosi žrtvu jer nas već voli, kao zalog svoje vernosti nama. Za žrtvu se može reći da ima zasluge samo u smislu da je Bog, sam po sebi, u Sebi, zadovoljio svoju pravednu mržnju prema grehu, kada oprašta grešnicima. On se ponaša na ovaj požrtvovan način isključivo zbog toga ko je On, a ne zato što smo mi učinili bilo šta da promenimo Njegovo srce prema nama. Posmatrano kroz zavetno sočivo, Isusova smrt na krstu se shvata kao krajnje delovanje na osnovu Božjeg obećanja da će ostati veran čovečanstvu po svaku cenu, koliko god da ga to košta.

U okviru jevrejskog narativa, Isusova zamenička smrti na krstu je delo zaveta koji je Bog sklopio sa svetom preko Avrama i njegovih potomaka (1. Mojsijeva 15). Ono što vidimo da se dešava na krstu na Golgoti nije žrtva pomirenja koja je data Bogu, već pre zavetna žrtva koju je dao Bog. U ličnosti Hrista, sam Bog vasiono daje svoj život u vernoj zavetnoj ljubavi prema Njegovim stvorenjima.

JEDNAKOST JE SVOJSTVENA BOŽJOJ SUŠTINI

Ako je samo žrtvovanje konačni čin ljubavi na svom kraju, osoba koja visi na krstu Golgote mora biti Bog u najvišem smislu, inače bi Hristova smrt bila vrhunski čin sebičnosti, a ne ljubavi.

Po mišljenju Elen Vajt, apsolutna ontološka jednakost Hrista sa Ocem razlikuje Njegovu smrt na krstu od svake druge žrtvene transakcije u ljudskoj istoriji:

Hristov položaj sa Njegovim Ocem je položaj **jednakosti**. To mu je omogućilo da postane žrtva za greh za prestupnike. Bio je sasvim dovoljan da uveliča zakon i učini ga časnim. (That I May Know Him, p. 292, 1893)

Ovo je izuzetno jednostavan, a ipak dubok uvid. Zapazite da je Hristova žrtva kao „žrtva za greh za prestupnike“ služila „da bi se uveličao zakon“ Božji. I primetite da da bi se dogodilo veličanje Božijeg zakona, onaj koji umire na krstu mora biti jednak Ocu. Šta ovo znači? Pa, Božji zakon je ljubav. Zato razmislite o ovome: ako je krst trebalo da uveliča Božji zakon ljubavi, Bog mora biti taj koji trpi i umire na krstu. Da osoba na krstu nije jednaka Ocu, ta nejednakost bi krst učinila vrhunskim činom *uzimanja* sa Božje strane, a ne vrhunskim činom *davanja*.

Golgota je delo zakona, principa, istine koja je ugrađena u samu stvarnost. Taj zakon je ljubav, a ljubav deluje na specifičan način:

- Ljubav je integritet odnosa, a ljubav pati kada je njen relacioni integritet narušen.
- Ljubav se odlikuje vernim sjedinjenjem, a ljubav boli kada se njena zajednica raskine.
- Ljubav je recipročno davanje, a ljubav se muči kada prestane davanje na bilo kojoj strani veze.

Nema ničeg proizvoljnog ni u čemu od ovoga. To nije magija, kao da Bog priziva nekakav efekat i nameće ga stvarnosti. Smrt Hristova na krstu nije Bog koji traži proizvoljnu cenu patnje i smrti u zamenu za svoju milost. Umesto toga, to je delotvornost principa ljubavi koja daje sebe do najdalje krajnosti kao odgovor na greh. Bog ne može prestati da nas voli. Ako ga ne volimo zauzvrat, On će i dalje slediti da nas voli po svaku cenu za sebe. Bog je ljubav i ne može biti drugačije. Bog je, dakle, uvek u procesu da bude upravo ono što jeste, uvek u procesu izvođenja svoje osnovne suštine u bilo kom obliku koje okolnosti zahtevaju.

Čak i kada bi svi slobodni moralni činiooci u univerzumu bili neverni Bogu, Bog bi nastavio da bude veran bez obzira na ishod za sebe, čak i do tačke potpunog trošenja samog sebe. I to je

učinio u Hristu na Golgoti. Kada Biblija kaže: „Bog je ljubav“, to znači da će Bog ostati veran svima drugima iznad i ispred sebe, po svaku cenu za sebe, čak i ako je ta cena On sam.

U Filipljanima 2:5-8, Pavlova logika pomirenja ide ovako:

- Onaj koji je po prirodi bio Bog, postao je čovek,
- dobrovoljno ispraznio Sebe od prerogative koje mu pripadaju kao Bogu,
- da bi On dao Sebe, kao Boga, pobedivši smrti u naše ime.

Antitrinitarna logika teče ovako:

- božansko biće koje je Bog davno uveo u postojanje,
- žrtvovan od Boga,
- tako je neko drugi osim Boga stradao i umro za naše spasenje.

U prvom slučaju, Bog se žrtvuje. U drugom slučaju, Bog zahteva žrtvu drugog. U prvom slučaju, Božja pravda se zadovoljava u Njemu samovoljnom žrtvom Njega. U drugom slučaju, Božja pravda je zadovoljena žrtvom drugog Njemu.

Neizbežno je da antitrinitarna doktrina posmatra Isusa na neki način kao Boga ne u potpuno istom smislu u kojem je Otac Bog. Priznaje se da je Hristos „Bog“ u nekom smislu, ali definitivno ne u jednakom, savečnom smislu sa Ocem. U ovom slučaju, antitrinitarna doktrina je oblik paganizma, jer zamišlja da je božanstvo, ili božanstvenost, dostižno stanje za bića koja nisu Bog u krajnjem smislu.

Ako uklonimo ideju urođene, večne veze iz naše doktrine o Bogu, ostaje nam prilično dijabolična slika Boga po najmanje dve tačke:

1. Izvan trinitarne doktrine o Bogu, u nekom trenutku našeg rasuđivanja Bog mora biti zamišljen kao apsolutna singularnost čistog ega i/ili sile bez ljubavi. Izaberite, ali obe opcije su prilično mračne.
2. Izvan trinitarne doktrine o Bogu, krst se ne može shvatiti kao božanski čin čiste samopožrtvovane ljubavi, već se mora posmatrati kao Bog koji traži žrtvu za ljudsko spasenje od nekoga drugog osim od sebe.

Ili možemo da ga razložimo ovako:

- Ako je, daleko u prošlost večnosti, na najosnovnijem nivou božanske stvarnosti, Bog apsolutni,
- i ovaj apsolutni u nekom trenutku je prouzrokovao da postoji još jedan,

- a onda, kada je neko morao da strada i umire za pale ljude, ovaj istinski Bog je poslao onoga koga je stvorio da strada i umre umesto Sebe,
- pa, onda smo licem u lice, ne sa najneverovatnijim činom samopožrtvovane ljubavi koji se može zamisliti, već sa najstrašnijim činom sebičnosti koji se može zamisliti.

Golgota je ili dokaz da je Bog ljubav ili dokaz da je Bog krvožedno čudovište. Ako je Bog taj koji pati i umire na Golgoti, onda se pokazalo da je osnovna Sotonina laž – Bog je sebičan – lažna. Ali ako je onaj koji pati i umire na Golgoti neko drugi a ne Bog, onda dobrodošli u najgoru sliku Boga koju ljudski um može zamisliti. Dobrodošli u univerzum u kojem je najmoćnija osoba koja postoji u suštini sebična.

RAZDVAJANJE BOGA

Vratite se briljantnom uvidu Džejsma Vajta. Ako je Hristos večni Bog, razmišljao je Džejms, onda nam je potreban konceptualni jezik da opišemo Oca i Sina koji prethodi njihovim funkcionalnim ulogama Oca i Sina. Tako je Džejms predložio da o njima dvoje razmišljamo kao o „firmi (korporativnoj jedinici) jednake moći“.

Jednaki.

To je vitalna tačka.

Jer ako su oboje Bog, onda moraju biti suštinski, ontološki, apsolutno, večno jednaki!

Elen Vajt je zatim proširila Džejmsov jezik da uključi Svetog Duha, namerno izlažući trinitarnu doktrinu o Bogu. Kao što je ranije napomenuto, ona je koristila različite termine da bi prikazala tri člana Božanstva onakva kakva postoje, osim njihovih uloga Oca, Sina i Duha:

- . . . tri najsvetija bića na nebu. Propovedi i besede , knjiga. 1, str. 367
- . . . tri velike, beskonačne sile. Propovedi i besede , knjiga. 2, str.167
- . . . tri velike sile na nebu. Isto. , str. 295
- . . . tri sveta nebeska dostojanstvenika. Sinovi i kćeri Božiji , str. 351
- . . . tri velika lična dostojanstvenika i sile nebeske. Isto. , str. 351
- . . . tri najveće sile u univerzumu. Znaci vremena , 16. avgust 1905
- . . . tri velika i slavna nebeska lika. Izdanja manuskripta , knjiga. 6, str. 389
- . . . tri sile Božanstva. Zapisnik Australijske unije konferencija, 7. oktobar 1907
- . . . tri velike predstavnika. Zavidljujuća blagodat, str. 150
- . . . tri predstavnika nebeske vlasti. Izdanja manuskripta, knjiga. 6, str. 29
- . . . tri živa lica Nebeskog trija. Evangelizam , str. 615

U domenu Božje sopstvene božanske stvarnosti — pre i izvan svih naših materijalnih i reproduktivnih kategorija kao stvorenih bića — Bog se sastoji od „tri žive osobe Nebeskog trija“. Bog, u celom Božijem transcendentnom božanstvu, sastoji se od tri žive osobe, tri jednake sile, tri velike sile, koje su jedna po prirodi, jedna po karakteru, jedna u ljubavi.

Naravno, ovo nam je teško da shvatimo, jer smo mi kontingentna bića ograničena na materijalne i reproduktivne kategorije koje uključuju rođenje, početak postojanja i razvojne procese. Mi smo muškarci i žene, koji postaju muževi i žene, koji rađaju sinove i kćeri. Mi smo rođeni i rađamo. To smo mi. Stoga nam je teško da zamislimo kategorije bića i postojanja koje suštinski prevazilaze ono što jesmo. Stoga, kada Bog izađe iz Sebe u bilo kom posredovanom obliku da bi nam Sebe učinio dostupnim, postoji rizik da ćemo izjednačiti posredovani oblik sa Božjom konačnom prirodom kao Bogom. Džejms je to počeo da shvata i preduzeo je vitalni teološki korak ka razjašnjavanju suštinske jednakosti koja nužno mora postojati unutar Božje stvarnosti. Elen Vajt je razumela poentu sa većom jasnoćom i u osnovi je rekla: *Zamislite Boga kao nebeski trio ličnih bića koja dele jednaku moć.*

Ovde, upravo ovde, mi smo postavili teološki temelj na kome ćemo izgraditi lepu koherentnu teologiju pomirenja, u kojoj je žrtvu za naše spasenje podneo Bog, a ne da je to žrtva Bogu.

Pošto je identifikovala Boga kao tri jednake i večne sile, Elen Vajt je tada bila u stanju da artikuliše Hristovu smrt na krstu kao događaj koji je uključivao „razdvajanje božanskih sila“ (SDA Biblijski komentar , vol. 7, str. 924) . Ovde je, opet, upotrebila jezik Džejmsa Vajta da bi prenela ideju da je žrtva za naše spasenje podrazumevala presecanje večnog jedinstva tri velike sile koje čine Nebeski trio. Da se vratimo na jezik Džejmsa Vajta, razdvajanje božanskih sila prvo je uključivalo jednog člana „firme jednake moći“ koji je izašao iz firme da bi postao član ljudske rase. Dok je Džejms samo rekao da je Hristos izašao „iz ove firme na određeno vreme“, Elen Vajt je proširila ideju rekavši da je Hrist izašao zauvek:

Uzimajući našu prirodu, Spasitelj se vezao za čovečanstvo vezom koja se nikada neće prekinuti. Kroz večne vekove On je povezan sa nama... Da bi nas uverio u svoj nepromenljivi savet mira, Bog je dao svog jedinorodnog Sina da postane član ljudske porodice, da zauvek zadrži svoju ljudsku prirodu... Bog je usvojio ljudsku prirodu u ličnosti Svoga Sina i odneo je na najviše nebo... U Hristu su zemaljska porodica i nebeska porodica povezane zajedno. Proslavljeni Hristos je naš brat. Nebo je sadržano u čovečanstvu, a čovečanstvo je obavijeno u krilu Beskrajne ljubavi. (Čežnja vekova , str. 25-26)

Zapanjujuće, jedan od članova Nebeskog trija, koji je oduvek i samo bio Bog za sve večne vekove pre poduhvata stvaranja-iskupljenja, dobrovoljno je postao član ljudskog roda, ne na privremeni period, već za sve večne buduće vekove.

Uokvirujući Hristovu žrtvu kao „razdvajanje božanskih sila“, Elen Vajt deluje u okviru zaveta, koji otvara naše umove za samopožrtvovanu Božju ljubav sa zadivljujućom jasnoćom i lepotom. Avramu je otkrivena težina žrtvenog iskušenja koje Bog mora da izdrži da bi održao savez sa čovečanstvom. Abram u je naredeno da iseče tri žrtvene životinje i položi odsečene delove jedan naspram drugog, formirajući put između njih. Bog se tada pojavio kao plamena baklja i prošetao

stazom između delova. „Taj dan učini Gospod zavjet s Avramom“ (1. Mojsijeva 15:18). Zavet je uključivao Boga koji je izrekao svečanu zakletvu da će Bog biti razdvojen da bi spasio čovečanstvo. Kada je Danilo prorekao o dolasku Mesije i Njegovoj žrtvi pomirenja, upotrebio je i jezik zavetne žrtve, takođe: „pogubljen će biti pomazanik i ništa mu neće ostati“ (Danilo 9:26).

Reč „razdvojiti“ znači „rascepati, podeliti, cepati, kidati, razdvajati“. I to je upravo ono što je Bog pretrpeo da nas spase. „Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?“ (Matej 27:46). Bog je pretrpeo strašno raskidanje božanskog bića da bi održao savez sa čovečanstvom.

Spasitelj nije mogao da vidi kroz vrata groba. Nada Mu nije prikazala njegov izlazak iz groba kao pobjednika, niti Mu rekla da je Otac prihvatio žrtvu. Plašio se da je greh toliko uvredljiv za Boga da je njihovo razdvajanje trebalo da bude večno. (Čežnja vekova , str. 753)

Uzimajući čovečanstvo na Sebe u utelovljenju, a istovremeno zadržavajući svoje božanstvo, Bog se dobrovoljno podvrgao ograničenjima ljudske prirode kako bi Njegova zavetna zakletva bila stavljena na krajnji ispit, dokazujući tako svoju ljubav nesebičnu i istinitu. Odbacivši svoje božanske privilegije i moći (Filipljanima 2:5-8), Bog je, u ličnosti Isusa Hrista, ušao u punu iskustvenu stvarnost našeg greha i krivice. „Metnut među zločince“, On je poneo „grijehe mnogih“ (Isaija 53:12). Tokom dugog vremenskog perioda suočio se sa mračnim užasom potpune odvojenosti od Oca i Duha, nesposoban da vidi život iza groba. Nada u vaskrsenje bila je izbrisana iz Njegovog pogleda našim grehom. Pa ipak, On je rekao Petru da je žrtva njegovog života bila dobrovoljna, jer je u bilo kom trenutku mogao da pozove od Oca legije anđela da ga izbave (Matej 26:53). Bog u Hristu je bio voljan da pretrpi užasnu propast večne smrti, u kojoj zauvek prestaje da postoji, da umre večnom smrću iz koje možda neće biti vaskrsenja, umesto da dozvoli čovečanstvu da doživi istu sudbinu. Hristov krst je vrhunsko otkrivenje Božje ljubavi, koje zauvek stavlja jasno da Tvorac univerzuma bukvalno voli sve druge više od svog sopstvenog postojanja.

Čitav zavetni narativ Svetog pisma je pokazan na krstu Golgote zbog svog konačnog značenja. Ali ne propustite ovu tačku: za logiku priče je od vitalnog značaja da se Bog — i ništa manje od Boga — podvrgne razdvajanju zbog zaveta kako bi se potvrdio Njegov zalog verne ljubavi. A to znači da Bog mora biti poznat kao večna relacija ljubavi, tako da kada posmatramo Hristovu žrtvu na Golgoti, možemo da uočimo da je to Božja sopstvena žrtva samog Boga. Da bi odvajanje Boga od Boga bilo stvarno na Golgoti, trebalo bi da postoje osobe, množina, u stvarnom odnosu jedna sa drugom unutar parametara unutrašnje i božanske stvarnosti Boga, koje bi mogle da prođu kroz to razdvajanje. Ako zamislimo Boga kao konačnog bez ikakvog odnosa, koji postoji u dalekim dometima prošlosti večnosti kao usamljeno sopstvo, i da postoji bez drugih i, prema tome, bez aktivne ljubavi, nezamislivo je da bi Bog mogao da pretrpi patnju i žrtvu. Ostaje nam ravnodušni Bog Platona i Aristotela.

U grčko-paganskoj shemi mišljenja, Bog je apsolutni (monizam), stoga je Bog iz jedne supstance sa svim stvorenim (panteizam), stoga je Bog bezosećajan (bez strasti ili osećanja) i stoga nesposoban da podnese bilo kakvu stvarnu patnju. Ali u hebrejskom narativu, Bog je zavetni odnos. Odnosno, Bog je večno uključen u najemotivniji međuljudski odnos koji se može

zamisliti, definisan beskrajnim davanjem i primanjem ljubavi između različitih, ali integrisanih osoba. Bog nije samo svemoguć, sveznajući i sveprisutan, već i intenzivan u ljubavi. Bog je sama ljubav koja se daje, a strastvena Hristova ljubav na Golgoti otkriva ovu uzvišenu stvarnost.

Sada, dakle, kada shvatimo Boga kao „firmu jednake moći“, spremni smo da shvatimo Hristovu žrtvu kao krajnji učinak te moći. Istražujući u tom pravcu, naša otkrića u sledećem poglavlju će biti neverovatno iznenađujuća.

DEVETO POGLAVLJE – NEGIRANI ZAVET

„Način na koji krst preoblikuje stvarnost je toliko revolucionaran da će neizbežno izravnati sve sisteme dominacije i uspostaviti harmoniju jednakosti za razliku od bilo čega što je svet ikada poznavao.“

Postoji psihologija koja leži neposredno ispod površine antitrinitarne slike Boga, kao što je slučaj sa svim teološkim orijentacijama. Antitrinitarizam je teologija Boga koja služi da se formuliše fundamentalno hijerarhijsku strukturu stvarnosti. Nasuprot tome, zavetni trinitarizam sugerise da je stvarnost fundamentalno struktura jednakosti. Svaka od dve perspektive podrazumeva, ne samo teorijsku ideju, već i sociološku strukturu sa implikacijama na ljudske odnose.

Jedna od najfascinantnijih knjiga u mojoj biblioteci koju je napisao A. Okečakvu Ogbonaja (A. Okechukwu Ogbonnaia), nosi opisni naslov, O komunitarističkom Božanstvu: afričko tumačenje Trojstva (On Communitarian Divinity: An African Interpretation of the Trinity). Među mnogim odličnim uvidima u knjizi, ovaj se ističe kao vitalan:

Gotovo je istinito reći da način na koji neko zamišlja i govori o Bogu utiče na način na koji živimo sa drugim ljudskim bićima.

Efekat se takođe kreće u suprotnom smeru: često smo privučeni datoj teološkoj perspektivi jer ona podržava način na koji želimo da odnosi funkcionišu.

Poenta je da je ono što verujemo o Bogu izuzetno važno!

Elen Vajt objašnjava koliko je to izuzetno:

Ceo duhovni život oblikovan je našim shvatanjem Boga; i ako negujemo pogrešne poglede na Njegov karakter, naše duše će pretrpeti štetu. (Pregled i glasnik, 14. januar 1890)

U ovom poglavlju, predložiću da je antitrinitarna slika Boga štetna za dušu zbog činjenice da prikazuje Boga kao suštinski jednostranog, hijerarhijskog i orijentisanog na moć. Iz te premise, odnosi će težiti da se održe ili poprime jednostrane, hijerarhijske strukture orijentisane na moć.

SUBORDINACIONIZAM

Antitrinitarizam smatra da je Bog Otac „jedini pravi Bog“ i hronološki i ontološki. Zatim je u nekom trenutku na putu u usamljenom postojanju Boga On ili stvorio ili rodio Sina. Sin Božiji se smatra Bogom u sekundarnom smislu, a Sveti Duh se smatra emanacijom Oca. Dakle, evidentna je organizaciona struktura u kojoj je Otac nad Sinom, a Sin pod Ocem. To se zove subordinacionizam: „doktrina da je prvo lice Svetog Trojstva superiornije drugom, a drugo trećem” (dictionari.com).

Drugim rečima, Bog je hijerarhijska struktura moći.

Antitrinitarizam i subordinacionizam čine teološku građevinu koja je u potpunosti izgrađena na nebiblijskom tumačenju biblijske reči „rođeni“¹². Ignorišući narativ o sinovstvu Starog zaveta, koji je izvor novozavetne upotrebe reči „rođeni“, zagovornici antitrinitarizma ekstrapoliraju iz reči „rođeni“ da je Isus rođen od Oca i da je, stoga, podređen Ocu. Ovo tumačenje „rođenog“ onda određuje njihovo pogrešno tumačenje Pavlove izjave o odnosu između Hrista i Oca u 1. Korinćanima 15:28.

A kad mu [Hristu] sve pokori, onda će se i sam sin pokoriti onome [Ocu] koji mu [Hristos] sve pokori, da bude Bog [Otac] sve u svemu.

U ovom odlomku, zagovornici antitrinitarizma misle da čitaju izveštaj o Hristu koji je „pod“ Ocem na osnovu toga što je Otac veći Bog, a Hristos manji Bog koga je Otac izneo u postojanje. Ali u ovom odlomku Pavle ne razrađuje Božju hijerarhijsku stvarnost pre stvaranja čovečanstva. On artikuliše zavetnu svrhu koju je postigao Hristos kao član ljudskog roda u odnosu na Boga Oca. Hristos je naš novi reprezentativni poglavar, koji zauzima mesto koje je Adam napustio. Pavle ne pokušava da nas ubedi da je Božije unutrašnje društveno uređenje hijerarhijsko, već da je čovečanstvo, u Hristu, vraćeno pod Božje okrilje¹³.

Sve ideje imaju implikacije. Premisa vodi do niza logičkih dedukcija. Moja koncepcija Boga će značajno uticati na način na koji opažam i odnosim se prema ljudima i način na koji formulišem sva svoja sekundarna doktrinarna uverenja.

U okviru zvaničnih doktrinarnih izjava Crkve adventista sedmog dana, možemo videti da postoji direktna veza između onoga što verujemo o Bogu i onoga što verujemo o crkvi. Kao što smo ranije videli, Osnovno verovanje broj 2 Crkve adventista sedmog dana drži da „Postoji jedan Bog: Otac, Sin i Sveti Duh, jedinstvo tri Osobe iste večnosti.“ Sa teološke premise, Osnovno verovanje broj 12 i 14 o Crkvi i jedinstvu, artikuliše crkveno gledište:

Crkva je Hristovo telo, zajednica vere čija je glava sam Hrist... Crkva je jedno telo sa mnogim članovima pozvanim iz svakoga naroda, plemena, jezika. U Hristu smo nova stvorenja; razlike među nama ne smeju biti po rasi, kulturi, obrazovanju i nacionalnosti, kao ni razlike između visokih i jednostavnih, bogatih i siromašnih, muškaraca i žena. Svi smo mi jednaki u Hristu, koji nas je jednim Duhom povezao u jednu zajednicu sa sobom i jedne s drugima; mi treba da služimo i da nam se služi bez ikakve podvojenosti i rezerve. Otkrivenjem Isusa Hrista u Svetome pismu delimo istu veru i nadu, i dopiremo do svih jednim svedočenjem. Ovo zajedništvo ima svoj izvor u jedinstvu trojednog Boga.

Obratite pažnju na ključne reči: „Svi smo jednaki u Hristu.“ Doktrina o Trojstvu koju drže adventisti sedmog dana predstavlja egalitarnu viziju Boga koja daje egalitarnu viziju crkve. Tok

¹² Da, postoje trinitarne grane hrišćanske teologije koje se slažu sa subordinacionizmom, pre svega katolicizam i kalvinizam (reformisana teologija), i oba imaju svoje razloge. Ali drugi teološki sistemi leže izvan okvira našeg sadašnjeg razmatranja antitrinitarizma.

¹³ Za detaljan egzegetski pregled 1. Korinćanima 15:28, videti knjigu Sinovstvo Hristovo.

misli je prelepo jednostavan. Verujemo u suštinsku jednakost svih ljudskih bića kao prirodni rezultat našeg verovanja u suštinsku jednakost tri člana Trojstva.

Premisa: Bog je jedinstvo tri Osobe iste večnosti.

Zaključak: Crkva je zajednica jednakih koji čine jedno telo.

Bog kao Nebeski Trio jednakih, osoba iste večnosti, čini teološku premisu koja neizbežno vodi ka egalitarnoj ekleziologiji. Ako se Božja konačna stvarnost sastoji od relacije jednakosti, onda je relaciona jednakost zamisliva za Hristovo telo. Nasuprot tome, posmatranje Boga kao usamljenog sopstva koje prouzrokuje postojanje Sina i iz koga proizilazi Sveti Duh, predstavlja teološku premisu koja neizbežno vodi ka hijerarhijskoj ekleziologiji.

Zaista, postoje samo dve osnovne doktrine o Bogu od kojih možete izabrati:

1. Bog je usamljeno vrhovno biće, sa Hristom koji nastaje posle Boga i stoga je pod Bogom. U ovom slučaju, živimo u univerzumu koji je inherentno strukturiran za hijerarhijsku dinamiku moći.
2. Bog je relaciona sinergija tri jednake osobe koje su jedna po prirodi i karakteru. U ovom slučaju, živimo u univerzumu koji je inherentno strukturiran za jednakost slobodnih osoba koje koegzistiraju u ljubavi.

Ukratko, univerzum je organizovan ili za silu ili za ljubav. A ako je univerzum organizovan za ljubav, možda je sama ljubav sila, ali sila druge vrste.

KRST JE BOŽIJA SILA

Pavle je shvatio da je Hristova žrtva samog Sebe na krstu imala za posledicu, u principu, sve strukture moći sveta. Isus je postigao ovaj monumentalni zadatak, objašnjava Pavle, tako što je pokrenuo sasvim drugu vrstu moći, silu takve veličine da će neizbežno „uništiti“ sve što joj je suprotno. Način na koji krst preoblikuje stvarnost je toliko revolucionaran da će neizbežno izravnati sve sisteme dominacije i uspostaviti egalitarnu harmoniju za razliku od svega što je svet ikada poznavao.

Jer je riječ krstova ludost onima koji ginu; a nama je koji se spasavamo sila Božija. Jer je pisano: pogubiću premudrost premudrijeh, i razum razumnijeh odbaciću. Gdje je premudri? Gdje je književnik? Gdje je prepirač ovoga vijeka? Ne pretvori li Bog mudrost ovoga svijeta u ludost? Jer budući da u premudrosti Božijoj ne pozna svijet premudročću Boga, bila je Božija volja da ludoščću poučenja spase one koji vjeruju. Jer i Jevreji znake ištu, i Grci premudrosti traže. A mi propovijedamo Hrista razapeta, Jevrejima dakle sablazan a Grcima bezumlje; Onima pak koji su pozvani, i Jevrejima i Grcima, Hrista, Božiju silu i Božiju premudrost. Jer je ludost Božija mudrija od ljudi, i slabost je Božija jača od ljudi. 1. Korinćanima 1:18-25

Pavle ovde koristi poetsku ironiju da bi jasno izneo svoju poentu. Mudrost sveta uopšte nije mudrost, već ludost, a „ludost Božija“ je prava mudrost. Šta bi moglo biti na izgled gluplje za svet koji to posmatra, sa njegovom zavisnošću od hijerarhijske dinamike moći, da najmoćnija osobu u univerzumu, sam Bog, odbija da upražnjava svoju moć da bi se sačuvao od napada svojih neprijatelja?

Pavle nedvosmisleno kaže da je Isusova smrt na krstu — koja na prvi pogled izgleda kao potpuna slabost i poraz — „Božja sila“. Pavle se ovde poigrava rečju „moć“ kako bi je preformulisao, kako bi ponudio novu definiciju moći. On je potpuno svestan da svet definiše moć kao čiste mišiće i snagu, kao vršenje vlasti nad ljudima. I pored svega toga, on u suštini kaže: Ne, to uopšte nije moć, već slabost. *Jedina prava sila je prikazana na krstu, sa samim Bogom koji dobrovoljno daje svoj život za svoje neprijatelje, ne dajući ništa osim bezrezervnog milosrđa, oprostaja i ljubavi.* Dakle, to je to prava moć, jer potpuno menja igru menjajući kategorije i definicije. Hristov krst je potpuno pomerio centar za sve odnose, tako da je sila postala slabost, a slabost sila. Stvarnost kakvu poznajemo je preokrenuta u Hristu. Krajnji cilj više nije imati poziciju moći nad drugima, već imati poziciju služenja pod drugima, što je druga vrsta moći. U stvari, imati moć nad drugima nikada nije bila prava moć. Samo što smo svi bili prevareni privlačnošću samouzvišenja, pa smo zamišljali da je gore gore a dole dole. U stvarnosti, gore je dole, a dole je gore.

Svet je prirodno uređen hijerarhijski. Još od pada Adama i Eve, ljudska bića su se takmičila jedni sa drugima, nastojeći da dominiraju jedni nad drugima, uspostavljajući redove, potčinjavajući slabe pod jake i generalno pretpostavljajući da jedini način da se organizuju ljudi je sistem koji polazi odozgo prema dole.

Zašto tako prirodno razmišljamo na ovaj način?

Ako pokušamo da uzmemo u obzir širi biblijski narativ, podsetićemo se da je greh u svet uneo megaloman koji je uzdizao moć, po imenu Lucifer. Postao je opsednut zabludnom težnjom da se uzvisi nad Bogom i zauzme presto svemira (Isaija 14:12-14).

Zatim je ovaj moćni pali anđeo doveo čovečanstvo u pobunu protiv Boga na istoj premisi (1. Mojsijeva 3:1-5). Princip greha je ušao u ljudsku psihu u vidu želje da se postavi sebe iznad drugih i, na kraju, iznad samog Boga. Jednom kada je ovaj đavolski princip uveden u ljudski misaoni proces, nastavio je da zarazi sve odnose. Ovo je postalo očigledno Adamovim neposrednim porivom da se opravda okrivljavanjem Eve, i Evinim impulsom da se opravda okrivljavanjem zmije. I Adam i Eva su, implicirano, krivili Boga (1. Mojsijeva 3:11-13). Neposredno nakon njihovog pada, Bog je objasnio prvim ljudima da je deo prokletstva greha to što će oni sada biti skloni da se upuštaju u rivalstvo jedni protiv drugih, svaki želeći da dominira nad drugim, što rezultira opštom istorijskom putanjom da muškarci dominiraju nad ženama (1. Mojsijeva 3:16).

Sledeće poglavlje priče otkriva početke rivalstva među braćom i sestrama, pri čemu je Kajin ubio svog brata Avelja (1. Mojsijeva 4). Kain je tada postao prvi graditelj grada, što ga je učinilo osnivačem civilizacije nakon greha, pokrećući čovečanstvo ka razvoju sistemskog zla, koje će biti olakšano kroz hijerarhijske strukture (1. Mojsijeva 4:17). Nekoliko generacija kasnije,

Lameh je odlučio da sledi primer osvete koju je dao Kajin, ubivši čoveka samo zato što ga je ranio (1. Mojsijeva 4:23-24). Malo nasilje je ubrzo postalo veliko nasilje. Vremenom je nasilje zahvatilo svet do te mere da je „kraj svakog tela“ — ili izumiranje čovečanstva putem pandemijskog nasilja — postalo neizbežno. Kao rezultat toga, Bog je našao za neophodno da interveniše u potopu kako bi spasio ljudski rod (1. Mojsijeva 6:1-8).

Posle Potopa, Kainov naslednik po imenu Nimrod postao je osnivač Vavilona i Ninevije, gradova organizovanih po principu samouzdizanja (1. Mojsijeva 10:8-12; 11:1-9). Vavilon tada postaje ozloglašeni Vavilon iz istorije, koji karakteriše samouzdizanje i nasilje (Danilo 2-4), toliko da vavilonski kralj postaje biblijski tip samog Sotone, koji je iznedrio ideologiju samouzdizanja na prvom mesto (Isaija 14). Vavilon se zatim pojavljuje u celom Svetom pismu kao vrhovni tip carstva samouzdizanja i nasilja, sve dok konačno ne postane metafora eshatološkog carstva zla koje će se urušiti pod teretom sopstvene represivne dinamike sile (Otkrivenje 14-18).

Pavle nastavlja:

Jer nijesam mislio da znam što među vama osim Isusa Hrista, i toga raspeta. I ja bijah među vama u slabosti, i u strahu i u velikom drktanju. I riječ moja, i poučenje moje ne bijaše u nadgovorljivijem riječima ljudske premudrosti, nego u dokazivanju Duha i sile. Da vjera vaša ne bude u mudrosti ljudskoj nego u sili Božijoj. Ali premudrost govorimo koja je u savršenima, a ne premudrost vijeka ovoga ni knezova vijeka ovoga koji prolaze. Nego govorimo premudrost Božiju u tajnosti sakrivenu, koju odredi Bog prije svijeta za slavu našu; Koje nijedan od knezova vijeka ovoga ne pozna; jer da su je poznali, ne bi Gospoda slave razapeli. 1. Korinćanima 2:2-8

Poenta je toliko bitna da se Pavle ponavlja. On obrazlaže ovako:

- Svet funkcioniše na osnovu pretpostavljenih pojmova mudrosti i moći koji su zapravo glupost i slabost.
- Isus je došao na svet i otkrio mudrost koja je toliko kontra intuitivna za ljudsko razmišljanje da nam to izgleda kao ludost. On je pokrenuo kvalitet moći toliko suprotan dinamici moći sveta da nam to izgleda kao slabost.
- Univerzalna zabluda je toliko duboka da dok su mudri naučnici i posrednici moći u svetu razapinjali Hrista, nisu bili svesni šta su zaista radili. Dok su vršili svoju navodnu „moć“ u skladu sa svojom navodnom „mudročću“, oni su zapravo razapinjali nikog drugog do „Gospoda slave“. Da su znali da to rade, ne bi to uradili, jer bi shvatili da će se njihova mudrost i moć vratiti na njih i dovesti ih „u ništa“.

Na krstu na Golgoti, Pavle insistira da smo svedoci svemogućee Božje slabosti i beskrajno mudre Božje ludosti! Postoji moć u ljubavi koja je strana moćnicima našeg sveta. Postoji mudrost u samopožrtvovanju koja nema smisla za proces rasuđivanja palih ljudskih umova. Sa svetskom definicijom moći na stolu, samo jedno goruće pitanje visi pred univerzumom i pred svakim srcem koje kuca:

Da li je moć ili ljubav krajnja stvar kod Boga?

Golgotski krst odgovara na pitanje sa nepobitnom konačnošću, jasnoćom i lepotom.

Kako to?

Pa, prema Pavlu, ono što krst čini definitivnom prepravkom sveta jeste činjenica da je onaj koji je visio na krstu bio niko drugi do „Gospod slave“.

Nije stvoreno biće.

Nije sekundarno rođeno božanstvo.

Ne niko drugi nego Boga u najvišem smislu, „Gospoda slave“.

Pavle snažno odustaje od moći sveta ukazujući na savršeni izraz istinske moći na krstu na Golgoti, gde smo svedoci da „Gospod slave“ polaže svoj život u ljubavi prema svetlu. Golgota je konačni događaj istorije upravo zato što onaj koji visi na krstu nije niko drugi do najmoćnija osoba u svemiru, sam Bog. Svedeći Hrista na sekundarno božanstvo – šta god to značilo – antitrinitarna doktrina o Bogu stvara percepcijsku barijeru koja nas sprečava da razumemo preoblikovanje moći koju nam Hristos donosi u jevanđelju. Ako je onaj koji visi na krstu makar i korak van ili ispod Gospoda slave, čitava logika jevanđelja se raspada u sebičnu gomilu. Hristov krst pokazuje sramotu laži da je moć, a ne ljubav, krajnja stvar kod Boga. I čineći to, Hristos svetlu nudi novi princip strukturiranja:

Idi dole radije nego gore.

Najveći se definiše služenjem, a ne da mu služe.

Upravlajte relacijom dinamikom moći pod drugima, a ne dinamikom moći nad drugima.

SPEKTAR AUTORITETA I SLOBODE

Za antitrinitarizam i njegovog ideološkog brata, subordinacionizam, hijerarhijski autoritet predstavlja najviši nivo zrelosti do kojeg se odnosi mogu uzdići. Zašto? Pa, iz prostog razloga što je, prema antitrinitarizmu, hijerarhija svojstvena Božjoj sopstvenoj prirodi, i, naravno, ne možemo se uzdići više od Boga u našoj zrelosti odnosa.

Ja ću predložiti da je hijerarhijski autoritet utilitaran na svom najvišem nivou delovanja i, stoga, pretposlednji do najvišeg Božjeg ideala. Služi svojoj svrsi tako što postepeno nestaje iz potrebe. Čak i pored biblijskog otkrivenja, koje pokazuje da je autoritet odozgo prema dole ispod optimalnog relaciona dinamika, jednostavna relaciona logika nas brzo dovodi do istog zaključka. Drugim rečima, intuitivno je za razvoj odnosa da ljubav na kraju zamenjuje potrebu za vršenjem autoriteta.

U onoj meri u kojoj se ljudska bića angažuju u odgovornoj samoupravi, sloboda se širi i autoritet postaje sve nepotrebniji. Nasuprot tome, u onoj meri u kojoj se ljudska bića ne angažuju u

odgovornoj samoupravi, autoritet postaje neophodan da bi se ublažilo narušavanje odnosa i njegova posledica.

To je ono što bismo mogli nazvati spektrom autoriteta i slobode.

Odgovorno samoupravljanje ima efekat izravnavanja društvenih odnosa u egalitarne krugove međusobno razmenjenog uticaja, pri čemu svaki doprinosi svojim dobrovoljnim služenjem celoj zajednici bez ikakve moći bilo koje osobe nad bilo kojom drugom. Nedostatak odgovorne samouprave neminovno vodi ka ograničenju slobode i nametanju autoriteta.

U politici, spektar autoriteta i slobode izgleda otprilike ovako:

Diktatura: vršenje apsolutne arbitrarne vlasti, posebno na okrutan i opresivan način, od strane jedne osobe nad mnogima. U onoj meri u kojoj nacija padne moralno i postane zločinac sopstvenim slobodoumnim ekscesima, ona će postati podložna diktaturi. Nedostatak samokontrole dovodi do stanja slabosti u kojem ljudi mogu da budu pod kontrolom zlonamerne spoljne sile.

Monarhija: oblik vladavine u kojem je sva vlast usredsređena na jednu osobu, kralja ili kraljicu, uz barem ideju da vladar treba da bude pravedan, ali uz rizik da vladar postane nepravedan i sklizne u despotizam.

Demokratija: sistem vlasti koji funkcioniše voljom celog kvalifikovanog građanstva jedne države, koji naglašava većinu glasova kao izraz volje naroda, ali idealno izražen kroz predstavnike.

Republikanizam: sistem vlasti koji funkcioniše voljom celog kvalifikovanog građanstva jedne države, koji naglašava superiornost predstavljanja nad čistom većinom glasova, predstavljanje služi kao zaštita od toga da većina nameće svoju volju manjini.

Libertarijanizam: oblik vladavine u kojem država ima najmanju moguću vlast nad svojim građanima. Kao politička filozofija koja se zalaže za društvo koje funkcioniše na krajnjem spektru autoriteta i slobode, libertarijanizam postoji samo kao politički ideal koji nikada nije uspešno sproveden. Razlog zašto nikada nije isproban je taj što njegov uspeh u potpunosti zavisi od odgovorne samouprave opšte populacije, koji nikada nije bio univerzalno verovatan. Uočava se da bi u libertarijanskom obliku vladavine, bogata i moćna manjina sve više i neizbežno dominirala, eksploatisala i ugnjetavala siromašnu i slabu većinu, bez vladinog autoriteta da ih zaustavi.

Zavet: idealan sistem odgovorne samouprave u kojem svi građani žive bez nanošenja štete jedni drugima. Zavet je, možemo reći, potpuno ostvaren libertarijanizam. Spolja nametnuti autoritet je

nepotreban zbog unutrašnjeg delovanja ljubavi. Zavet je vizija sveta koju su postavili Mojsije i proroci, koju Izrael nije uspeo da sprovede, a koja se u potpunosti ostvarila u Hristovoj ličnosti. Dobra vest o Božjem carstvu, koje je Isus u potpunosti utelovio, je Božja zavetna ljubav koja se razvija i primenjuje na sve odnose. Prema biblijskom narativu, konačno stanje sveta biće zavetno, koje će se sastojati od univerzalne zajednice u kojoj svako postoji sa potpunom slobodom, ne narušavajući druge. Zavetno stanje je ono u kome su potpuna sloboda i savršena ljubav neprimetno spojeni kao jedna iskustvena stvarnost.

Sveto pismo opisuje zavetno stanje ovim pesničkim rečima:

I oni će raskovati mačeve svoje na raonike, i koplja svoja na srpove; neće dizati mača narod na narod, niti će se više učiti ratu. Nego će sjedjeti svaki pod svojom vinovom lozom i pod smokvom, i neće biti nikoga da ih plaši. Mihej 4:3-4

Zamislite svaku osobu sa svojoj parceli zemlje, svako odgovorno upravlja resursima koje njihova zemlja daje, koegzistira sa svakim drugim zemljoposjednikom bez straha da će bilo koja osoba naneti štetu. Zamislite da je svaki od tih pojedinaca potpuno zadovoljan onim što ima, i oslobođen svake želje da poseduje ili kontroliše tuđu zemlju ili resurse. Pošto je svaki pojedinac odgovorno samoupravan, niko nikome ne treba da govori šta da radi i niko ne treba da bude zaštićen od bilo koga drugog. Stoga, ne bi bile potrebne policijske snage ili vojna ili upravljačka politička tela koja se obično koriste. Kada se ljudi sami upravljaju zavetnim integritetom, nije potrebno upravljanje nametnuto spolja. Najjednostavnije rečeno, ako svaka osoba radi ono što treba da radi, niko nikome ne treba da govori šta da radi. Ovo je biblijska vizija sveta kojim se upravlja zavetom.

Institucionalne vlade su neophodne zbog ljudske disfunkcije i nezrelosti. Oni se prilagođavaju palom ljudskom stanju tako što svakom od nas pružaju zaštitu od nas ostalih. Tamo gde postoje pojedinci skloni da povrede druge pojedince, moraju se uspostaviti upravljački mehanizmi koji sprečavaju loše ljude da rade loše stvari koje će učiniti ako ih se ne zaustavi. Ali zamislite svet u kome nijedno loše ljudsko biće nikome ne radi loše stvari. U takvom svetu, policijski organi bi bili nepotrebni. Očigledno je, dakle, da autoritet ne postoji kao cilj sam po sebi. U trenutku kada autoritet postoji kao cilj sam po sebi, autoritet se okreće u pravcu autoritarnosti. Legitimna vlast postoji samo u onoj meri u kojoj je neophodna da bi se spolja nametnula ograničenja tamo gde se samouprava ne javlja. Idealno stanje čovečanstva je apsolutna sloboda sa apsolutno operativnim moralnim kompasom ljubavi, jer tamo gde nema zloupotrebe slobodne volje, nema nanošenja štete; a tamo gde nema nanošenja štete, nema potrebe za vršenjem vlasti za sprečavanje štete.

Kratak i jednostavan način da se izrazi napetost koja vlada duž spektra autoritet i sloboda je sledeći:

Za ljubav je neophodna sloboda da bi postojala, a slobodi je potrebna ljubav da bi nastavila da postoji. Sloboda je opasna u onoj meri u kojoj ljudi ne vole, a sloboda je korisna u onoj meri u kojoj ljudi vole.

Božji zakon je primarni biblijski slučaj koji govori o spektru autoriteta i slobode.

OGRANIČENJE ILI SLOBODA?

"Ti ćeš..."

"Ti nećeš..."

Na nižim nivoima moralne zrelosti, čujemo Božji zakon kako nam govori autoritativnim glasom moralnog mandata, dok na višim nivoima moralne zrelosti čujemo kako nam Božji zakon govori o savršenoj slobodi tako u miru u Božjoj ljubavi, da glas autoriteta postaje nečujan.

Spoljno vršenje autoriteta je neophodno do te mere dok međusobna ljubav ne može da funkcioniše između slobodnih strana. Ona nije idealna, već neophodna. U Božjem sistemu, spolja nametnuta vlast je privremena i vodi ka slobodi, sa ciljem da oni koji su privremeno pod zakonom postanu činioci odgovorne samouprave. Drugim rečima, Bog ima za cilj da nas dovede do mesta gde niko ne mora da nam govori šta da radimo, a mi ipak činimo pravu stvar. To je ideal na koji ukazuje sam zakon. Ali zbog našeg palog stanja, ovaj ideal nam se čini idealističkim i nedostižnim. Ipak, ne možemo sniziti standarde da bismo se našli tamo gde jesmo, da ne bismo izgubili iz vida plemenite visine do kojih možemo dostići. Moramo zadržati jasnu viziju Božjeg ideala, uvek ostati pod njegovom kritikom i nastojati da to ispunimo.

Spektar autoriteta i slobode je delikatna stvar jer nam je potreban autoritet sve dok nam je potreban. Ali Božji konačni plan, kako ga predviđa jevanđelje, je da nam to neće trebati. Pa šta da radimo? Pa, mi koristimo autoritet utilitarno, po potrebi, ali bez da postanemo ovisni o njemu i da zavisimo od njega. Negujemo odnose na takav način da autoritet bude postepeno sve manje potreban, način na koji roditelji odgajaju decu u autonomiju odraslih, i način na koji se parovi nadaju da će njihovi brakovi ići kako budu sazrevali u ljubavi jedno prema drugom.

Razmislite o tome kako ljubav funkcioniše u odnosu na slobodnu volju.

Ako su dve slobodne volje u saglasnosti, nema osećaja da je jedna nad drugom, niti da jedna treba da se potčini drugoj. Samo u trenutku kada dve slobodne volje vuku u suprotnim smerovima, treba se potčiniti da se odnos ne bi raspao. Dakle, na jednom stepenu zrelosti Božji zakon vrši vlast, dok na drugom prestaje da vrši vlast.

Prema Pavlu, „zakon je dobar ako ga ko drži kao što treba. Znajući ovo da pravedniku zakon nije postavljen, nego bezakonicim“ (1. Timotiju 1:8-9). Šta ovo znači? Pa, to znači da osoba koja je u skladu sa zakonom iznutra ne mora biti nametnuta da bi čuvala zakon spolja prema iznutra. Pavle kaže da nam deset zapovesti komuniciraju u kontekstu greha. Da se pad čovečanstva nikada nije dogodio, Božji zakon nikada ne bi bio formulisan kao lista zahteva. Sve izjave moralnog mandata—„Ti ćeš... Ti nećeš...”—pretpostavljaju prisustvo prestupa. Tamo gde nema prestupa, nisu potrebne izjave o moralnoj negaciji. Zakon je, prema Pavlu, potreban samo pred licem greha, i prestaje da vrši vlast nad nama u meri u kojoj poprima oblik ljubavi u nama. Veza u kojoj postoji savršena ljubav je, po definiciji, stanje mirovanja odnosa od dinamike autoriteta. To je ono na šta Pavle misli u svom dubokom, ali jednostavnom oblikovanju Božjeg zakona.

U poslanici Galatima, Pavle detaljno obrađuje ovu liniju rasuđivanja.

Pa doznajući da se čovjek neće opravdati djelima zakona, nego samo vjerom Isusa Hrista, i mi vjerovamo Hrista Isusa da se opravdamo vjerom Hristovom, a ne djelima zakona: jer se djelima zakona nikakvo tijelo neće opravdati. Galatima 2:16

Jer ako je našljedstvo od zakona, onda već nije od obećanja, a Avraamu obećanjem darova Bog. Šta će dakle zakon? Radi grijeha dodade se dokle dođe sjeme kojemu se obeća, i postavili su ga anđeli rukom posrednika. Ali posrednik nije jednoga; a Bog je jedan. Eda li je dakle zakon protivan obećanjima Božijim? Bože sačuvaj! Jer da je dan zakon koji može oživjeti, zaista bi od zakona bila pravda. Ali pismo zatvori sve pod grijeh, da se obećanje daje kroz vjeru Isusa Hrista onima koji vjeruju. A prije dolaska vjere bismo pod zakonom čuvani i zatvoreni za vjeru koja se htjela pokazati. Tako nam zakon bi čuvar do Hrista, da se vjerom opravdamo. A kad dođe vjera, već nijesmo pod čuvarom. Galatima 3:18-25

Prvo, Pavle nas obaveštava da je vera kojom smo spaseni „vera Isusova“. Primetite da je njegova vera ta koja spasava, a ne naša. Pavle želi da shvatimo da se u Hristu susrećemo sa Božjom verom koja deluje prema nama pre nego što pokažemo veru prema Njemu. U okviru narativnog okvira jevanđelja, Bog je dao obećanja preko jevrejskih proroka. U stvari, Stari zavet je zavetni dokument koji izlaže sve što je Bog obećao da će učiniti preko Mesije kako bi održao vernost u odnosu prema palom čovečanstvu po svaku cenu za sebe, čak i do smrti. To je ceo Stari zavet ukratko. „Isusova vera“ je novozavetni termin koji obuhvata kako izgleda cela ova stvarnost održavanja zaveta. To znači da je Bog u Hristu delovao sa savršenom vernošću prema palom čovečanstvu.

Šta je jevanđelje, po Pavlu?

Jevanđelje je radosna vest da je zavet ljubavi ispunjen u bogočovečanskoj Hristovoj ličnosti na svim nivoima odnosa:

- Bog prema čovečanstvu
- Čovečanstvo prema Bogu
- I čovečanstvo prema čovečanstvu

U Hristu je integritet odnosa ispunjen u svim pravcima.

Bog Avramov je Bog vernosti koji drži zavet. On je potpuno veran, pouzdan, postojan i nepokolebljiv u svojoj ljubavi prema nama. On je veran nama iako smo mi bili neverni prema Njemu. Naš greh ne može da promeni Njegovo srce iz vernog u neverno. To je ono što je Elen Vajt artikulisala kao Božju „nepromenljivu ljubav prema ljudskoj porodici“ (Svedočanstva propovednicima, str. 92). Isus je potpuno ispunjenje Božijeg zavetnog obećanja i sa ljudske i sa božanske strane relacije jednačine. Kao Bog, On je bio veran u odnosima prema čovečanstvu. Kao čovek, On je bio veran u odnosu prema Bogu i prema svima drugima. Krug verne ljubavi koji je prekinut grehom Hristos je ponovo povezao i pokrenuo u recipročno kretanje.

To je jevanđelje.

Tako, dakle, pošto Pavle razmišlja napred iz starozavetnih osnova vernosti Božijeg zaveta prema nama, on nam ne govori da ispoljavamo veru u Isusa u vakuumu, već radije na čvrstoj premisi o Božijoj vernoj ljubavi koja je otkrivena u Hristu. Isusova vera, smatra Pavle, jeste jevanđelje, i kao takva je podsticaj za našu veru u Isusa, koja nije jevanđelje, već naš odgovor na jevanđelje. Stoga nas Pavle upozorava da ne zamišljamo da obnavljanje prekinute veze pada na nas, „delima zakona“.

Apsolutno ne!

Delovati iz te premise znači poricati Božji dobar karakter, poricati Njegovu vernu ljubav, poricati činjenicu da je održao svoje obećanje zaveta u Hristu. „Jer ako je našljedstvo od zakona, onda već nije od obećanja“, objašnjava Pavle. To jest, ako očekujemo Božju naklonost kao odgovor na naše držanje zakona, onda poričemo Njegovo zavetno obećanje. Legalizam nije samo pogrešno ulaganje truda, on je uvreda za Božji karakter. To je odbijanje da se veruje u Boga kakav Bog zaista jeste. Legalizam pretpostavlja da sam ja bolji od Boga, da je on taj u teškom, hladnom, otuđenom stanju, dok ja svojim poštovanjem zakona mogu naterati Boga da krene prema meni.

Pavle onda postavlja pitanje: „Šta će dakle zakon?“ Ako Bog nije nameravao da se držimo zakona kao sredstva spasenja, čemu on služi? I ovde dolazi majstorski potez Pavlove teologije:

Radi grijeha dodade se dokle dođe sjeme kojemu se obeća... Tako nam zakon bi čuvar do Hrista, da se vjerom opravdamo. A kad dođe vjera, već nijesmo pod čuvarom. Galatima 3:19, 24-25

Iako zakon nema moć spasavanja, on služi vitalnoj ulozi „tutora“, „učitelja“, „staratelja“. Zakon je „dodat“ ili je postao neophodan zbog greha, da bi služio kao učitelj da održi ljudsku savest živom sa osećajem ispravnog i pogrešnog i, na taj način, da u nama probudi osećaj potrebe za Spasiteljem. Prema Pavlu, zakon deluje kao učitelj i zaštitna mera, ali ne može da spase. Isus spasava, i to čini na takav način da nas njegova vernost zaveta uvlači u vernost zaveta sa Njim. Zakon se povlači u svom vršenju autoriteta našeg učitelja do stepena u kojem ljubav vlada nama iznutra. Dakle, Pavlov pogled na zakon ne stvara neposlušnost zakonu, već zapravo proizvodi poslušnost zrelije vrste, vrste zaveta, koja proizilazi iz srca ljubavi, a ne iz osećaja obaveze da bi se zaslužilo spasenje. Pavlova logika je čvrsta. Živeti prema Bogu kao da bi spoljno poštovanje zakona moglo da zasluži spasenje je, u stvari, poricanje jevanđelja. Spasenje delima je uzaludan pokušaj iz prostog razloga što ne možemo da dobijemo od Boga svojim poštovanjem zakona ono što nam je On već dao svojom besplatnom blagodaću.

Nakon što je negirao zakon kao sredstvo spasenja, Pavle onda artikuliše ono što bismo mogli nazvati jednačinom moći jevanđelja. „Pravednost“, objašnjava Pavle, dolazi samo „po veri“ (Galatima 5:5). Ne mogu postići pravednost tako što ću je težiti kao cilj sam po sebi, kao moralni cilj koji treba postići, kao nešto što činimo ako se dovoljno trudimo. Samo vera je sredstvo kojim se može postići pravednost. To je prva stvar koju Pavle želi da razjasnimo u svojim glavama. Ali onda ide još jedan vitalni korak dalje: dok se pravednost postiže samo verom, vera samo „kroz ljubav radi“ (Galatima 5:6).

Reč koja je ovde prevedena sa „radi“ je *energeo* na grčkom, od čega dobijamo reč energija. Pavle kaže da je Božja ljubav, otkrivena u Hristu, izvor snage koji budi veru na delovanje. Pravednost je *šta*, a vera podstaknuta ljubavlju je *kako*. Postoji aksiomatska veza između pravednosti, vere i ljubavi — a ljubav je katalizator koji pokreće iskustvo.

Zbog toga je od vitalnog značaja da se zakon nikada ne propoveda osim u kontekstu jevanđelja. Propovedati zakon bez jevanđelja je evangelistički pogubno i duhovno opasno, prema Pavlu. To je, u stvari, oblik duhovnog zlostavljanja. „Pismo ubija“, upozorava on (2. Korinćanima 3:6). Propovedanje zakona odvojeno od jevanđelja ubija ljude duhovno, emocionalno i u odnosima, jer zakon bez jevanđelja može samo nametnuti „osudu“ (stih 9), što može samo dovesti ljude do legalizma ili očaja.

Pavle ne poučava antinomizam. On nije protiv zakona. Daleko od toga. On je za zakon na jedini način na koji se može biti zaista za zakon. Zakon služi svojoj ispravnoj funkciji, insistira on, kao učitelj koji otkriva našu potrebu za Spasiteljem. Legalizam je pravi antinomizam, koji ostavlja lažan utisak da se zakon brani. Činjenica je da se antinomizam pokazuje kada propovedamo poslušnost, a ne propovedamo jevanđelje.

Ako iskreno prihvatimo ono što Pavle uči u poslanici Galatima o moralnom zakonu, onda ćemo, na dubokom mentalnom i emocionalnom nivou, bespomoćno zavisiti od Božje milosti za naše spasenje. Svaki osećaj samozavisnosti biće razbijen u jednom bolnom, ali oslobađajućem naletu samonegirajuće spoznaje. Duboka, podsvesna, telesna sigurnost koju nalazimo u našem prirodnom legalizmu biće otrgnuta iz naših egocentričnih duša i mi ćemo goli trčati Hristu za pokrivanjem koje samo Njegova pravednost može pružiti.

Sa tim objašnjenjem, Pavle može genijalno uobličiti ideju „zakona“ u smislu stvari protiv kojih zakon nije „protiv“:

A rod je duhovni ljubav, radost, mir, trpljenje, dobrotu, milost, vjera, krotost, uzdržanje; na to nema zakona. Galatima 5:22-23

Tako jednostavno i tako duboko u isto vreme!

Božji zakon kao kodeks ponašanja – koji se izražava u obliku autoritativnih moralnih naloga – stoji „protiv“ sklonosti palih ljudskih bića da se međusobno krše ponašanjima koja su suprotna ljubavi. Ali tamo gde je prisutan plod Duha — ljubav, radost, mir, trpljenje, dobrotu, milost, vjera, krotost, uzdržanje — u izvesnom smislu nema zakona. U kom smislu? Pa, u smislu da dok je zakon nestao iz svesti kao moralni kodeks koji zabranjuje određena ponašanja, on je upisan u fini mentalni, emocionalni i voljni sastav naših srca. I to je ono što Sveto pismo naziva „novim zavetom“.

NOVI ZAVET

Hristovo jevanđelje je sredstvo pomoću kojeg Bog vraća svet u stanje u kojem svaka osoba ima odgovornu samoupravu iznutra prema spolja, bez potrebe da njome upravlja spolja prema unutra. Ovo se zove novi zavet:

Nego ovo je zavjet što ću učiniti s domom Izrailjevijem poslije ovijeh dana, govori Gospod: metnuću zavjet svoj u njih, i na srcu njihovu napisaću ga, i biću im Bog i oni će mi biti narod. I neće više učiti prijatelj prijatelja ni brat brata govoreći: poznajte Gospoda; jer će me znati svi od maloga do velikoga, govori Gospod; jer ću im oprostiti bezakonja njihova, i grijeha njihovijeh neću više pominjati.” Jeremija 31:33-34

Novi zavet je Božji zakon napisan u srcu. Ovo je biblijski način izražavanja ideje o ljudskom biću koje funkcioniše po unutrašnjem principu ljubavi bez potrebe da se zakon nameće spolja. U onoj meri u kojoj je Božji zakon ljubavi zapisan u mom srcu – utkan u tkivo mog sopstvenog procesa razmišljanja – osećanja – izbora – zakon kao autoritet nada mnom postaje nepotreban.

Božji zakon je prepis Božijeg karaktera. To nije pravna struktura iznad Boga ili van Njega. Pravni jezik Svetog pisma je jednostavno praktično objašnjenje ljubavi kojom funkcioniše moralni univerzum, ili izraz delovanja urođene dobrote Božje prirode. Božji zakon nije proizvoljan, jer u Njegovom karakteru nema proizvoljnih elemenata. On je učinio stvari takvima kakve jesu kao izraz onoga ko On jeste. Dakle, principi Božjeg karaktera, principi Njegovog zakona, inherentno su ugrađeni u celokupno stvorenje. Izražena u pozitivnom smislu, ova ljubav se manifestuje u neprekidnom davanju svakog slobodnog stvorenja svima drugima. Izražena u negativnim terminima, Božja ljubav zabranjuje život za sebe tako što se škodi drugima. Ali tamo gde nema greha, negativna formulacija zakona bila bi nepotrebna. Elen Vajt opisuje ovaj koncept na fascinantant način u vezi sa anđelima:

Na nebu se služba ne obavlja u duhu zakonitosti. Kada se Sotona pobunio protiv Jehovinog zakona, pomisao da postoji zakon došla je anđelima skoro kao buđenje nečemu o čemu se ne razmišlja. (Misli sa Gore blagoslova, str. 109)

Pre nego što je greh ušao u univerzum, stvorena inteligentna bića nisu živele sa svesnošću o zakonu. Deset zapovesti u obliku zakonskog zakonika uklesanog na kamenim pločama nije postojalo. A ipak je postojao. Zakon je bio urođen njihovoj anđeoskoj prirodi. Spontano, kao rezultat Božijeg karaktera, koji je bio upisan u njihovu unutrašnju strukturu, anđeli su živeli za Boga i jedni za druge bez osećaja da postoji zakon koji im to nalaže.

Nakon što je greh ušao u univerzum, ideja da postoji ispravan način života i pogrešan način života postala je tema za svesnu procenu. Greh je predložio alternativni način života. Bog je dao zapis gde objašnjavao razliku između ispravnog i pogrešnog. Pitanja su počela da se artikulišu u terminima zakona i greha. Tako je počelo da se uviđa da je Božja ljubav *ispravna* u potpunoj suprotnosti sa svime što je suprotno ljubavi, što je suština svega *pogrešnog*. Otuda se pojavila ideja o pravednosti nasuprot greha. Pravednost je, s jedne strane, više od zakonskog zahteva. „Pravda je ljubav, a ljubav je svetlost i život Božiji“ (Misli sa Gore blagoslova, str. 18). Greh je, s druge strane, sve što je protivno pravednosti, što će reći, sve što je suprotno ljubavi. Greh, dakle, nije samo kršenje zakonskih zahteva koji postoje na kamenim pločama. Greh je slamanje Božjeg srca ljubavi u obliku bilo kakvog kršenja odnosa.

Izražavajući ideal do kojeg novi zavet doseže, Elen Vajt je opisala stvar jezikom koji je gotovo previše uzvišen da bi pali ljudski umovi mogli da ga shvate:

Sva prava poslušnost dolazi iz srca. To je rad srca sa Hristom. A ako pristanemo, On će se tako poistovetiti sa našim mislima i ciljevima, tako uklopiti naša srca i umove u saglasnost sa Njegovom voljom, da će kada Mu se pokoravamo to biti samo izvršavanje sopstvenih impulsa. (Čežnja vekova, str. 668)

Želela bi da zamišljamo sebe kako radimo šta god želimo, i sve vreme radimo ono što Bog želi. Novi savez predviđa potpuni spoj ljudske želje sa božanskom željom kao jednim besprekornim impulsom – bez razdora, bez napetosti, bez suprotstavljenih interesa i bez neophodnog spolja nametnutog autoriteta odozgo nadole.

Ako je, kao što antitrinitarizam sugerije, Bog suštinski hijerarhijski u svom sopstvenom sastavu, operišući dinamikom autoriteta koja se kreće odozgo nadole, onda je dinamika odnosa novog saveza nezamisliva.

Kako to?

Pa, očigledno je, zar ne, sada kada smo videli prelepe visine zavetne slobode na koje možemo da se uznesemo u Hristu.

Ako je biblijski opis novog zaveta istinit — a imamo sve razloge da verujemo da jeste — antitrinitarizam bi nas naveo da verujemo da ljudska bića mogu da se uzdignu do višeg standarda slobode od autoriteta nego što to doživljava sam Bog. Naravno, nijedan antitrinitarni ne namerava da prenese takvu ideju, ali to je logično delo njihove hijerarhijske doktrine o Bogu ako se dosledno obrazloži. Namerno ili ne, dakle, dosledno držana antitrinitarna slika Boga negira Hristovo jevanđelje i dinamiku novog zaveta sadržanu u jevanđelju.

U našem poslednjem poglavlju, istražićemo crkvu kao laboratoriju za odnose u kojoj se implikacije novog zaveta trebaju razraditi na slavu Božiju.

DESETO POGLAVLJE - ZAVETNA ZAJEDNICA

„Prelepa ljubav zajednice leži u centru stvarnosti i mi smo pozvani da uđemo u nju. U stvari, neko od nas je već tamo i čeka naš dolazak.“

Da bismo razumeli mesijanski identitet i misiju Isusa, moramo biti intelektualno poslušni narativnom okviru Svetog pisma. Antitrinitarizam nas u suštini odvrća od toga da sledimo taj okvir tako što izmišljamo Hristov identitet koji je stran stvarnoj priči koju proroci pričaju. A ako ne uspemo da razaznamo Hristov identitet i misiju, nećemo imati osnovne teološke materijale iz kojih bismo mogli da izgradimo tačnu viziju Crkve, koju je Hristos osnovao u svrhu da živi, kao zajednica, na način slavnog zaveta Njegovog identiteta.

U ovom poslednjem poglavlju našeg putovanja pratićemo prirodno delovanje biblijskog narativa. Na taj način, prilično namerna poenta priče će postati tako lepo očigledna da ćemo na čistom kontrastu videti da je antitrinitarizam napor koji promašuje poentu.

GLEDAJUĆI UNAZAD DA GLEDAMO UNAPRED

Kao mesijanski „Knez zaveta“ (Danilo 11:22), Isus je došao u naš svet govoreći: „Pokajte se, jer se približilo Carstvo nebesko“ (Matej 4:17).

On, međutim, nije samo sebe najavio da je car istog osnovnog karaktera kao i svi drugi carevi pre Njega. Njegovo carstvo je trebalo da bude suštinski drugačijeg poretka od svih ostalih. Grčka reč ovde prevedena sa „pokajanje“ je *metanoeo*. To znači, *promeniti mišljenje, razmišljati drugačije, sagledati stvari na način na koji nikada ranije niste, okrenuti se i ići u suprotnom smeru*.

Za ljude Njegovog vremena (ne manje nego za nas same), da bi shvatili Isusovo carstvo zahtevalo bi potpunu preorijentaciju na pogled stvarnosti. Nije bio baš onako kao što su Ga očekivali. Kolektivna jevrejska mašta imala je omiljenu viziju o tome kakav će biti mesijanski car Izraela, a Isus se spremao da razbije tu viziju. Praćenje Njega u novo carstvu zahtevalo bi potpunu promenu paradigme.

Da bismo razumeli šta Isus radi, moramo da se setimo pozadinske priče iz koje On sprovodi svoju misiju. On je potpuno svestan zavetnog učenja Starog zaveta. Na kraju krajeva, On je Jahve Bog koji je aktivno radio sa patrijarsima i prorocima u okviru tog učenja. On je, prema tome, isti Jahve koji je rekao Izraelu da se protivi monarhiji kao sistemu vladavine (1. Samuilova 8). Dakle, kada On dođe na svet objavljujući da pokreće novu monarhiju, možemo biti sigurni da je subverzija na delu.

Razmotrite osnove pozadinske priče.

PRVI ČIN

Preko proroka Mojsija, Jahve (pre-utelovljeni Hrist) je izbavio sinove Izrailja iz egipatskog ropstva. Mojsije im je objasnio da je Božji plan bio da oni postoje u svetu direktno pod Bogom kao Njegov narod saveza. Trebalo je da ih vodi Jahve pod obrazovnim uticajem Njegovih proroka, a ne pod vladajućom upravom kraljeva.

Proroci su vaspitači, a ne vladari. Funkcija proroka je da poučava ljude Božjim zavetnim principima i poziva ih na odgovornost kada ne postupaju po tim principima. Biti obrazovan od strane Božjih proroka znači biti kultivisan ka slobodnoj i odgovornoj samoupravi, dok biti pod vlašću kraljeva znači biti oslobođen odgovornosti i zakržljati u moralnom razvoju.

Mojsije je objasnio da bi praćenje Božjih zavetnih principa doprinelo takvom izvanrednom nacionalnom procvatu na svim nivoima – društvenom, poljoprivrednom, ekonomskom – da bi Izrael drugim nacijama postao poput svetlosti na brdu. Oni koji nisu Jevreji će biti privučeni Jahveu kroz demonstraciju Njegovih zavetnih principa u Izraelu (5. Mojsijeva 4-5). Na ovaj način, Izrael bi bio „carstvo sveštenika“, a ne monarha (2. Mojsijeva 19). Izrael će posredovati u saznanju o Jahveu i Njegovom savezu svim drugim narodima sveta i pozvati ih da se pridruže naprednom sistemu. Na taj način, Izrael je trebalo da preuzme svet, ne vojnim osvajanjem, već širenjem zavetnog znanja za blagoslov i uzdizanje svih naroda. Ali Izrael se uporno opirao zavetnom planu koji je Bog zacrtao preko Mojsija.

DRUGI ČIN

Kako se priča odvijala, deca Izraela su se povlađivala sistemu vladavine naroda oko njih. „Daj nam cara“, zahtevali su. Preko proroka Samuila, Bog je rekao ljudima da je monarhija loša ideja i objasnio kakve bi bile strašne posledice: car će uzeti vaše ćerke za inoče, odvesti vaše sinove u rat i oporezovati vašu zemlju da bi platio svoje vojne kampanje. Ali narod je insistirao: „Ne, nego car neka bude nad nama, da budemo i mi kao svi narodi; i neka nam sudi car naš i ide pred nama i vodi naše ratove“ (1. Samuilova 8). Oni su radije birali da žive pod autoritarnim vladarima nego da postanu ljudi odgovorne samouprave.

Jahve nikada nije želeo da Njegov narod deluje kao drugi narodi sveta, sa jednim čovekom na vrhu koji će „nad“ njima vladati. Naprotiv, Božji narod je trebalo da bude zavetna zajednica jednakih pod Jahveovim dobronamernim sistemom ljubavi. Ali ljudi su insistirali na monarhiji kao svom sistemu upravljanja, pa je Bog udovoljio njihovoj buntovnoj želji. Prvi car Izraela bio je Saul, zatim David, zatim Solomon, nakon čega je usledio unutrašnji sukob, koji je doveo do podele carstva na Izrael na severu i Judu na jugu, nakon čega je usledio dug niz uglavnom despotskih vladara koji su pokazali osnovno zlo monarhije.

Od vremena kralja Davida pa nadalje, starozavetni proroci su počeli da prisvajaju jezik monarhije da bi predskazali dolazak mesijanskog kralja koji će zauzeti Davidov presto. Ali proroci su na različite načine ukazivali da će ovaj „car“ biti drugačiji. Koliko bi On bio drugačiji nije se moglo u potpunosti zamisliti.

TREĆI ČIN

Pošto je odbacio Božji zavetni sistem i usvojio monarhijsko-vojni sistem paganskog sveta, bilo je neizbežno da se Izrael nađe u stalnom ratu i da će na kraju dominirati jače carstvo. U dogledno vreme, sasvim sigurno, Izrael je došao pod vojničku petu Vavilona. Posle 70 godina u vavilonskom ropstvu, Izrael je došao pod persijsku vlast, zatim pod grčku, a zatim pod rimsku vlast. Prošle su decenije, a potom i vekovi, dok je Izrael bio pod dominacijom neznabožičkih naroda. Nepopravljivo otporni na sistem Božjeg zaveta, jevrejski narod je zamišljao da im je potreban mesija koji je ratnik koji će ih izbaviti od njihovih rimskih gospodara nasilnom revolucijom.

Tada je došao Isus.

Ali On nije bio vojni mesija koji bi ih impresionirao i izazvao strahopoštovanja kakvog su želeli, pa su Ga razapeli kao neprijatelja svojih nasilnih ambicija.

OPONAŠANJE I RUGANJE

Kada je Isus došao na svet kao dugo očekivani Mesija, umesto da je otvoreno odbacio monarhiju, On ju je pokorio. Potpuno je preokrenuo pojam „cara“ naopačke. Dok posmatramo namerne postupke u Njegovoj javnoj službi, postaje očigledno da On oponaša monarhiju dok joj se ruga kao neuspeli sistem. Narod želi cara, pa im ga daje, ali ništa od onoga što očekuju. U Hristu je „car“ redefinisao kao sluga, a „carstvo“ postaje nenasilna zajednica onih koji praštaju.

Jednom kada ljudi shvate kakvu moć On poseduje, oni su željni da On uspostavi presto u Izraelu i osvoji Rimljane. Umesto toga, car Isus nastavlja da leči bolesne, hrani gladne, blagosilja decu, druži se sa moralnim izopštenicima iz društva, postaje prijatelj grešnika, deli oproštaj unaokolo kao da je to besplatno, otvara vrata zajedništva sa neznabošcima, ukorava verske vođe zbog svoje samopravednosti i netrpeljivosti, uči Njegove sledbenike da opraštaju svojim neprijateljima i odgovaraju na zlo dobrim, objavljuju kraj preovlađujućeg religioznog sistema i objavljuju da On započinje nešto sasvim drugačijeg poretka. I ako sve to nije dovoljno, On tada dozvoljava da bude uhapšen, nepravedno osuđen i razapet, a sve to se dešava dok istovremeno poseduje neverovatnu moć da uništi svoje neprijatelje, ostavljajući svima da se osećaju kao: „Mislili smo da je on taj, ali očigledno Nije bio.“

Ali On je bio taj.

Samo što je On morao potpuno da razbije njihova iluzorna očekivanja o svetu kojim vlada moć da bi od razbijenih delova konstruisao svet kojim vlada ljubav. Dok čitamo izveštaje iz jevanđelja, postaje jasno da se Isus upustio u namerno satiričnu predstavu o caru i carstvu. „Daj nam cara“, vikali su ljudi vekovima. Dakle, On im daje cara da ukine sve careve. „Pokajte se, jer se približi Carstvo nebesko“, najavljuje On. A onda nastavlja da rekonstruiše istoriju Izraela sa preokretom zapleta koji niko ne očekuje.

Prvo, On je kršten, koje je paralela sa novim rođenjem Izraela kroz Crveno more kao Božjeg jedinorodnog sina među narodima.

Nakon svog krštenja, Isus odlazi u pustinju da ga đavo iskušava, koje je paralela sa Izraelovim putovanjem u pustinju nakon prelaska Crvenog mora. Ali dok Izrael nije uspeo u pustinji, On prolazi kroz iskušenje kao pobednik.

Izlazeći iz pustinje, On poziva dvanaest učenika, uporedo sa dvanaest Izraelovih plemena. Ovih dvanaest ljudi su Izrael 2.0. Oni su počeci novog zavetnog naroda, zvanog „crkva“, kroz koji će se ispuniti Božja namera zaveta.

Nakon što je ponovo uspostavio Izrael sa dvanaestoro učenika, On ih vodi na planinu i ponovo ih uči zakonu, na taj način rekonstruirajući davanje zakona Izraelu na gori Sinaj. Propoved na gori predstavlja manifest Njegovog carstva, ali nije nalik bilo čemu što je iko ikada zamislio (Matej 5-7). Da, biće revolucije, ali to će biti nenasilna revolucija, prema Isusu, revolucija ljubavi, a ne moći, revolucija koja se bori, ne nasiljem, već praštanjem. Zlo će biti pobeđeno dobrim.

Dok Isus nastavlja da unapređuje svoje carstvo, očigledno je da On nema strukturalni ili autoritet koji dolazi od položaja. Autoritet koji ima svojstven je Njegovom karakteru i učenju, a ne Njegovim položajem. Njegov autoritet proizilazi suštinski iz istinitosti onoga što On govori i čini. Ono što On poučava je istinito na način na koji ljudi intuitivno znaju da stvari treba da budu. Dok On govori, efekat je drugačiji od bilo čega što su ljudi ikada iskusili. „I kad svrši Isus riječi ove, divljaše se narod nauci njegovoj. Jer ih učaše kao onaj koji vlast ima, a ne kao književnici.“ (Matej 7:28-29). Ljudi su zapanjeni stvarima koje izlaze iz Njegovih usta. Govore stvari poput: „Nikad čovjek nije tako govorio kao ovaj čovjek!“ (Jovan 7:46). Hristova istina nije proizvoljan skup tvrdnji. To je ljubav primenjena na sve nivoe života. Autoritet koji On ima nije proizvoljno ispoljavanje volje „nad“ drugima, već urođeni moralni autoritet ljubavi.

Ali Beseda na gori ne ulazi u njihovo razumevanje tako lako. Potrebno je više podučavanja, jer je orijentacija na moć nad drugima duboko ukorenjena u ljudskoj prirodi. Samo pogledajte ove mladiće i njihovu majku u akciji:

Tada pristupi k njemu mati sinova Zevedevijeh sa svojijem sinovima klanjajući mu se i moleći ga za nešto. A on joj reče: šta hoćeš? Reče mu: zapovjedi da sjedu ova moja dva sina, jedan s desne strane tebi, a jedan s lijeve strane tebi, u carstvu tvojemu. A Isus odgovarajući reče: ne znate šta ištete; možete li piti čašu koju ću ja piti, i krstiti se krštenjem kojijem se ja krstim? Rekoše mu: možemo. I reče im: čašu dakle moju ispićete, i krstićete se krštenjem kojijem se ja krstim; ali da sjedete s desne strane meni i s lijeve, ne mogu ja dati, nego kome je ugotovio otac moj. I kad čuše ostalih deset učenika, rasrdiše se na ta dva brata. . Matej 20:20-24

O ne!

Šta sad?

Pa, sada Isus eksplicitno odbacuje sistem vladavine odozgo prema dole, osvrćući se na Njegovu molbu pre utelovljenja sa drevnim Izraelom da se uzdrži od usvajanja monarhije:

A Isus dozvavši ih reče: znajte da knezovi narodni zapovijedaju narodu, i poglavari upravljaju njim. Ali među vama da ne bude tako; nego koji hoće da bude veći među vama, da vam služi. I koji hoće među vama da bude prvi, da vam bude sluga. Kao što ni sin čovječij nije došao da mu služe, nego da služi i da dušu svoju u otkup da za mnoge.
Matej 20:25-28

Ovo je neverovatno!

Isus pokreće krajnji kontra-narativ zajedničkoj priči o dominaciji i nasilju koje mi ljudi sami sebi pričamo iznova i iznova. On se ne predstavlja samo kao moćniji od svih drugih careva u istorije, već pre kao onaj koji deluje sa potpuno drugačijom vrstom moći. Osnovna orijentacija sveta je da ima moć nad-drugima. Isus dolazi i uspostavlja dinamiku moć pod-drugima. On čak ne predlaže ni modifikovanu verziju preovlađujućeg sistema. On samo izričito kaže: „Ali među vama da ne bude tako.“ Šta to, tačno, neće biti tako među Isusovim sledbenicima? Ljudi koji vrše vlast jedni nad drugima, eto šta!

Rečima: „Ali među vama da ne bude tako“, Isus je uspostavljao alternativni sistem u odnosu na onaj koji svet obično koristi. Njegova crkva je trebalo da bude novi svet zasađen u starom svetu, paralelni društveni poredak koji deluje uporedo i u suprotnosti sa preovlađujućim poretom. Uspostavljajući svoju crkvu, Isus u suštini kaže: *Evo kako ceo svet treba da funkcioniše i kako će na kraju funkcionisati kada se stvari konačno vrate na način na koji Bog namerava da bude.*

Odmah nakon što je Isus odbacio sistem vladavine nad drugima, uključio se u čin subverzivne predstave. Znajući da su ljudi željni da On bude krunisan za Izraelskog cara i da pobedi Rimljane, Isus je rekao svojim učenicima da odu u određeno selo i „nađu magarca“.

Šta?

Možda misli na dobrog konja?

Za tu priliku više bi pristajao ratni konj koji ima muskulaturu.

Ali, ne, On je prilično specifičan. On hoće magarca. Zbunjeni, uradili su kako On kaže. Jednom kada mu je dovedena komična životinja, Isus čini nešto toliko protivno shvatanju „normalnog“ da se poenta ne može promašiti. Uzjahao je magarca i jaše u Jerusalim kao parodijski car. On kaže svojim učenicima da Ga najavljuju rečima: „Evo car tvoj ide tebi krotak, i jaše na magarcu.“ (Matej 21:1-11). Nije zamišljeno da bude smešno. To treba da bude teatarski ukor mesijanskim očekivanjima Izraela i celog svetskog sistema.

U ovom trenutku, skoro svaki čovek se češe po glavi i pokušava da shvati šta On namerava. Sve što su ikada znali je nejevrejski sistem autoriteta vladavine odozgo nadole. Njegovi postupci čine nervoznim sve, a posebno vladajuću klasu Izraela — fariseje, sadukeje, književnike. Oni su „naučili“ ljude da znaju svoje mesto, a njihovo mesto je ispod njihovih vođa. Sada imaju mladića u rukama koji je očigledno moćniji od njih u svakom pogledu, a On je upravo ujahao u Jerusalim, od svih stvari, na magarcu. Poruka je jasna: cela vaša struktura je pogrešna na osnovnom nivou i ona pada. Isus jasno osuđuje osnovni princip od kojeg zavise zbog svog uzvišenog statusa „nad“ ljudima. On, sa šokantnom smelošću, prevrće sistem koji ih uzdiže.

REDEFINISANA VELIČINE

Nakon što je ismejao monarhiju svojim trijumfalnim ulaskom u Jerusolim, Isus nastavlja sasvim logično, kao nastavak, da ponudi otvorenu kritiku navodnog vođstva Izraela:

I traže začelje na gozbama i prva mjesta po zbornicama, i da im se klanja po ulicama, i da ih ljudi zovu: ravi! ravi! A vi se ne zovite ravi; jer je u vas jedan ravi Hristos, a vi ste svi braća. I ocem ne zovite nikoga na zemlji; jer je u vas jedan otac koji je na nebesima. Niti se zovite učitelji; jer je u vas jedan učitelj Hristos. A najveći između vas da vam bude sluga. Jer koji se podiže, poniziće se, a koji se ponižuje, podignuće se. Matej 23:6-12

Isus je prilično jasan o svim ovim poslovima iznad-i-ispod koji se dešavaju među Božjim narodom. „Vođe“ Izraela su stvorile sistem u kome su ih jevrejski narod generalno doživljavao kao da zauzimaju položaje uzvišenog statusa „nad njima“, baš kao što su delovali oni koji nisu bili Jevreji. Struktura je postavljena tako da učitelji i propovednici završavaju na „najboljim mestima“ i na „najboljim položajima“. Ugledne titule su bile korišćene, ali i više nego korišćene, u te su titule uložena hijerarhijska osećanja koja su suprotna Božjoj zavetnoj nameri.

Uspostavljena je oštra dihotomija između sveštenstva i laika. Božji narod je bio naveden da zamišlja sebe da je pod vlašću svojih verskih vođa, a ne pod njihovim poučavanjem. Prema Božjem zavetnom sistemu, duhovne vođe su trebale da nauče ljude da sami poznaju Boga. Ali sistem je bio dizajniran da zaustavi duhovni rast ljudi i da ih zadrži zavisnim od svojih vođa za pristup Bogu.

Kako se Hrist nosi sa svom ovom zloupotrebom moći?

On to jednostavno odbacuje kao suprotno Božjem zavetnom planu.

Ali Isus ide korak dalje. On ne osuđuje samo dinamiku moći vladavine odozgo nadole, niti samo izjavljuje kako želi da stvari funkcionišu u Njegovom kraljevstvu, kao da On jednostavno ima stil vođenja koje više voli, između više legitimnih opcija. Umesto toga, On objašnjava da je način na koji On želi da stvari funkcionišu zasnovan na principu koji podupire samu stvarnost: „ko se uzdiže biće ponizen, a ko se ponizi biće uzvišen.“ U ovome nema ničeg proizvoljnog. Isus ne kaže, *ako se uzvisiš, ja ću te srušiti. Ako se budeš ponašao kako sam rekao, daću ti unapređenje i povećanje plate.*

Umesto toga, Isus opisuje suštinski način na koji se dinamika odnosa između slobodnih činioaca zapravo dešava. Mi smo racionalna, emocionalna, voljno stvorena stvorenja, stvorena na sliku Božju, svako opremljen dostojanstvom slobodne volje i privilegijom direktnog pristupa Bogu. Kao takvi, postoje zakoni koji deluju unutar društvene dinamike, kao što postoje zakoni koji deluju u domenu fizike. Kada jedan slobodni činilac oseti u drugom slobodnom činioocu pokušaj da kontroliše druge, poverenje se gasi. Suprotno tome, kada jedan slobodni činilac oseti u drugom slobodnom činioocu skromno trošenje vlastite ličnosti za dobro drugih, otvara se poverenje. Sebičnost vodi do nepoverenja, izolacije i raspada odnosa. Samodavanje vodi do poverenja, povezanosti i jačanja odnosa. Ovo je jednostavno način na koji realnost funkcioniše. A razlog zašto stvarnost funkcioniše na ovaj način je zato što ju je osmislio Bog koji, u okviru

parametara sopstvene stvarnosti, deluje ovako. Bog je, po definiciji, tri jednaka koja deluju kao jedan. Ljubav, a ne sila, pokreće odnos Oca, Sina i Svetog Duha. Dakle, Bog je stvorio čovečanstvo da deluje na sličan način. Slika Božija se najtačnije odražava kada ljudska bića postoje jedno sa drugim u stanju egalitarne ljubavi.

Pošto je odbacio nejevrejski način „vlasti nad“ drugima i osudio jevrejske vođe zbog usvajanja tog pogrešnog sistema, Isus nastavlja da izriče niz „teško“ protiv verskog establišmenta. Čitav sistem, izjavljuje On, sveden je na versku prevaru. On će se, dakle, urušiti sam po sebi. On naziva verske vođe „licemerima“ — pretvaračima, glumcima, lažnjacima — koji su „zatvorili carstvo nebesko pred ljudima“. Oni su u tome zbog novca, kaže Isus. Oni „jedu kuće udovica“. Dok se mole dugim molitvama i prolaze kroz hramske rituale, zapravo sve zbog čega su u tome je „iznuđivanje i uživanje u sabi samima“. Otkrili su da se religija može eksploatisati kao unosan posao, i muzu je koliko god vredi. Oni su manipulirali sobom na uzvišene religiozne položaje radi materijalne dobiti koja dolazi sa licemernim činom (Matej 23:13-36).

Nakon što je dao oštru javnu osudu izraelskog vođstva, Isus tada prorokuje nad Jerusalimom:

Jerusalime, Jerusalime, koji ubijaš proroke i zasipaš kamenjem poslano k sebi! koliko puta htjeh da skupim čeda tvoja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila, i ne htjeste! Eto će vam se ostaviti vaša kuća pusta. Matej 23:37-38

Izrael ide pravo ka katastrofi, ali su slepi za svoju neizbežnu sudbinu. Iz njihove perspektive, Rimsko carstvo je problem i ono što im treba je moćni mesija koji može da vodi vojsku protiv svojih tlačitelja. Istina je da je ovaj način razmišljanja sam po sebi problem. Oni su se obučili da veruju u grubu snagu. Kao što je prorok Isaija rekao o težnji Izraela za moći: „U rukama je njihovijem nasilje... Puta mirnoga ne znaju, i na putovima njihovijem nema pravde; načinili su sebi krive staze; ko god ide po njima, ne zna za mir.“ (Isaija 59:6, 8, NIV).

Generacijama je Izrael postojao u svetu pod vlašću svojih careva, sve dok nisu nastala veća, moćnija carstva. Tako moć funkcioniše. U jezeru je uvek veća, brutalnija riba. „Ko u ropstvo vodi, biće u ropstvo odveden; ko nožem ubije valja da on nožem bude ubijen.“ (Otkrivenje 13:10). Monarhijska vlast je, po svojoj prirodi, beskrajni ciklus nasilja. Svi koji rade po ovom sistemu pretrpeće gubitke koje sistem nanosi. Apsolutna je nemogućnost da nasilje proizvede mir. Moćni uvek žele više moći, a slabi uvek žele osvetu. I tako se ciklus nasilja i osvete nastavlja i nastavlja.

Dok Isus plače nad Jerusalimom, On upozorava ljude da će, ako nastave da deluju dinamikom moći paganskih naroda, na kraju biti slomljeni nadmoćnom moći njihovih rimskih vladara (Luka 19:41-44). I upravo se to dogodilo. Kada Isus nije postao vojni mesija kojeg je Izrael želeo, nemiri pod rimskim jarmom su konačno uzavreli u nizu nasilnih jevrejskih pobuna. Zasićeni od slabih pobuna Jevreja, rimska vojska je došla i uništile grad Jerusalim 70. godine nove ere, baš kao što je Isus predvideo. Ukratko, dinamika moći sveta ne funkcioniše. Sprovođenje moći nad drugima nikada ne može proizvesti održivi mir, iz prostog razloga što je ljudska priroda stvorena za dostojanstvo slobode i samouprave. Oni koji pokušavaju da kontrolišu druge mogu očekivati eventualnu pobunu. Sve strukture sile prinude se neizbežno urušavaju.

BOG U KECELJU

Nakon svog trijumfalnog ulaska u Jerusalem kao izraelskog parodijskog cara — bez apsolutno nikakve namere da zauzme presto i podigne vojsku — Isus svojim učenicima pokazuje kakav će On biti car. Okupljen sa svojim učenicima za pashalni obrok, Hristos nastavlja da predstavlja suštinu svog carstva. On „Ustade od večere, i skide svoje haljine, i uze ubrus te se zapreže; Potom usu vodu u umivaonicu, i poče prati noge učenicima i otirati ubrusom kojijem bješe zapregnut.“ (Jovan. 13,4-5).

Svemogući Bog, Tvorac neba i zemlje, nosi kecelju i pere prljave noge!

Dezorijentišuća i divnija slika svemoći je nezamisliva.

Onda dođe k Simonu Petru, i on mu reče: Gospode! zar ti moje noge da opereš? Isus odgovori i reče mu: što ja činim ti sad ne znaš, ali ćeš poslije doznati. Reče mu Petar: nikad ti nećeš oprati mojijeh nogu. Isus mu odgovori: ako te ne operem nemaš dijela sa mnom. Reče mu Simon Petar: Gospode! ne samo noge moje, nego i ruke i glavu. Jovan 13:6-9

Petar smatra da je nemoguće zamisliti Boga u položaju poniznog sluge. On ne može prihvatiti da osoba koja zauzima najviši položaj — Gospodar, Mesija, Bog u telu — zauzima najniži položaj. Isus zna koliko je Petrovo razmišljanje o Božjem karakteru iskrivljeno. „Sada ne razumeš“, kaže Petru, „ali ćeš posle ovoga znati.“ Jasno je da Isus predviđa da će Petrov um morati da prođe kroz radikalnu promenu paradigme ako Petar želi da bude deo večnog Božjeg carstva. Ono što Isus radi ovde je toliko kontraintuitivno za egocentrično ljudsko srce da dovodi u pitanje sam temelj našeg bića.

Petar zamišlja da uzdiže Isusa i daje mu komplimente kada kaže: „Nikada mi nećeš oprati noge!“ Ali, u stvari, njegovo odbijanje da mu Hristos služi predstavlja uvredu za Božji karakter. Primetite, Isus ne kaže, *ako Mi ne služite, ne možete biti deo Mog carstva*. To bi imalo potpunog smisla. Umesto toga, On kaže: *Ako Mi ne dozvolite da ti služim, ne možeš biti deo Mog carstva*. Drugim rečima, *ako ne želite da budete deo sistema upravljanja u kome je car najveći sluga, onda Moje carstvo nije za vas. Ako u potpunosti ne promenite svoju perspektivu o tome kako izgleda biti moćan, istinski moćan sa snagom ljubavi koja se predaje, ne možete biti deo Mog novog carstva*. Naravno, Petar popušta i dozvoljava Isusu da mu opere noge, ne zato što on to shvata, već zato što ne može da prihvati isključenje iz Isusovog carstva.

A kad im oprao noge, uze haljine svoje, i sjedavši opet za trpezu reče im: znate li što ja učinih vama? Vi zovete mene učiteljem i Gospodom; i pravo velite: jer jesam. Kad dakle ja oprah vama noge Gospod i učitelj, i vi ste dužni jedan drugome prati noge. Jer ja vam dadoh ugled da i vi tako činite kao što ja vama učinih. Zaista, zaista vam kažem: nije sluga veći od gospodara svojega, niti je poslanik veći od onoga koji ga je poslao. Kad ovo znate, blago vama ako ga izvršujete. Jovan 13:12-17

Opasavši se keceljom i obavljajući najniži zadatak u toj kulturi, Isus je uspostavio opšti princip ponašanja. Pranje nogu jednostavno ukazuje na položaj koji su Njegovi sledbenici pozvani da zauzmu u svoj dinamici odnosa. Isus nije sugerisao da jednostavno delujemo kao ponizni sluga tako što ćemo se povremeno upuštati u ritual pranja nogu, već da dozvolimo da usluga pranja nogu bude stalni podsetnik na to kako treba da se ponašamo sve vreme, u svim odnosima. Isus je uspostavio radikalno drugačiji način postojanja ljudskih bića u odnosu jedno na drugo, zasnovano, zapanjujuće, na tome kako Bog postoji.

Niti je Isus samo igrao ulogu u trenutku kako bi im pokazao kako bi trebalo da budu. On im je pokazivao kakav je On, kao Bog, u svom liku. U Jevanđelju po Luki imamo sliku Hrista, GOSPODA i Gospodara svih, kako nosi kecelju i služi iskupljenima u večnoj budućnosti. Isus govori učenicima, govoreći u trećem licu za Sebe: „Zaista vam kažem da će se zapregnuti, i posadiće ih, i pristupiće te će im služiti.“ (Luka 12:37). Kada se nebo i zemlja obnove, naći ćemo se kako sedimo da jedemo dok nas Stvoritelj univerzuma čeka kao naš sluga.

RASPEĆE MOĆI PRISILE

Na svakom koraku tokom svoje službe, Isus je zbunjivao očekivanja ljudi. On očigledno poseduje veličinu moći sa kojom se nikada ranije nisu susreli. Ali što je čudno, On to neće koristiti na način na koji oni žele. Jasno je, takođe, da je On uzeo na Sebe titulu cara, a ipak, on tu poziciju neće izvršavati prema preovlađujućim pravilima careva. U stvari, On uzima preovlađujuća pravila o carevima pravo na krst i razapinje ga jednom zauvek.

A Isus stade pred sudijom, i zapita ga sudija govoreći: ti li si car Judejski? A Isus reče mu: ti kažeš. Matej 27:11

I svukavši ga obukoše mu skerletnu kabanicu. I opletavši vijenac od trnja metnuše mu na glavu, i dadoše mu trsku u desnicu; i kleknuvši na koljena pred njim rugahu mu se govoreći: zdravo, care Judejski! Matej 27:28-29

I metnuše mu više glave krivicu njegovu napisanu: ovo je Isus car Judejski. Matej 27:37

A tako i glavari sveštenečki s književnicima i starješinama potsmijevajući se govorahu: Drugima pomože, a sebi ne može pomoći. Ako je car Izrailjev, neka siđe sad s krsta pa ćemo ga vjerovati. Matej 27:41-42

Ovde je u potpunosti prikazana ironija kosmičkog značaja. Isus je sasvim sigurno mogao da spase samog sebe, ali je jednostavno odlučio da to ne učini. Na krstu, visi nag, krvav i trnjem ovenčan, On je car univerzuma. Pa ipak, On je car potpuno drugačijeg poretka nego što je svet ikada poznavao. Upravo zato što odbija da spase Sebe nadvladavajući druge, On je kvalifikovan za prvo mesto. Za razliku od svakog drugog cara pre Njega, On je beskrajno dostojan našeg obožavanja iz duboko zbunjujućeg razloga što bi radije voleo nas po cenu svoje smrti, pre nego da spase sam Sebe po cenu naše smrti.

U Hristu smo svedoci raspeća sile prinude i potpunog upražnjavanja jedine sile koja je dovoljno moćna da pobedi zlo — sile samopožrtvovane ljubavi. On je dobrovoljno položio svoj život da bi pokazao da je samo ljubav dostojna da upravlja svetom.

Ali to nije kraj priče.

Pošto je postigao ovu najmonumentalniju od svih pobeda, Hristos sada poverava svojim učenicima zadatak izgradnje alternativne zajednice, novog Izraela, u kome će principi Njegove zavetne ljubavi biti izloženi kao svedok svetu.

ZAVETNA ZAJEDNICA

Kada dođemo do kraja Matejevog jevanđelja, Isus čini nešto izuzetno: On priziva trojedni odnos između Sebe, Oca i Svetog Duha, kao karakterističnu istinu koja definiše identitet i misiju Njegove crkve.

I pristupivši Isus reče im govoreći: dade mi se svaka vlast na nebu i na zemlji. Idite dakle i naučite sve narode krsteći ih va ime oca i sina i svetoga Duha, učeći ih da sve drže što sam vam zapovijedao; i evo ja sam s vama u sve dane do svršetka vijeka. Amin Matej 28:18-20

Prvo, Isus iznosi zapanjujuću tvrdnju koja se na prvi pogled čini čudnom, s obzirom na činjenicu da je On Bog u telu. Isus kaže da je „svaka vlast“ sada u Njegovom posedu?

Šta ovo znači?

Nije li On, kao Bog, uvek imao „svaku vlast“?

U kom smislu bi Bog mogao da stekne veći autoritet nego što ga već ima?

Kakva je to vlast koju je Hristos stekao?

I na koji način ju je stekao?

Pa, kao i obično, ovde postoji pozadinska priča, a sam Hristos je vrhunac priče. Ništa se u Novom zavetu — bukvalno ništa — ne dešava što nije delo starozavetnog narativa. Svako tumačenje novozavetnog odlomka koje ne crpi svoje značenje iz Starog zaveta je u najboljem slučaju manjkavo, au najgorem potpuno neosnovano. Dakle, kao što možemo sa sigurnošću očekivati, pozadinska priča nam tačno govori koja je to „vlast“ koje je Isusu sada „data“.

Bog je stvorio Adama na svoju „sopstvenu sliku“, kao prvobitnog „sina Božijeg“, kome je, zajedno sa Evom, Bog dao „vlast“ nad zemljom, sa očekivanjem da će upravljati svetom na sliku Božiju (1. Mojsijeva 1 :27-28; Luka 3:38). Ali Adam je izgubio svoj položaj sinovstva, a time i svoju vlast nad zemljom. Padom u greh, Adam je preneo svoju zemaljsku vlast na neprijatelja koji je napadao. Sotona je postao „vladar ovog sveta“ (1. Mojsijeva 3:1-5; Jovan 12:31). Pad čovečanstva bio je moralni pad koji je doveo do pada vlade. Došlo je do prenosa ovlašćenja. Jednom pod Sotoninom vlašću, ljudska bića su počela da upravljaju svetom po ugledu na svog novog vladara, ili po njegovim principima: samouzdanje i obmana, sila i nasilje, monarhija i

vojna osvajanja. „Svi narodi“ sveta postali su hijerarhijske strukture dominacije, ili sistemi za kršenje zaveta, skloni na ugnjetavanje i eksploataciju pomoću dinamike moći koja je u suprotnosti sa zavetnim karakterom Boga.

Bog je tada pozvao čoveka iz sotonskog svetskog sistema kako bi ponovo uspostavio svoj prvobitni plan, koji su Adam i Eva izbacili iz koloseka. Kroz Avramovu lozu osnovana je nova nacija. Preko Mojsija je Izraelski narod uspostavljen prema odredbama Božjeg zavetnog zakona, koji pokriva sve oblasti života, sažeto kao ljubav prema Bogu i bližnjem. Izraelski narod se više puta zavetovao da će biti veran zavetu i više puta se pobunio, birajući radije da sledi putevima drugih naroda. Ali kroz istoriju neuspeha izraelskog zaveta, proroci su proricali dolazak mesije koji će ostvariti prvobitni Božji plan, održati zavet i ponovo steći vlast koju je izgubio Adam.

Nasuprot ovoj pozadinskoj priči, očigledno je da je „autoritet“ koji je stekao Hristos upravo onaj autoritet koji je Adam izgubio, a Izrael je potom odbio. U ličnosti Hrista — Sina Božijeg, drugog Adama, novog Izrailja — ponovo je zadobijena vlast nad zemljom. Jednako je jasno kako je On povratio zemlju od sotonske vlasti. On je to učinio tako što je živio i umro u potpunoj zavetnoj vernosti Bogu i čovečanstvu. U trenutku kada je umro na krstu ne podlegavši impulsu da spase sebe i dozvoli smrt drugih, Sotonino carstvo je osvojeno, a zemlja je obezbeđena kao večni dom otkupljenog čovečanstva. Njegova dobrovoljna smrt samopožrtvovane ljubavi predstavlja Njegovu pobjedu, u principu, nad svim sistemima prinude i nasilja. Isus je pobedio čistu moć sile čistom snagom ljubavi. Nova vrsta cara sada zauzima presto.

Ovo je priča u koju smo uvedeni krštenjem, po Isusu!

„Dana mi je sva vlast na nebu i na zemlji“, kaže On. „Idite dakle i naučite sve narode krsteći ih va ime oca i sina i svetoga Duha, učeći ih da sve drže što sam vam zapovijedao.“ Pozivajući se na autoritet koji je stekao svojim životom i smrću, kao na osnovu jevanđeoskog naloga, Isus šalje svoje sledbenike da pozovu „sve nacije“ u osnovnu suštinu Njegove pobjede. On je pobedio u ratu protiv zla superiornom snagom ljubavi, a sada poziva svako ljudsko biće da živi prema posledicama Njegove ljubavi. Pobjeda koju je Isus stekao svojim zavetno vernim životom i smrću sada se mora steći unutar pojedinačnih ljudskih života, prevazilazeći sve nacionalne granice i interese. Sa autoritetom ljubavi bez prinude Isus je rasporedio svoje sledbenike da od svih naroda čine učenike. Jevanđeoski nalog nije samo težnja da se ljudi navedu da prihvate Isusa kao svog ličnog Spasitelja kako bi mogli da odu na nebo kada On ponovo dođe. To takođe uključuje zadatak osnivanje „carstva“ ovde i sada, nazvanog „crkva“, izgrađenog na potpuno drugačijim temeljima od onih koje svet može da ponudi — temeljima ljubavi, a ne moći.

I upravo ovde, u ovom narativnom kontekstu, Isus govori svojim učenicima da svi koji prihvate jevanđelje treba da budu kršteni u trostruko „ime Oca i Sina i Svetoga Duha“.

Ali zašto?

Zašto je trostruko ime ulazna vrata u novo carstvo?

Pa, odgovor je očigledan, zar ne, sada kada smo razmatrali Isusovo učenje i revolucionarnu prirodu Njegovog carstva?

Doktrina o Trojstvu otkriva Boga kao zajedništvo ljubavi koja daje samu sebe, a ne kao sistem autoriteta vlasti odozgo prema dole. Svaki vernik je kršten u trostruko ime kako bi crkva bila zajednica jednakih, a ne politička struktura moći koja je u braku sa bilo kojim nacionalnim identitetom. Crkva ne treba da bude vazal nijednoj državi, već treba da postoji u svetu kao transnacionalna revolucija nenasilja, ljubavi prema neprijatelju, praštanja i pomirenja. Ljubav koja definiše Božju zavetnu stvarnost unutar Trojstva treba da definiše zajedništvo crkve. Iz toga logično sledi da jevanđeoski nalog treba da bude izvršeno na trinitarnoj premisi, što je upravo ono što Isus kaže.

U Svetom pismu, reč „ime“ se odnosi na karakter ili funkciju osobe, mesta ili stvari. Otac, Sin i Duh sačinjavaju društveni krug zajedništva koji se daruje. Ljubav koja postoji između njih je „ime“, ili karakter, „Oca i Sina i Svetoga Duha“. Kada se krstimo, kršteni smo u njihovu ljubav, u način na koji se međusobno odnose. Biti kršten znači biti uključen u zajedništvo koje postoji između članova Nebeskog trija.

Šta je, dakle, jevanđelski nalog?

Kada nam Isus kaže da 'idemo' i 'učinimo učenicima sve narode', na šta ih tačno učimo kao učenike?

Odgovor je, prema Isusu, da mi pozivamo ljude iz svih nacija iz vladajućeg sistema upravljanja u svetu u Hristov sistem upravljanja, iz jednog načina da budemo ljudi na drugi način da budemo ljudi, iz dinamike moći u dinamiku ljubavi. Isus je umro na krstu zavetnom smrću samopožrtvovane ljubavi i ustao je iz groba na desnu stranu Ocu kao pobednički Sin Božiji umesto Adama. Mi smo kršteni u Njegovu smrt i vaskrsli za novi život u Njegovoj pobedi, zavetujući se da ćemo slediti put ljubavi radije nego put sile. Način na koji sve nacije sveta funkcionišu je vršenjem vlasti jedne nad drugima, političkim manevrisanjem i mahinacijama, silom i vojnim osvajanjem. Svet diktira da jaki nadvladaju slabe. Opstanak najsposobnijih je pravilo. Konkurencija, nadmoćnost, vladavina ili propast, strategije u pozadini i šeme zabijanja noža u leđa — to su načini kako svet deluje. Sve je to bilo upravo ono iz čega je Bog pozvao Avrama, Isaka, Jakova i Izrailja, da bi formirao drugačiji narod koji će delovati po drugačijem principu upravljanja koji se zove „zavet“.

Šta je zavet?

Zavet je integritet odnosa koji se zasniva na ljubavi prema Bogu i ljubavi prema drugima kao prema sebi.

Zavet je transformativni princip koji je Bog želeo da pokaže preko Izraela, kao „carstvo sveštenika“ za „sve narode“.

Zavet je zakon ljubavi koji je trebalo da bude svedočanstvo Izraela svetu.

Zavet koji je Bog sklopio sa Izraelom predstavlja suštinu jevanđeljskog naloga koji je Hrist dao svojoj crkvi. Isus je došao na svet da ispuni Izraelov zavetni poziv, da bude „Sin Božji“ kakav je Izrael trebalo da bude, i da uspostavi svoju crkvu kao Božju novozavetnu zajednicu u svetu, sa zadatkom da pozove „sve narode“ u zavetnu zajednicu sa Bogom. Hristos i Njegova crkva su

Božji narod novog zaveta, ili Izrael rekonstruisan na osnovu pobede koju je Hristos ostvario nad svetom.

Kada se shvati ova jedna ideja, razumemo ceo smisao Biblije. Ali ako se ovaj narativni pravac zapleta ne razume i ne bude centralan u našim teološkim nastojanjima, mi ćemo težiti da pojedinačne biblijske stihove tumačimo u vakuumu perspektive. Izradićemo ideje koje su strane stvarnoj priči knjige, izolujući biblijski jezik od njegovog konteksta i izvlačeći „značenje“ koje tamo nema.

To je upravo ono što se dešavalo kroz crkvenu istoriju uz različite napore da se Hristovo sinovstvo protumači na način koji Ga čini stvorenim ili rođenim božanstvom. Sabelije, Arije, Jehovini svedoci, mormonizam, izvesni pentekostalizam, unitarizam, neki od pionira ranog adventizma i sadašnji antitrinitarni zagovornici koji se nalaze na marginama adventizma — svi oni definišu Hristovo sinovstvo ne uzimajući u obzir naraciju Starog zaveta iz kojeg zapravo potiče sinovski jezik. Kao rezultat toga, pogrešna opsesija drevnim metafizičkim poreklom Isusa potpuno promašuje veliki narativni okvir Svetog pisma i ne uspeva da shvati celu poentu jevanđeoskog naloga.

Novi zavet ne naziva Isusa „Sinom Božjim“ u nastojanju da nas obavesti o Njegovom drevnom metafizičkom poreklu kao manjeg boga kojeg je stvorio jedini pravi Bog. Nijedna takva priča nije ispričana u Svetom pismu. Biblija nije grčki tekst koji ispituje grčka pitanja. To je hebrejski tekst koji ispituje hebrejska pitanja. To nije metafizička filozofija, već narativ zaveta. Ne treba da nagađamo šta znači Novi zavet kada predstavlja Isusa kao „Sina Božijeg“, jer nam Stari zavet tačno govori šta to znači. Isus je Sin Božiji u smislu da je došao na svet da zauzme Adamov ispražnjeni položaj i da čovečanstvu da novi početak. Unutar tog istog toka naracije, On je zavetni Sin Božji na koji je Izrael pozvan da bude. U svojoj mesijanskoj službi,

- Isus je ispunio sva zavetna obećanja i proročanstva koja su artikulisali Mojsije i proroci,
- On je srušio svaki sistem koji je stvorio čovek protivno zavetnom idealu,
- i On je uspostavio novi Izrael koji se zove „crkva“.

Unutar ovog prilično specifičnog narativnog toka, identitet i misija crkve postaju kristalno jasni. Crkva je Božja zavetna zajednica na zemlji, zadužena za zadatak da propoveda zavetnu vernost Boga celom čovečanstvu u Hristu. Ukazujući na Isusa kao na ispunjenje svih Božjih obećanja svetlu, crkva treba da propoveda principe zavetne ljubavi i pozove sve narode – bilo koje nacije, etničke pripadnosti ili jezika – u Božji novi Izrael. Božji novi zavet sa Njegovim novim Izraelom je više od teološkog koncepta. To je organizacioni princip koji daje specifičan oblik svim odnosima na svim nivoima: porodičnim odnosima, ekonomskim odnosima, političkim odnosima, ekološkim odnosima. Crkva je zavetna zajednica u kojoj se ti principi trebaju primeniti u praksi kao demonstracija svetlu koji posmatra. Način na koji Božja crkva čini brak, podizanje dece, obrazovanje, poslovanje, finansijsko upravljanje, poljoprivredu, rešavanje sukoba, zdravstvenu zaštitu — bukvalno svaki aspekt života — treba da bude svedočanstvo o moći Božje ljubavi da stvori cvetajuću i održivu dinamiku odnosa. Ovo je Isus mislio kada je rekao:

Novu vam zapovijest dajem da ljubite jedan drugoga, kao što ja vas ljubih, da se i vi ljubite među sobom. Po tom će svi poznati da ste moji učenici ako uzimate ljubav među sobom. Jovan 13:34-35

Elen Vajt je razumela zavetni poziv crkve. Obratite pažnju na sledeće izjave, u kojima sam naglasio ključne tačke:

Crkva je spremište bogatstva Hristove blagodati; i kroz Crkvu će na kraju biti otkriveno, čak i „poglavarstvima i vlastima na nebu,“ **konačno i puno prikazivanje Božje ljubavi.** (Dela apostolska , str. 9)

Crkva je trebalo da bude **božanski ograđeno mesto na svetu.** Trebalo je da bude kao vinograd koji je zasadio božanski Vinogradar i koji je On obradio. Trebalo je da bude kao rasadnik zasađen drvećem pravednosti, i iako je okružen zlim drvećem sveta, koje je donosilo plod smrti, ipak je sve unutar **ograđenog prostora** bilo dizajnirano da bude sadnja Gospodnja, koja donosi plod pravednosti. Hristovi sledbenici je trebalo **da otkriju moć Hristove blagodati koja preobražava** da promeni pokvarena srca ljudi. . . .

Oni su trebali **da predstavljaju svetu Hristov karakter,** i da pred svetom zadrže predstavu večnog sveta; jer među njima je trebalo da se nađe duh, karakter koji treba da se razvije dolaskom pod kontrolu **božanske vlasti.** Trebalo je da budu poslušni **višim zakonima** nego što su oni koje su stvorili knezovi ovoga sveta, i da se pokore **većoj moći** nego što carevi mogu da zapovedaju. . . .

Iako je ceo svet pod Božjom brigom, a anđeli su zaduženi da služe u svim njegovim delovima, **ipak je crkva poseban objekat Božje ljubavi i brige.** U crkvi, On pravi **eksperimente milosti i ljubavi,** i privlači ljude k sebi. Hristovom blagodaću dešava se **neverovatan preobražaj** u pokvarenim srcima ljudi. (Pregled i glasnik, 19. decembar 1893)

Kroz vekove moralnog mraka, kroz vekove sukoba i progona, Hristova crkva je bila kao grad na brdu. Od veka do veka, kroz uzastopne generacije, do današnjeg vremena, čiste biblijske doktrine su se odvijale unutar njenih granica. Hristova crkva, ma kako izgledala oslabljena i manjkava, jedini je objekat na zemlji na koji on u posebnom smislu daje svoju ljubav i poštovanje. Crkva je **predstava Njegove blagodati,** u kome on rado vrši **eksperimente milosrđa** na ljudskim srcima.

Crkva je **Božija tvrđava,** Njegov **grad utočišta,** koji On drži u pobunjenom svetu. Svaka izdaja njenog svetog poverenja je izdaja Onoga koji ju je kupio dragocenom krvlju Svog jedinorodnog Sina. U prošlosti su verne duše sačinjavale crkvu na zemlji, a Bog ih je uzeo u **zavetni odnos sa Sobom,** ujedinjujući crkvu na zemlji sa crkvom na nebu. (Pregled i glasnik, 4. decembar 1900)

1. Crkva je pozvana iz sveta u „zavetni odnos“ sa Bogom.

2. Crkva je „tvrđava“, „grad na brdu“, božanska „ograđeno mesto u svetu“, alternativna „vlada“ koja treba da deluje po „višim zakonima“ nego što svet može da primeni i „veća sila nego što carevi mogu zapovedati.”
3. Crkva je „predstava“ Božje „blagodati“. To je neka vrsta laboratorije u kojoj Bog izvodi „eksperimente milosrđa“. Šta se dešava sa ljudskim bićima kada ih Bog i kada jedni druge bezuslovno vole? Crkva je zajednica u kojoj taj eksperiment treba da se sprovede.
4. Crkva postoji da bi svetu dala „konačni i potpuni prikaz Božije ljubavi.“

Kakva zapanjujuća misija!

Kakav visoki poziv!

Kakva je divna privilegija biti Božja crkva u svetu!

INTIMNI UNUTRAŠNJI KRUG

Naše krštenje u trostruko Božije ime ne samo da definiše naš poziv i misiju ovde i sada, već ukazuje i na našu večnu sudbinu.

Prelepa zajednička ljubav je u središtu stvarnosti, a mi smo pozvani unutra. Zapravo, neko od nas je već tu i čeka naš dolazak. Pravi član ljudske rase je pripojen u Trojstvo. Naš Brat po telu je trenutno tu, kao jedan od nas, u intimnom unutrašnjem Božjem krugu.

Evo jednog od velikih jevanđelskih čuda: u Hristovoj ličnosti imamo pred sobom hipostatično sjedinjenje. Božanstvo i čovečanstvo su venčani u jednoj individui.

Nakon što je Isus bio razapet i vaskrsnuo iz mrtvih, pokazao se svojim učenicima i bio je isto toliko ljudski koliko je bio pre svoje smrti, toliko božanski kao što je bio pre svog utelovljenja. Mislili su da je on bestelesni duh i bili su prestravljeni. Da bi ih uverio u svoju telesnu prirodu, On je rekao: „Vidite ruke moje i noge moje: ja sam glavom; opipajte me i vidite; jer duh tijela i kostiju nema kao što vidite da ja imam.“ (Luka 24:39). Ipak, bilo im je teško da poveruju da On stoji tamo sa njima u telu. Zato „reče im: imate li ovdje što za jelo? A oni mu daše komad ribe pečene, i meda u satu. I uzevši izjede pred njima“ (stihovi 41-43).

Apostol Pavle će nas kasnije obavestiti da vaskrsli Hrist ima „telo slave“ iste vrste kao što ćemo imati na novom nebu i novoj zemlji (Filipljanima 3:21). Isus je i dalje naš brat po telu, čak i nakon svog vaskrsenja i vaznesenja. „, ne stidi se nazvati ih [nas] braćom“ (Jevrejima 2:11). Ali On nije samo jedan od nas, On je reprezentativni vođa korporativne ljudske rase. On je naš novi Adam. Dakle, kada razmišljamo o životu, smrti, vaskrsenju i Hristovom vaznesenju, treba da shvatimo da je ceo ljudski rod predstavljen u Njemu. Gledajući na Hristovu smrt, Pavle kaže: „s Hristom se razapeh“ (Galatima 2:19). Govoreći o Njegovom vaskrsenju i vaznesenju, apostol kaže: „I s njim vaskrse i posadi [nas] na nebesima u Hristu Isusu. Da pokaže u vijekovima koji idu preveliko bogatstvo blagodati svoje dobrotom na nama u Hristu Isusu.“ (Efescima 2:6-7).

Upravo sada, jedan od nas — pripadnik ljudske rase — druži se u intimnom unutrašnjem krugu trojednog Boga. Njegovo ljudsko ime je Isus, Adamov Sin Božiji, i On je naš večni brat po telu. Slučajem, On je takođe jedan od članova Trojstva. Božanstvo je zauvek ugrađeno u čovečanstvo, a čovečanstvo je zauvek ustoličeno u božanstvu. Bog i čovek su zauvek jedno udruženje u Hristu.

Zar ne treba da požurimo i ne potrčimo ka Njemu, gde On, u nebeskom carstvu, čeka naš dolazak? Isus je već tamo na drugoj strani ove mračne noći patnje i srama. Ne znam za vas, ali ja jedva čekam da budem tamo sa Njim.

Zamislite scenu.

Svi mi sedimo za Njegovom trpezom, otkupljeni svih vekova.

Tu su pobunjenik Adam i prevarena Eva. Izgledaju malo nerado u interakciji, a opet tako ponizno srećni što su tamo.

Tamo je kukavički Avram koji je rekao da mu je žena sestra da bi spasila njegovu kožu, on koja se protiv svih izgleda naziva „prijatelj Božji“.

Tu je i Sara koja sumnja, koja se nasmejala Božjem obećanju, a zatim dala ime svom sinu „Smeško“ kao znak veselja rađanja kao starije žene.

A tu je i sam Smeško lično i dobitnik nagrade za nefunkcionalnog oca, Isak, zajedno sa genijalno manipulativnom Revekom.

Varljivi Jakov je takođe tu, izgleda kao da ne može da veruje, i traži Liju i Rahilju da reše neke stvari.

A tu je i podli David, nazvan „čovek po Božjem srcu“ u nekom smislu koji samo milost može razumeti i opravdati.

Verovali ili ne, tu je i megaloman Navuhodonosor, koji sedi pored onih jevrejskih mladića koje je pokušao da spali u svojoj užarenoj peći, Sedraha, Misaha i Avdenaga.

Tu su glasni Petar i usijana braća Jakov i Jovan.

Tu je i Marija bludnica, jer je niko nije mogao zaustaviti, čak ni Simon, osuđujući farisej, koji je začudo takođe tu.

Samopravedni Pavle izgleda pomalo nervozno sedeći preko puta Stefana, ali eto ih tu.

I ti si tu, verovali ili ne, a i ja sam, što je podjednako neverovatno. Eno nas, ogromna skupština grešnika spasenih blagodaću.

Osmesi su na svim licima dok sedimo zapanjeni činjenicom da je bilo ko od nas uspeo. Osećaj iščekivanja ispunjava vazduh. Uskoro ćemo imati gozbu naših života, a svi su gladni na potpuno nov način.

„Evo hrane“, uzvikuje Isak sa uzbuđenjem. „Smiri se, Isak“, kaže Reveka, „biće to vegetarijanski obrok.“

Svi okrećemo glave da vidimo kako se približavaju poslužitelji, opasani keceljama, tanjiri prekriveni slatkim užicima složenim visoko na njihovim dlanovima.

„Ovo će biti sjajno“, viče Petar, dok publika odgovara smehom i uzvicima radosti.

Ali onda, kako se posluga približava, iznenada, na naše krajnje zaprepašćenje, vidimo da je vodeći služitelj sam GOSPOD Isus Hristos. Obuze nas tišina. Suze počinju da nam padaju sa očiju. Jednostavno ne izgleda u redu da je On poslužitelj, a mi oni kojima se luži. A ipak osećamo da je ovo najispravnija stvar koju smo ikada znali.

On zastaje kao odgovor na naše ćutanje, Njegove nasmejane oči prelaze preko nas kao da pitaju: „Da li nešto nije u redu?“

„Pa dobro, kakva je ovo zabava? Vreme je za jelo, svi,“ objavljuje On sa osmehom dok počinje da stavlja tanjire sa ukusnom hranom pred svakog od nas.

Istina nas preplavljuje tako veličanstvenom lepotom da skoro prkosi verovanju.

Ovo je naš car, u kecelji, služi nas.

Ovo je, na naše večno zaprepašćenje, Bog.